

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra HISTORIE

Alena Mokrá

Vznik a cesta k moci Socialistické strany ve Francii
(1969- 1981)

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce doc. PhDr. Karel Konečný, CSc.
Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem v ní veškeré prameny, veškerou literaturu a ostatní informační zdroje, jichž jsem použila.

V Olomouci dne 15. prosince 2009.

Alena Mokrá

OBSAH

ÚVOD	5
PRVNÍ KAPITOLA Socialistická strana v politickém systému páté republiky	11
„Poloprezidentský“ režim	14
Stranický systém.....	16
Pravicové strany	18
Levicové strany.....	19
DRUHÁ KAPITOLA Formování Socialistické strany	22
Socialistické strany a kluby.....	23
1. PSA / PSU.....	23
2. FGDS.....	24
3. CIR.....	26
Prezidentské volby v prosinci 1965.....	28
Události roku 1968.....	30
Vznik Socialistické strany.....	32
TŘETÍ KAPITOLA Kongres v Épinay-sur-Seine 11. - 13. červen 1971	37
Souboj návrhů	40
1. Návrh „Savary-Mollet“	42
2. Návrh „Defferra-Mauroy“	43
3. Návrh „Mermaz-Pontillon“	44
4. Návrh „Poperen“	45
5. Návrh „CERES“	46
6. Návrh „Objectif 72“	47
Význam kongresu.....	48
ČTVRTÁ KAPITOLA Komunistická strana ve vztahu se Socialistickou stranou...51	51
Společná deklarace mezi PCF a FGDS únor 1968	53
Bilance z roku 1970	54
Přípravy Společného vládního programu.....	56

Svaz levice a Společný vládní program.....	58
Legislativní volby 1973	60
Prezidentské volby 1974	61
Krise Svazu levice	62
Rozpad Svazu levice	67
Legislativní volby 1978	68
PÁTÁ KAPITOLA Socialistická strana v období po kongresu v Épinay.....	70
Charakter „épinayské“ Socialistické strany	71
Kongres v Grenoblu 22. - 24. června 1973	73
Socialistický sjezd 12. - 13. říjen 1974	74
Kongres v Pau 31. ledna - 2. února 1975	76
Kongres v Nantes 17. - 19. června 1977	78
Kongres v Metz 6. - 8. dubna 1979	80
Hledání nového směru	83
Prezidentské volby 1981	85
ZÁVĚR	89
SEZNAM ZKRATEK.....	94
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY.....	95
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.....	99

ÚVOD

Francouzská sekce dělnické internacionály SFIO vznikla 23. dubna 1905 spojením pěti odlišných proudů. Již v roce 1920 však došlo na slavném kongresu v Tours k rozdělení strany na socialistický a komunistický směr. Od této doby socialistická strana zaznamenala řadu úspěchů, ale i proher, několikrát se podílela na vládě v zemi. Ve svém čele měla řadu osobností, z nichž vynikali zejména Jean Jaurès a Léon Blum, kteří stranu dokázali myšlenkově neuvěřitelně obohatit, zařít jí volební úspěch a na jejichž nezapomenutelný odkaz se snažili navázat i jejich následníci. Období po 2. světové válce však pro stranu nebylo příliš šťastné, naopak se pod novým vedením Guy Molleta dostávala do potíží, a přestože byla často členem vládního kabinetu, tak zažívala krize a klesala jí voličská podpora. Za těchto okolností se na politické scéně vynořuje sice zkušený, ale osamocený politik, který na sebe brzy strhne veškerou pozornost, když ohromí svým výsledkem v prezidentských volbách.

François Mitterrand je postavou téměř mýtickou. Je natolik rozporuplný, že o něm nelze mluvit bez náležitých odstupů. Ve své politické kariéře dosáhl všeho, po čem toužil, dokázal zrealizovat všechny své sny a plány. Přestože původně nepatřil do socialistického tábora, tak vytvořil silnou a jednotnou socialistickou stranu, která se stala základem pro jeho další politickou kariéru. Právě vývoj této formace v ohraničeném období se stal inspirací pro tuto práci. Jedná se totiž o velmi zajímavé téma, které není v našich končinách příliš známé, přestože si jistě zájem zaslouží. Nejedná se totiž jen o pouhé dějiny jedné politické strany, jak by se mohlo zdát, spíše naopak. Její význam pro francouzské dějiny je mnohem větší a dalekosáhlejší, protože ovlivňovala i celkovou politiku země, a to nejenom v oblasti vnitřní, ale také zahraniční politiky.

Každá z kapitol je naplněna dějinami lidí, událostmi, jejichž každá minuta představuje obrovský význam pro vývoj strany. Zvolené období je velmi bohaté na události, jejichž průběh svým rozsahem mnohokrát předčí tuto práci. Samozřejmě bychom mohli jednotlivé události rozebrat do naprostých detailů a každá by dokázala zaplnit desítky stránek. To však není mým cílem ani úmyslem. Mojí snahou je spíše načrtnout a co nejvíce přehledně vylíčit jevy, jejich vývoj a vysvětlit jejich význam, protože právě smysl těchto změn, případně jejich příčiny nám mohou objasnit řadu jiných záležitostí, chování a význam pro další dění. Dané informace jsou pečlivě vybírány, samozřejmě se zřetelem k obsahu, podle míry jejich originality a jejich přínosu k tématu, ale i k zachování co největší autentičnosti a nezávislosti textu. Hlavní snahou je však ukázat zejména souvislosti, poukázat na všechny podstatné jevy,

kteří zásadním způsobem ovlivnily nejenom strategii strany, ale také její vývoj, směřování, ale také případný úspěch či naopak debakl. Nelze totiž chápat jednotlivé události odděleně, ale naopak jako příčinu či důsledek jiné záležitosti. Podle toho byly sestaveny i jednotlivé kapitoly, cílem nebyla jen co největší přehlednost a srozumitelnost, ale také myšlenková spojitost a ucelenost.

Práce si klade za cíl vysvětlit nejenom to, co se stalo, ale zejména proč k tomu došlo? Proč zrovna v tuto dobu? Jaké byly pohnutky a jaké byly příčiny? V čem tedy spočívalo ono specifikum tohoto období? Objevilo se něco nebo někdo mimořádný? Nebo naopak byl tento okamžik jen vyústěním dlouhodobého vývoje, procesu formování jednotného socialistického proudu? Kromě těchto otázek nás samozřejmě zajímaly další okolnosti, respektive další aktéři, kteří mohli změnit poměr sil v zemi a případně ve straně. Bylo by příliš zjednodušené popsat Socialistickou stranu pouze za pomoci toho, co se striktně dotýká jen této strany. Naopak je třeba říci, že situaci ve straně a její podporu ze strany elektorátu ovlivňovaly i jiné subjekty a faktory. V tomto případě se vždy nemusí jednat o politického partnera, ale i o další strany, které zasáhly do volebních bojů. Politický protivník socialistů totiž vládnul v zemi již od doby založení páté republiky a vzhledem k jeho způsobu vládnutí, neoblíbené politice a dalším vnitřním rozbrojům, ale zajisté také díky vnějším okolnostem, které zasáhly do období jeho vlády, byla důvěra voličstva v tento politický subjekt a osobnosti narušena. To byl jeden z faktorů, který pomohl socialistům získat velké voličské preference, a jak uvidíme, ne zcela zanedbatelný.

K pochopení jednotlivých událostí je třeba v první řadě postihnout fungování politického systému Francie, v jehož rámci politické strany existují a bez něhož by nebylo dostatečně možné zajistit existenci státu. Tuto skutečnost si v případě Francie uvědomíme zejména v době zániku čtvrté republiky a jejím nahrazením republikou s pořadovým číslem pět. Během vzniku nové republiky došlo ke snaze o nahrazení nefungujících částí systému, případně si politické elity snažily zajistit větší pole působnosti a významnější pravomoci, které měly zabránit opětovnému úpadku země. Změnil se charakter státu, stejně i role politických stran, způsob voleb, kompetence některých státních představitelů. Přesto nelze politický systém chápat jako jediný faktor určující činnost a směřování politického subjektu. Je třeba vzít v úvahu další faktory jako vnitřní strukturu strany, jednotlivá politická hnutí a frakce a jejich představitelé, ale také regionální ukotvení, roli politických elit a jejich působení, případně mobilizaci strany či její stabilitu.

Dále jsme se zaměřili na volební alianci s dalšími levicovými stranami, respektive s PCF, která socialistům velkou měrou umožnila dobytí pozic. Tato spolupráce sice nebyla bezproblémová, ale na druhou stranu PS dopomohla k jejím volebním úspěchům, a to i přes finální neúspěch Svazu levice. Nejednalo se o první spolupráci od kongresu v Tours, nicméně PS se teď nacházela v úplně jiných podmínkách, a pokud měla získat nazpět ztracená území, tak to mělo být také na úkor komunistů, kteří jí v minulosti tento „terén“ přebrali. Naším cílem je především popsat vývoj vztahů obou stran, poukázat na to, jak tato spolupráce ovlivnila volební výsledky, dále pak do jaké míry byl Svaz levice úspěšný či neúspěšný a proč nakonec selhal, ale také vysvětlit, jaké byly dopady rozpadu spolupráce na další působení stran, na její vnitřní fungování a její výsledky v následujících volebních konzultacích.

Jak již bylo řečeno, tak téma této práce není úplně běžné a příliš známé. Jedním z důvodů může být i skutečnost, že na území naší republiky není dostatek kvalitní literatury k dané problematice. Pokud máme štěstí, můžeme nalézt úplně základní publikace François Mitterranda v českém jazyce, ale nejspíše jich nenapočítáme víc než prstů na jedné ruce. Větší štěstí bychom mohli mít, pokud nahlédneme mezi originálně francouzsky napsané knihy, nicméně i zde je velmi omezené množství a často se jedná o publikace staršího data a velmi obecného charakteru.

Proto jsem navštívila francouzské knihovny a následně i archív Socialistické strany Fondation Jean Jaurès v Paříži, do kterého je nyní nově přemístěn i L'OURS.¹ Jedná se o soukromé archívy Socialistické strany, ve kterých se nacházejí publikace a nejrůznější materiály týkající se dějin a současnosti strany. L'OURS je archívem založeným bývalým předsedou strany Guy Molletem a jeho hlavní funkcí je kromě publikační činnosti také studium stranické historie, shromažďování literatury a veškerých dokumentů o straně, ale také periodik zaměřených výlučně na otázky této strany. Naopak Fondation Jean Jaurès se soustředí na úplně nejnovější události, zejména na evidenci materiálů spojených s již novou „mitterrandovskou“ PS. O dějinách Socialistické strany bylo vydáno nepřeberné množství publikací různých kvalit, nicméně bohužel většinou obdobného charakteru. Tento fakt je způsoben převážně jednostranným pohledem příslušníka strany, případně jejího obdivovatele. Dalším důvodem je také omezený výběr informací, který se velmi často omezuje zejména na nejdůležitější údaje a stranou přitom ponechává podrobnější analýzu událostí a samozřejmě také jejich příčin a důsledků. Tyto motivy byly jedním z důvodů výběru této práce,

¹ L'Office universitaire de recherche socialiste.

ponecháme-li stranou zajímavost a především originalitu námětu a bezpochyby také jeho přínos.

Hlavní zdroje informací byly různého a velmi rozmanitého charakteru. Při volbě literatury jsem se snažila dosáhnout co největší pestrosti a různorodosti, která neměla zahrnovat pouhý výklad dějin strany, ale spíše vytvořit širší povědomí o straně a jejím působení ve Francii a současně poukázat na osobu jejího zakladatele. Výběr se tedy skládal z publikací rozličných typů. Nejprve bychom měli zmínit odborné české i francouzské politologické studie týkající se politického systému a politických stran. Na tomto místě je třeba vyzdvihnout především práci předního odborníka na francouzský politický systém Michela Perottina **Francouzský politický systém**, ale také velmi kvalitně zpracovanou stejnou problematiku v knize Vincenta Borella **Institutions et vie politique en France depuis 1945**.

Dále jsem čerpala z velkého množství memoárové literatury, mezi nimi bych ráda uvedla především knihy hlavního aktéra daného období François Mitterranda. Tento člověk vykonával politiku celý život a nejlepším způsobem, jak na sebe trvale upozornit, případně poukázat na nějaké křivdy a nepravosti či se obhájit, je vydat knihu. Tímto také vysvětlíme značný počet titulů od tohoto autora. Za zmínku stojí zejména jeho dvousvazková publikace **Politique**, která představuje Mitterrandovy politické názory v období před rokem 1981, snahou je prokázat autorovy jednotné politické linie. Samozřejmě nebyl jediným politikem, který takto činil. Měla jsem jedinečnou příležitost pročítat i knihy od dalších politiků, jejichž jména se v práci objevují. Jedná se o významné představitele strany, členy Řídícího výboru, případně vykonavatele jiných vysokých stranických funkcí. Samozřejmě bylo při využití těchto děl potřebné kritické zhodnocení, které mi umožnilo odstranění subjektivního zabarvení jejich autorů; je nutno podotknout, že některá tato díla byla velmi zajímavá a užitečná a přinesla významné a nové skutečnosti. Jedním z takových autorů byl Jean Poperen, původním povoláním historik, který ve své knize **L'unité de la gauche** velmi poutavým způsobem podrobně představil události z období konce šedesátých let.

Literatura zabývající se dějinami strany je velmi početná a vzhledem k rozsahu popisovaných událostí je často velmi stručná. Proto bych chtěla poukázat na knihu Christiana Hurtiga pod názvem **De la SFIO au nouveau Parti socialiste**. Předností této publikace je totiž skutečnost, že si neklade za cíl podat komplexní výklad dějin, ale naopak se zaměřila především na období formování nové PS, navíc v sobě zahrnuje i programy stran a některých formací. Další významnou knihou je **Le long remords du pouvoir** od dvojice autorů

Bergounioux a Grunberga či **Histoire du Parti Socialiste** od Louise Mexandeau. Obě publikace jsou veřejností (nejenom příslušníky PS) velice kladně hodnoceny a často citovány.

Opomenout bych neměla ani studentské disertační či diplomové práce s blízkou tematikou. Tyto výzkumy byly zpracovány většinou studenty politologie či jiných blízkých humanitních oborů a mimo jejich věcného přínosu a originality by měla být zajisté oceněna i jejich vysoká kvalita. Stejně je třeba zmínit nejrůznější odborné politologické studie z Francie i ze zahraničí, rozebírající nejpodstatnější události tohoto období, a to především volební konzultace.

Kromě literatury byla dalším a velmi významným materiálem k výzkumu periodika, která měla doplnit a rozšířit hlavní kostru práce tvořenou literaturou a prameny. V tomto směru je velmi bohatý Fond François Mitterrand, jenž obsahuje neuvěřitelně pestrou škálu periodik s články týkajícími se strany a osoby jejího předsedy. V mém případě se jednalo o články z let 1972 až počátek roku 1978, jež mi umožnily představit stranické události tohoto období v trochu jiném světle, než jak je prezentuje odborná literatura, a tudíž přispěly k autentičnosti a nezávislému náhledu. Samozřejmě jsem se zaměřila i na oficiální stranický tisk, jmenovitě **le Poing et la Rose**, ale i další periodika. Zmíněný měsíčník je interním časopisem strany, informující o aktuálním dění ve straně, o rozhodnutí stranického aparátu a vypovídá o běžném fungování strany a jejích prioritách.

Výčet zdrojů by však nebyl úplný bez písemných pramenů. V této oblasti byla heuristika poněkud zkomplikována, a to z několika prostých důvodů. V první řadě je značení a celkově členění archívu (myšlen L'OURS) jiné, než jak jsme na ně zvyklí my, což znesnadňovalo vyhledávání. Dále nastal problém ve výběru pramenů, k dispozici jsou převážně základní informace týkající se strany, které se ovšem ne vždycky úplně přesně dotýkají zkoumané problematiky a nepřinášejí hledané údaje, případně jen ve velmi omezeném množství. Nicméně i přes tato úskalí jsem našla řadu pramenů, díky kterým jsem mohla podat ucelený pohled na stranu. Z těchto písemných pramenů bych jmenovala zejména strojové přepisy kongresů, programy strany pro jednotlivá období a různé volby, ale také dokumenty týkající se vypracování Společného vládního programu. Dále se jedná o nejrůznější prohlášení, řadu složek s různorodými stranickými údaji, jako jsou stanovy strany či jiné popisy vnitřního fungování strany, dále pak nejrůznější prohlášení a rozhodnutí stranického aparátu, případně návrhy jednotlivých názorových proudů uvnitř strany a samozřejmě celá řada dalších informací.

Jak již bylo řečeno, značení archívních materiálů je jiné než v naší zemi, jedná se o čistě funkční popisy pro účely archívu, což odpovídá také nesystematickému uložení. Stejně

tak nenalezneme konkrétní edice pramenů. Řada stranických materiálů, včetně některých rozhodnutí Řídícího výboru či jiných programů a plánů, byla v malém počtu exemplářů vydána tiskem. Často jsou pak tyto dokumenty připisány stranickým představitelům, kteří projev pronesli či nějak téma prezentovali, a to i přes to, že se jednalo o řádně schválené oficiální rozhodnutí stranického aparátu. Proto je v této oblasti poněkud zmatek, čímž bych chtěla alespoň částečně ospravedlnit nejistotu v bibliografických zápisech pramenů, které jsem při svém výzkumu využívala.

Seznam použité literatury a pramenů není vyčerpávající, samozřejmě existuje nepřehledné množství nejrůznějších materiálů, nicméně výběr byl přizpůsoben možnostem a především byla provedena selekce toho nejzajímavějšího a neužitečnějšího, aby mohl být uskutečněn cíl této práce - tedy podání uceleného obrazu událostí odehrávajících se uvnitř Socialistické strany ve Francii v sedmdesátých letech, kdy došlo k jejímu přetransformování a kdy byla započata její nová, úspěšná politická činnost.

PRVNÍ KAPITOLA

Socialistická strana v politickém systému páté republiky

K bližšímu posouzení charakteru Socialistické strany je nezbytná znalost politického systému Francie, tedy systému, ve kterém strana vznikla a snažila se soupeřit o voliče se svými politickými rivaly. Právě fungování systému nám může velkou měrou pomoci při objasňování procesů, které se ve straně odehrály, stejně jako strategii politiků při jejich činnosti na politické či stranické scéně. Vezmeme-li v úvahu řadu podstatných faktorů ovlivňujících působení politické strany, tak pochopíme snahy socialistů nejenom o vytvoření silné a jednotné strany, ale také o navázání bližších vztahů s levicovými stranami, zejména s komunisty, a naopak odsouzení spolupráce se středem. Při definování strany by však neměla být opomenuta i podstatná znalost dalších prvků, které s nimi úzce souvisí, jako dějinný vývoj strany, její geografické začlenění, a tudíž i případné odlišné podmínky ve struktuře obyvatelstva. Je ovšem zapotřebí zmínit, že analýza struktury strany by měla, kromě klasického vnějšího kritéria, jakým je vliv institucí, brát v úvahu i roli předsedy strany, historickou trvalost, případně vnitřní konflikty uvnitř organizací.²

Prvním a podstatným rysem v pořadí páté republiky³ Francie je její specifický „poloprezidentský“ režim, vkládající velké pravomoci do rukou hlavy státu. Pomineme-li zásadní roli prezidenta na mezinárodní scéně a jeho pravomoci na poli vojenském, tak nám zůstává jeho úloha ve veřejném politickém životě. V prvé řadě existuje velké množství tradičních konvencí, které umožňují prezidentovi ovlivnit politické dění v zemi. Velmi častým jevem je rozpuštění Národního shromáždění po prezidentských volbách v případě, že je nově zvolený prezident představitelem opoziční strany a mělo by tak dojít k případné kohabitaci.⁴ Takto může poměrně jednoduchým způsobem své straně zajistit vítězství vyhlášením nových voleb, a tím pádem také osobně změnit poměr sil v zemi ve svůj prospěch. Předpokládá se totiž, že voliči podpoří význam mandátu nově zvoleného prezidenta zvolením jeho politické strany. Vzhledem k tomu, že jej již jednou zvolili, tak mu chtějí dát příležitost k vykonání

² Sawicki Frédéric: La structure du Parti socialiste. Milieux partisans et production d'identités. Thèse pour le doctorat en Science Politique. Université Paris 1. Département de science politique. Paris 1993, str. 14.

³ Ústavní změny v roce 1958 charakterizují období vzniku v pořadí páté republiky v dějinách Francie, která přetrvává až do dneška. Předcházející třetí republika byla v letech 1871 až 1940, čtvrtá pak 1946 až 1958.

⁴ Kohabitace představuje vzájemné soužití prezidenta a pro něj opoziční většiny v Národním shromáždění. Termín je poprvé dáván do souvislosti právě s prezidentským úřadem Mitterranda pro léta 1986-1988. V období kohabitace je role prezidenta a jeho moc omezena. Vyřešení problému kohabitace bylo nalezeno ve zkrácení prezidentského mandátu na pět let v roce 2000, tedy na stejné období jako u poslanců Národního shromáždění.

svých plánů a slibů. S tím je spojena i další významná pravomoc prezidenta, a to jmenování předsedy vlády jen na základě vlastního uvážení, neboť premiér nepotřebuje od dolní komory parlamentu pověření k sestavení vlády. Nicméně možnost volby je omezena právě v době kohabitace, kdy hlava státu přichází o možnost vlastní volby a musí navrhnout předsedu vlády z řad pro něj opoziční většiny. Stejně pak hlava státu zasahuje do obsazení čtyř nejvýznamnějších ministerských postů v zemi - ovlivňuje výběr ministra vnitra, zahraničních věcí, národní obrany a spravedlnosti. Význam role prezidenta je zvýrazněn jeho minimální mírou odpovědnosti, nikomu se nemusí za svá rozhodnutí zodpovídat, tedy ani parlamentu, ale pouze voličům, které ve volbách žádá o podporu, a v případě jejich nespokojenosti by nemusel být jeho mandát v dalších volbách obhájen. Prezident získává přímou legitimitu vzešlou ze všeobecných přímých voleb a je neodvolatelný.

Dalším zásadním znakem páté republiky jsou přímé dvoukolové parlamentní volby, které nahrávají vytváření různých koalic a uzavírání dohod, a zvýhodňují tedy vytváření dvou hlavních politických opozičních bloků. Dvoukolový systém měl zaručit větší spolupráci mezi stranami, vyprofilovat výraznější parlamentní většiny a omezit vliv extrémních politických seskupení.⁵ Navíc se jedná o většinový volební systém, ve kterém strana i s relativní většinou ve druhém kole voleb může získat absolutní většinu křesel, a to i v případě, že mezi ní a stranou s druhým nejvyšším výsledkem není velký rozdíl. Zisk mandátů pro stranu na druhém místě neodpovídá zisku hlasů, ostatní strany jsou marginalizovány. Tento systém byl reakcí na nestabilní parlamentní většiny, volené poměrným zastoupením, z období čtvrté republiky, které vyvolávaly časté vládní krize. Politický experiment socialistické vlády v červenci 1985, který z obavy o ztrátu hlasů a moci, vedl ke změně většinového volebního systému na proporční jednokolový volební systém, však nebyl úspěšný a měl jen krátké trvání. Socialistům se nepodařilo zastavit ztrátu podpory voličstva, způsobenou obrovským zadlužením země a sociálními problémy, a tak nová pravicová vláda opět zavedla systém většinový.

Se znalostí těchto faktů je pochopitelná snaha socialistů o znovuoživení strany, neboť samotná PS neměla bez sjednocení a zejména zaktivizování sebemenší šanci přesvědčit voliče o svých schopnostech a vyhrát samotná ve volbách, a tím pádem získat absolutní většinu, která by jí umožnila účast ve vládě. Nabízela se tudíž nutnost součinnosti s jinou politickou stranou. Střed byl sice možnou variantou, nicméně představoval starou a neúspěšnou linii, která se zřetelně nevyhrazovala vůči minulosti, jako v případě spolupráce s komunisty. Toho

⁵ Lupták, Milan; Pána, Lubomír: Politické systémy v zemích Evropy. Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice 2007, str. 44.

si Mitterrand byl vědom, ovšem nejprve muselo dojít k naplnění základního požadavku - Socialistická strana musela být natolik zkonsolidovaná a jednotná, aby mohla být komunistům rovnocenným partnerem s výhledem na porážku PCF v blízké budoucnosti. Vzhledem k poměrně silné Komunistické straně ve Francii bylo třeba Socialistickou stranu posílit, nikdo neměl zájem na tom, aby se socialisté dostali do vleku komunistů. Naopak komunistům bezútešný stav nekomunistické levice vyhovoval do té míry, že se nemuseli bát o ohrožení vlastních pozic a mohli si diktovat vlastní podmínky, a tudíž jednoduše dosáhnout svého hlavního cíle - znovuzískat důvěryhodnost a podíl na moci. Socialistům totiž nešlo pouze o vítězství ve volbách, ale snahou bylo stát se nejsilnější silou levice.⁶ V důsledku tedy šlo o konsolidaci levice, přeskupení levicových sil ve prospěch socialistů.

Do této logiky pak zapadají i touhy Mitterranda po prezidentském postu. Sám se nijak netajil, že o něj usiloval, naopak několikrát kandidoval, případně se ke své kandidatuře otevřeně vyjádřil. Uvědomoval si, že hlasy pravice nejsou reálné, spolupráce se středovými formacemi je nedostatečná a že jedinou možností je tedy být jednotným kandidátem svazu levice. Od roku 1965 přijal spojenectví s PCF a způsob jednání „prezidentského stylu“ jako nová pravidla hry, vnucená novou republikou. Představoval nejvhodnějšího člověka, kolem kterého mohla nekomunistická levice dosáhnout moci. Jeho nástup do čela Socialistické strany zaručil její budoucí úspěch, neboť dokázal sjednotit socialisty pocházející z odlišných tradic.⁷ Otázka zvolených prostředků se zřetelně projevila na kongresu v Épinay.

Nakonec ještě zmiňme místní politiku, která nám nemusí připadat důležitá, nicméně v politickém systému páté republiky má své významné postavení. Řada politiků totiž formuje svoji politickou kariéru nejprve na nižších politických úrovních, kde navazují úzké vazby s voličstvem. Kromě toho volby do místních zastupitelstev poukazují na stav veřejného mínění v zemi, neboť reflektují spokojenost či naopak nevoli voličů se stranami, a tím umožňují politickým stranám vytvářet politickou strategii. Jako důkaz nám mohou posloužit kantonální volby z roku 1976 a následující volby do městských zastupitelstev v roce 1977 - předcházely totiž volbám legislativním v roce 1978 a socialistům jejich výsledky přinesly významné informace pro jejich následující postup.

Pokud bychom srovnávali významnost voleb, tak by byly v pořadí prezidentské, legislativní volby, obecní a kantonální (s opomenutím voleb do Evropského parlamentu od roku 1979 a regionálních voleb).⁸ Obecní volby jsou význačné z toho důvodu, že zvolení

⁶ François Mitterrand, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

⁷ Sawicki Frédéric, c. d., str. 18.

⁸ Perottino, Michel: Francouzský politický systém. Slon, Praha 2005, str. 195.

kandidáti se stávají voliteli do horní komory Parlamentu. Kantonální (nebo též departementální) volby jsou politického charakteru a pro politické strany hrají poměrně důležitou roli⁹, neboť takto mohou ovlivňovat politiku v departementech a tedy řadu významných oblastí. Jak v kantonálních, tak i v obecních volbách probíhá přímá dvoukolová volba. Ke spolupráci politických stran v politických „blocích“ tudíž dochází i na této úrovni. Patrné je to právě na jednotném postupu levice zejména ve druhém kole voleb po uzavření Společného vládního programu v roce 1972. Společný postup byl totiž jeden z hlavních požadavků obou partnerů a prokazoval disciplínu příslušníků obou stran.

S členitostí systému souvisí poměrně početná neúčast voličů ve volbách. Absence voličů se projevuje podle druhu a významu voleb a může zásadním způsobem promluvit do jejich výsledků. Nejvýraznější nezájem je o kantonální volby, následně pak volby obecní a legislativní, největší mobilizace voličů je naopak při volbě hlavy státu. Neúčast se projevuje silně u některých skupin, u žen, mládeže, slabších sociálních skupin.¹⁰ Tento fakt jistě ovlivňuje volební strategii stran, protože se zaměřují na určité nerozhodnuté skupiny a mohou tak získat převažující a rozhodující hlasy. Tuto skutečnost potvrzuje i velký zájem socialistů o ženy - voličky, které se staly jednou z hlavních Mitterrandových priorit, neboť podle něj „ženy nejsou sociální skupinou na okraji.“¹¹ Ke kalkulaci s hlasy jistě přispělo i snížení věkové hranice pro aktivní účast ve volbách z 21 na 18 let v roce 1974. Právě mladá generace napomohla předsedovi socialistů k úspěchu, pro PS se v roce 1981 a 1988 vyslovily v porovnání s jinými věkovými skupinami téměř dvě třetiny mladých voličů.¹²

„Poloprezidentský“¹³ režim

Tento specifický režim se zásadní rolí hlavy státu byl nastolen Charlesem de Gaullem a následně posvěcen přijetím v referendu v roce 1962¹⁴. V tomto období měly tyto posílené pravomoci jistě svá opodstatnění, nicméně vyvolaly řadu významných změn, které zemi

⁹ K decentralizaci ve Francii došlo v roce 1982, od té doby došlo k přenosu pravomocí na nižší administrativní jednotky, a tím pádem samozřejmě ke zvýšení významu voleb do těchto jejich orgánů. Jednalo se o jeden z úspěšných kroků nové socialistické vlády, panoval všeobecný konsens napříč politickými stranami.

¹⁰ Fabre, Clarisse: Les élections, mode d'emploi. Libro. Paris 2002, str. 21.

¹¹ Mitterrand, François: Politique 1. 1938- 1977. Éditions Rencontre. Paris 1977, str. 236.

¹² V roce 1981 se pro Mitterranda vyslovilo 63% voličů z věkové skupiny 18-25let a celkově v zemi získal 52%. V roce 1988 byl tento výsledek ještě výraznější, mládež podpořila prezidenta 69%, celkově byl jeho zisk 54%. Fabre, c.d., str. 23.

¹³ Tento pojem je zpochybňován a ve Francii nebyl přijat. Perottino, c.d., str. 79.

¹⁴ 28. října 1962 probíhá, na základě iniciativy Charlese de Gaulla, referendum, upravující způsob volby prezidenta republiky. Výsledné „ano“ si získá podporu 62% vyjádřených voličů, a to i přes to, že všechny politické strany kromě de Gaullovy UNR jsou proti.

zásadním způsobem ovlivnily na další desetiletí. Kromě snahy o vyřešení alžírské krize měl generál za úkol uklidnit situaci v zemi. Změna Ústavy v roce 1962 měla vyřešit problém nástupnictví po de Gaullovi¹⁵ a zejména zajistit, aby měl příští prezident silné postavení a s tím spojenou dostatečnou demokratickou legitimitu.¹⁶ Prezident byl od této modifikace volen přímo, většinovým způsobem ve dvoukolových volbách, prezidentský mandát byl stanoven na sedm let a byl početně neomezený. První přímé prezidentské volby byly uspořádány v roce 1965 a byly očekávány s velkým napětím. Zejména pro levici se volby staly důležitým okamžikem, dostala totiž příležitost nejenom zjistit veřejné mínění, ale zejména zaútočit na de Gaulla, který byl právě levicím velmi silně kritizován za dominantní postavení v zemi a jeho zneužívání. Přestože se nejspíše nikdo neodvažoval ani doufat, že by mohl nějaký kandidát nad stávajícím prezidentem zvítězit, tak byl výsledek společného kandidáta levice Mitterranda nanejvýš překvapující a velmi pozitivní a dával naději do budoucna, zejména po odchodu generála. Úspěšně vzdoroval generálovi ve druhém kole, kde získal 45,5% hlasů.¹⁷

Dvoukolová volba totiž přinesla změnu politické strategie. Vzhledem k tomu, že do druhého kola postupují jen dva nejsilnější kandidáti, tak dochází k vytváření různých koalic a ke vzájemné podpoře. V podstatě tedy vzniká bipolární systém, zastoupený na jedné straně levicím a na druhé pravícím. Právě prezidentské volby v roce 1965 tuto skutečnost potvrdily a u levicových stran tak poukázaly na nutnost společné akce. Předčasné volby hlavy státu v roce 1969 potřebu jednoty zvýraznily a podmínily případný volební úspěch.¹⁸

Význam změn volebního procesu pro levici, a samozřejmě pro něj samotného, Mitterrand zaznamenal a podle jeho slov prý už od roku 1962 věděl, že bude prezidentským kandidátem.¹⁹ Klíčovým bodem byla „personalizace“ moci vyúsťující z konstituční revize, která mu poskytla příležitost zaujmout pozici proti generálovi.²⁰ Mitterrand totiž ostře vystupoval proti způsobům „samovlády“ de Gaulla, kterou odmítl.²¹ Navíc se jedná o okamžik, kdy se Mitterrand začne profilovat jako levicový politik, postupně shledává

¹⁵ Původní způsob volby spočíval na bedrech asi 80 000 volitelů, zvolených na různých úrovních a snahou bylo zejména zmenšení vlivu politických stran na volbu a působení hlavy státu. Nicméně tento způsob volby de Gaullovi nevyhovoval, protože se jednalo o volbu nepřímou, a tudíž byl v jeho očích prezidentský mandát slabší než mandát poslanců Národního shromáždění.

¹⁶ Perottino, c. d., str. 82.

¹⁷ Pannetier, André- Martin: *Istitutions et vie politique française de 1789 à nos jours*. LGDJ, Paris 1989, str. 205.

¹⁸ O těchto pro levici velmi neúspěšných volbách se zmiňuje Druhá kapitola. Nezdár spočíval právě v nejednotném postupu levice, samotní socialisté se nedokázali dohodnout na jediném společném kandidátovi.

¹⁹ Mitterrand, François: *Ma part de vérité*, str. 197.

²⁰ Bergounioux, Alain; Grunberg, Gérard: *L'Union de la gauche et l'ère Mitterrand (1965 – 1995)*. IN: Becker, Jean- Jacques; Candar, Gilles: *Histoire des gauches en France (volume 2, Xxe siècle: à l'épreuve de l'histoire)*. La Découverte, Paris 2004, str. 276.

²¹ Touto kritikou se zabývá kniha Mitterranda *Le coup d'État permanent*.

příležitost k zisku moci. Jako jeden z mála politiků bývalé politické skupiny čtvrté republiky dokázal využít důsledků změny institucí ve svůj prospěch. Pochopil totiž význam politické strany v novém politickém systému, a zejména důležitost překonat neshody na francouzské levici a sjednotit ji do takové míry, aby na jejím základě bylo možno dosáhnout vítězství ve volbách. Dobyť moci předchází překonání politické rozdílnosti levice, její spojení a tím i znovu začlenění komunistů do národní politiky. Spolupráce socialistů a komunistů je ovšem do jisté míry dána neschopností komunistů představit kandidáta na prezidentský titul s možnými vyhlídkami zisku funkce. Vzhledem k charakteru strany je obsazení prezidentského postu téměř nemožné, naději a reálnou šanci na levicový úspěch pak tedy představují pouze socialisté. Proto spojenectví mezi oběma partnery v podstatě vychází z nutnosti podpory komunistů pro socialistického kandidáta na prezidenta.²²

Stranický systém

V době vzniku páté republiky byl potlačen význam politických stran²³, což odpovídalo představě posílené moci prezidenta republiky a jeho přímé volbě. Nicméně právě v tomto období dochází poprvé ve francouzských dějinách k oficiálnímu konstitučnímu uznání politických stran. Vzhledem k identifikaci generála s gaullistickou stranou, která měla představovat „oporu ústavního systému“²⁴, hrála tato strana z počátku dominantní roli, nicméně postupně v průběhu šedesátých let minulého století musela čelit postupným sjednocujícím snahám levice, která se vypořádávala s interními problémy. S odchodem de Gaulla se navíc ztrácí základní podpora pravicové strany, především chybí její hlavní sjednocující prvek a objevuje se možnost jiné volební alternativy. Vývoj stranického systému za páté republiky byl ovlivněn změnou volebního chování. Období let 1958 až 1978 je charakterizováno silnou voličskou podporou pravice, která opakovaně získává většinu v Národním shromáždění. V roce 1978 nastává zlom, když pravice poprvé vítězí jen těsnou většinou, a od tohoto okamžiku se zvyšuje soutěživý charakter voleb, které se stávají základním prostředkem k vyjádření nespokojenosti s vládoucí stranou a jejímu potrestání. Již na počátku osmdesátých let je pravice „potrestána“ a díky nejednotnosti v prezidentských volbách prohrává i následně vyhlášené předčasné volby do Národního shromáždění ve prospěch levice.

²² Perottino, c. d., str. 44.

²³ Charles de Gaulle viděl v soupeření politických stran jednu z příčin úpadku čtvrté republiky a shledával mnohem účinnější prostředky ke komunikaci s voličstvem např. v referendu.

²⁴ Lupták, Pána, c. d., str. 46.

Hovoříce o vzniku politických stran, měli bychom zmínit zajímavý fenomén šedesátých let. Jedná se o období roztržitého politického spektra, které je v počátcích svého formování a je charakterizováno silnou diverzifikací. Jen malé množství stran sahá svojí tradicí do systému čtvrté republiky. Za zmínku stojí bezpochyby SFIO, v dané době ovšem strana velmi rozpolcená a slabá, dále PCF, případně radikálové, na pravici naopak neexistovala žádná významná strana působící mimo rámec páté republiky. Celkově v této době vzniká, zejména na levici, ale samozřejmě i na pravici dochází k podobným procesům, obrovské množství drobných formací, klubů a svazů. Pro nás obvyklý pojem „strana“ však v názvech chybí. Snahou je totiž vyjádřit odmítnutí „tradičních“ stran a jejich zdiskreditovaného charakteru. Stejně jako označením, ani organizačně se tyto formace se stranami příliš neshodují. Jednalo se spíše o spojení nespokojených bývalých příslušníků hlavních stran, docházelo k přeskupování formací a jejich častému štěpení, neexistovalo žádné pevné a ustálené stranické uspořádání, případně další příznačné rysy stran. Tento proces je charakteristický pro nekomunistickou levici a nesprávné pochopení změny politického systému vedlo hnutí k neúspěchu, význam levice byl podmíněn jejím spojením do jednotného proudu. Jen takto mohla představovat zdatného soupeře pravice, která touto potřebnou jednotou disponovala.

Jak již bylo řečeno, přímá volba hlavy státu, instituce referenda a dvoukolové většinové legislativní volby vytvářejí stranickou polarizaci.²⁵ Bipolární rozdělení politického spektra nahrává vytváření koalic politických stran, které mohou úspěšně zasáhnout do volebního klání jen v případě jednotné spolupráce. Tento „blokový“ charakter stranického systému se výrazně projevuje zejména před druhým kolem prezidentských a parlamentních voleb a výsledky voleb závisí na schopnosti politických stran koordinovat činnost s partnery v „bloku“.²⁶ Právě ani levé póly totiž nebyly od začátku ztělesňovány jednolitými a soudržnými stranami, ale naopak gaullistickým hnutím a jeho satelity, a na druhé straně pak aliancí levicových stran a skupin bez jasně rozlišitelného stranicko-politického jádra.²⁷ Pro stranický systém v období sedmdesátých a osmdesátých let 20. století se vžil název „bipolární čtverylka“, tedy systém čtyř hlavních politických stran na dvou politických pólech. Od poloviny osmdesátých let tento model přestává platit, protože vstupují do politické soutěže i další strany a hnutí. Rozkol levice a její neúspěch v legislativních volbách na konci

²⁵ Perottino, c. d., str. 233.

²⁶ Lupták, Pána, c. d., str. 47.

²⁷ Strniska, Maxmilián; Hloušek, Vít: Francie a Monako. In: Politické strany moderní Evropy, Portál, Praha 2005, str. 106.

sedmdesátých let a naopak krize pravice a její porážka v prezidentských volbách na počátku osmdesátých let právě souvisely s narušením tohoto bipolárního systému.²⁸

Navíc silná role hlavy státu bezpochyby ovlivňuje samotný chod stranického systému, kde se projevuje tradice významného postavení silných a charismatických osobností, kolem nichž se pak politické formace koncentrují. Tato skutečnost může způsobovat nesoudržnost stran a jejich nejednotnost. Nicméně existuje i opačné působení, bez podpory politických stran by kandidát na prezidentský post nikdy úřad nezískal a je jeho hlavním zájmem zajistit si co nejsilnější oporu. Od prezidentské většiny se pak odvíjejí i parlamentní volby, neboť aliance za těchto podmínek spojených partnerů je legitimizována a podpořena prezidentskou autoritou a mocí.

Opomenout bychom neměli ani propojení politického spektra s odbory, které ve Francii hrají velkou roli. Přestože politické strany a určité odborové centrály na sebe nemají přímé organizační či jiné vazby, tak lze v chování odborových organizací vyzorovat stabilní podporu určitých politických stran.²⁹ Jedná se právě o případ dvou levicových stran - CGT s komunisty, CFDT se socialisty.

Pravicové strany

Jak již bylo dříve řečeno, zakladatel páté republiky generál de Gaulle byl úzce spjatý s pravicovou stranou Svaz pro novou republiku UNR³⁰, která se stala jádrem stranicko-politického systému páté republiky a ovlivnila rozvoj dalších politických stran. Tato klíčová formace však sdružovala řadu gaullistických uskupení a byla nucena spolupracovat s jinými stranami. Změna nastala právě po roce 1962, kdy se strana institucionalizovala, nicméně přesto se nestala jednolitou a soudržnou stranou v klasickém slova smyslu, ale spíše gaullistickým hnutím.³¹ Po volbách dochází poprvé v novém politickém systému k vytvoření dominantní formace, strany s většinovým posláním, UNR-UDT získává absolutní parlamentní většinu v neprospěch rozdělených levicových uskupení.

²⁸ Prvním projevem této změny jsou právě prezidentské volby v roce 1981. Dosavadní partneri na obou stranách narušují vzájemnou součinnost, což následně vyvolá neúspěch pravice. Viz. Pátá kapitola.

²⁹ Strniska, Hloušek, c. d., str. 101.

³⁰ UNR Union pour la Nouvelle République. Strana byla založena v roce 1958 ke sdružení všech gaullistických sil pro volební kampaň, po volbách se přeměnila na skutečnou politickou stranu. Její základní doktrínou byl gaullismus, prezentovala se však jako strana apolitická, sdružující muže ze všech horizontů. Modelem pro tuto stranu byla britská Konzervativní strana, prezentovala se jako strana profesionálních politiků. V roce 1972 se strana spojila s UDT - Demokratická unie práce a vzniká UNR-UDT.

³¹ Strniska, Hloušek, c. d., str. 107.

V době politické krize během květnových událostí v roce 1968 postupně generál ztrácí půdu pod nohama a po rozpuštění parlamentu a vyhlášení nových voleb se novým nositelem gaullistického odkazu stává Svaz demokratů pro republiku UDR.³² Nástupcem de Gaulla v úřadu se stal další gaullistický pravicový politik Georges Pompidou. Po prezidentských volbách dochází k přičlenění části negaullistického pravého středu k „prezidentské většině“ a v roce 1973 svoji pozici opět uhájí.³³ Po smrti v pořadí druhého prezidenta páté republiky proběhla významná změna, hlavou státu byl zvolen Valéry Giscard d'Estaing, představitel středové formace Svaz pro francouzskou demokracii UDF³⁴ a tedy po šestnácti letech zástupce negaullistické pravice.

Dalším důsledkem prezidentských voleb byla přeměna gaullistického hnutí, od roku 1976 vystupují neogaullisté vedení Jacquesem Chiracem ve straně Sdružení pro republiku RPR. Dochází k posílení negaullistických pravicových stran, vzniká řada nových uskupení. I přes původní dominantní postavení ztratila neogaullistická strana svůj vliv a musela uznat UDF jako rovnocenného partnera. Společně zastupují pravici a úspěšně čelí postupně se integrující levici. Významný zlom pro pravici však nastal v roce 1981, kdy poprvé od vzniku páté republiky pravice neobsadila prezidentský úřad svým kandidátem³⁵. Přestože Giscard d'Estaing opět kandidoval a byl považován za jasného favorita, tak nebyl zvolen, neboť nezískal dostatečnou podporu ze strany pravicových partnerů. Chiracova strana RPR nezaujme jednotné postavení a umožní vítězství socialistického kandidáta.

Levicové strany

Podle francouzského politologa Maurice Duvergera se problém levice vždy točil kolem socialistické strany. Jednota proletariátu byla dosažitelná jen díky dohodě se SFIO, která si přála nastolení „velké levicové nekomunistické strany“, schopné vyvážit PCF. Francouzský socialismus po válce vykazoval zvláštnost, neboť měl po boku silnější

³² Tento název byl přijat po volbách, původně strana kandidovala jako Svaz na obranu republiky.

³³ Strniska, Hloušek, c. d., str. 109.

³⁴ UDF - Union pour la démocratie française. Tato středolevá strana podpořila v roce 1969 pravicového kandidáta Pompidou v neúspěch středového kandidáta Pohera. V předčasných prezidentských volbách v roce 1974 předseda strany Giscard d'Estaing porazil gaullistického kandidáta Delmase, což pro UDF znamenalo upevnění jejího významné postavení na pravici.

³⁵ Úspěch Mitterranda v prezidentských volbách v roce 1981 je přisuzován nejednotě pravicových stran. Jedná se o podstatný moment páté republiky, poprvé levice dokázala obsadit tento post svým zástupce a tím se projevuje schopnost režimu pro politickou alternaci.

komunistickou stranu počtem svých příslušníků, kontrolou vykonávanou nad odborovým hnutím, svým volebním vlivem. S tím se museli socialisté vyrovnat.³⁶

Politické strany stojící na levé části politického spektra představují silný voličský potenciál, nicméně po vzniku páté republiky nedošlo k jeho využití, a to z několika prostých důvodů. Tím prvním důvodem je diskreditace nejsilnější nekomunistické levicové strany po neúspěšném pokusu o vyřešení alžírského problému. Účast některých zástupců SFIO ve vládě de Gaulla stranu rozdělila, vyvolala mohutný odchod jejích členů a zamezila v jejím dalším rozvoji. Levice se v zásadě rozdělila právě v otázkách vyvolaných osobou generála de Gaulla. Jeho odpůrci se rekrutovali v řadách komunistů, mezi příslušníky levého středu, z nichž za zmínku stojí jednoznačně Mitterrand či Mendès France, ale i u bývalých členů SFIO, kteří stranu opustili právě z důvodů špatného politického směru. Naopak přívrženci byli především příslušníci SFIO, sdružení kolem jejího předsedy Molleta. Od roku 1959 ovšem i oni režim a jeho představitele odmítli. Další příčinou neúspěchu levice byla nesystémovost nejsilnější levicové Komunistické strany a její praktické vyloučení z účasti na řízení země.

Zastavme se na chvíli právě u tohoto bodu. Vzhledem k mezinárodní politické situaci a studené válce byli komunisté odsouzeni k marginální úloze, a to i přes to, že měli poměrně slušné volební výsledky a stabilní elektorát.³⁷ Strana měla silnou voličskou základnu, neboť za války vystupovala v odboji proti fašismu, nebyla zdiskreditována, ale těžila taktéž ze své silné organizační struktury a úspěchů z dob předcházející republiky. Výraznou podporu získala i od části nespokojených voličů roztržité SFIO. Nicméně v poválečném období ztratila koaliční potenciál, kladla důraz na doktrinální dogmatismus, komunisté se stali bezpodmínečnými spojenci Sovětského svazu, což bylo pro ostatní strany naprosto nepřijatelné. Společný postup s levicovými stranami sdruženými ve Federaci demokratické a socialistické levice FGDS v prezidentských volbách v roce 1965 komunisty vrátil do politického života a ukázala se účinnost tohoto spojení. V roce 1964 totiž došlo v PCF došlo ke změně vedení a nově zvolený předseda strany Waldeck-Rochet si přál vytvoření svazu levice. Nicméně invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968 sblížení levicových stran zastavila a celkově situaci komunistů zhoršila. Tento rok pro levici připravil další ránu, kterou byly bouřlivé události v květnu, neboť levice si značně pohoršila. Nejenom že nebyla schopná účinně spolupracovat ve druhém kole parlamentních voleb, ale zejména

³⁶ Hurtig, Christiane: De la SFIO au nouveau Parti socialiste. Armand Colin, Dossier U2, Paris 1970, str. 4.

³⁷ Výsledky komunistů ve volbách do Národního shromáždění ve srovnání s výsledky socialistů jsou samy výmluvné: v roce 1956 PCF získal 26,9%, SFIO 15,2%, 1958 - PCF 19,2% a SFIO 15,7%, v roce 1962 PCF získal 21,7%, socialisté 12,6%, 1967 - PCF 22,5% a socialisté 19%, 1968 - PCF 20% a socialisté 16,5%, 1973 - PCF 21,4% a PS 22,6%. Strniska, Hloušek, c.d., str. 116.

PCF byla hnána k odpovědnosti za radikalizaci levice, za bouřlivé demonstrace z května a června, což se projevilo obrovským debaklem levice v prezidentských volbách.

O situaci na levici od šedesátých let pojednává druhá kapitola této práce, snažíme se zde ovšem alespoň částečně ukázat souvislosti mezi stranami na politické scéně. Je totiž třeba pochopit fungování systému jako celku a nikoliv jen jeho oddělených částí, které mohou jen těžko vypovídat o složitosti problematiky.

DRUHÁ KAPITOLA

Formování Socialistické strany

Přestože se zrod dnešní Socialistické strany ve Francii datuje do roku 1971, tedy od konání Národního kongresu socialistů v Épinay, tak se jedná o mezník spíše symbolický a představuje pouze jedno z dat v mnohem delším transformačním období. Podíváme-li se na okolnosti jejího vzniku, tak nám bude ihned jasné, že k tak zásadní události nemohlo dojít den ze dne. V první řadě neexistoval jednotný levicový nekomunistický proud a hlavní, resp. nejpočetnější socialistická strana zažívala ohromnou krizi, která k rozštěpenosti jen přispívala. Tato krize na levici probíhala v podstatě už od druhé poloviny padesátých let. Hlavní socialistická formace - Francouzská sekce dělnické internacionály SFIO v tomto období utrpěla ztrátu svojí reputace bezúhonnosti, neboť kromě kompromitujícího zapojení jejich vysokých státních představitelů do všech velkých skandálů strana po převzetí moci v roce 1956 rozdělovala více míst a prebend než jakákoliv jiná strana před ní.³⁸ Dalším strategicky chybným tahem byla spolupráce s Charlesem de Gaullem po jeho návratu do vedení země. Rok 1958 se do dějin socialismu ve Francii vepsal černým písmem, neboť došlo k nejvážnějšímu štěpení od roku 1933,³⁹ když předseda strany Guy Mollet⁴⁰ a jeho přívrženci souhlasili s investiturou generála a vstupují do jeho vlády. Tímto krokem SFIO ztratila značný počet členů, kteří založili vlastní stranu - Nezávislou socialistickou stranu PSA.⁴¹ Tento okamžik je podstatný díky skutečnosti, že nedošlo k odpadnutí nějaké bezvýznamné a zanedbatelné skupinky nespokojených. Naopak se jednalo o řadu předních osobností, které již nehodlaly snášet politiku předsedy SFIO a zejména jeho přibližování se de Gaullovi, mučení v Alžíru, odsouhlasení 13. května 1958⁴² a také „ano“ v referendu o revizi institucí. Vzhledem k tomu, že ke svrnutí Molleta chyběla potřebná většina, tak bylo „rozhodnuto o založení nové strany, v jejich očích jediné socialistické“.⁴³ V souvislosti s PSA, respektive PSU, je třeba zmínit jednu zásadní skutečnost, protože odchod ze SFIO nebyl úplně mimořádný. Předseda Mollet byl se stranou natolik identifikovaný, stejně jako byla strana

³⁸ Hurtig, c. d., str. 23.

³⁹ Mexandeau, Jacques: *Historie du Parti Socialiste*. Tallandier, Paris 2005, str. 323.

⁴⁰ Guy Mollet, významný politik z období čtvrté republiky, od roku 1946 předsedou SFIO. Za jeho vedení se strana několikrát podílela na vládě i za cenu, že spolupracovala s generálem de Gaullem. Za svého působení ve straně prošel názorovými proměnami, původně nakloněn k centru s odmítnutím spolupráce s komunisty, později za změněných okolností byl pro jednání s PCF.

⁴¹ Hurtig, c. d., str. 8.

⁴² Tohoto dne došlo k ozbrojené násilné akci v Alžíru.

⁴³ Mexandeau, c. d., str. 329.

identifikovaná s ním, že v podstatě většina kriticky smýšlejících odpůrců musela stranu opustit.

Jak již bylo řečeno, rozkol v nekomunistické levici byl způsoben nevhodnou politikou předsedy strany a jeho okolí. Nicméně však tento okamžik nastartoval obrodný proces, který měl vyústit ve vytvoření nové a jednotné strany. Přestože bude ke sjednocení ještě hodně dlouhá cesta, tak se projeví první náznaky, které budou umocněny událostmi následujících let. Je třeba zdůraznit, že PSA a následná Sjednocená socialistická strana PSU nebyly jedinou stranou, která v této době zastupovala společně se SFIO nekomunistickou levici. Samozřejmě existovala řada organizací, stran a klubů, které jsou charakteristické právě pro období šedesátých let. Političtí představitelé často přecházeli z jednoho klubu do druhého, byli vylučováni, následně však zakládali strany nové, dochází k přeskupování politických formací a bloků. Samozřejmě i tato skupina politiků si uvědomovala bezvýchodnost situace pro levici, a proto vzrůstají snahy o navázání spolupráce a koordinování společné činnosti. Toto období je pro levici velice nestabilní a to i přes to, že v jeho průběhu jsou snahy po změně patrné. Podívejme se tedy na nejvýznamnější formace, abychom si mohli alespoň částečně vytvořit představu o komplikovanosti situace.

Socialistické strany a kluby

1. PSA – Nezávislá socialistická strana / PSU - Sjednocená socialistická strana

Při popisu socialistických stran bychom měli začít právě u PSA. Přestože měla jen krátké trvání, tak zahájila události s dalekosáhlými následky. K vytvoření této strany došlo na základě mimořádného kongresu SFIO v září 1958 v Issy-les-Moulineaux, kdy menšina doufala v nápravu strany, nicméně nedošlo ke svrnutí předsedy Molleta a politický kurz zůstal nezměněn. Pro řadu politiků představoval jejich nutný odchod ze SFIO obrovskou křivdu, bolestivou záležitost, kterou nemohli Molletovi opustit, a projevilo se to v jejich budoucím vzájemném vztahu. Důležitá byla zejména účast silných osobností, vystoupivších ze SFIO, jako Édouard Depreux, Alain Savary, Robert Verdier a samozřejmě mnoha dalších, kteří pak hráli významnou roli v jednotné Socialistické straně. V roce 1960 na kongresu v Issy-les-Moulineaux došlo ke sloučení s dalšími organizacemi ve Sjednocenou socialistickou stranu PSU. V době svého vzniku strana představovala obrovské intelektuální možnosti a myšlenkové bohatství. Početná skupina socialistické elity totiž přešla ze SFIO právě do nové strany, pro kterou naopak právě odliv inteligence a talentů představoval velký

úpadek.⁴⁴ Ovšem právě různost jednotlivých směrů, tendencí a individualit v nové straně způsobila rivalitu a omezila její možnosti a následně i její vliv.

Od roku 1963 byla strana rozdělena mezi několik směrů, představovala extrémní ideologickou různorodost spojující elementy různého původu, nicméně si úzkostlivě střežila vlastní autonomii a odmítla se v roce 1967 připojit k Federaci demokratické a socialistické levice FGDS, kterou kritizovali za nejasný a protichůdný program. Toto rozhodnutí vyvolalo nespokojenost řady významných osobností, kteří stranu opustili a založili své vlastní formace. V revolučním roce 1968 není zasáhnutá a následující volby pro ni neznamenaají, jako pro ostatní levicové strany, úplný neúspěch. Naopak zažívá významné období, vzhledem k rozkladu ostatních nekomunistických stran v PSU na krátko ožívá naděje, že by se mohla stát novou sjednocující stranou levice. I přes tato očekávání se však strana postupně vzdaluje své strategii aliance s tradiční levicí a naopak se přibližuje extrémní levici, v lednu 1971 dokonce přerušuje předvolební jednání s komunisty.⁴⁵

PSU nikdy nebyla skutečnou politickou stranou, postrádala skutečné politické síly, ale představovala spíše zásobárnu myšlenek. Ideologie strany byla charakterizována dvojím odmítnutím - především odmítnutí SFIO, vyostřený antimolletismus. V druhém případě pak odmítnutí komunistické strany.⁴⁶ Přestože význam strany postupně upadal, tak ji lze jen těžko opomenout, nejenom že ní prošla většina socialistických osobností, ale zejména ještě promluví do dějin PS v období po kongresu v Épinay. V této souvislosti bychom měli uvést jednu důležitou osobnost strany, Michela Rocarda, předsedu strany od roku 1967, pod jehož vedením se strana opět částečně zkonsolidovala, aby se mohla v roce 1974 rozdělit a její část pak sblížit se sjednocenou PS. Přestože se nejprve spojení se socialisty zdá být výhodné pro obě strany, tak PS spíše vnitřně oslabí, což se ovšem projeví o pár let později.

2. FGDS - Federace demokratické a socialistické levice

Vznikla 10. září 1965 a sdružovala hlavní část nekomunistické levice - SFIO, radikály, CIR, UCRG⁴⁷, UGCS⁴⁸ a další kluby. Ve svých počátcích byla FGDS jen konfederací, neměla

⁴⁴ Mexandeau, c. d., str. 329.

⁴⁵ Ysmal, Colette: Les parties politiques sous la Ve République. Montchestien, Paris 1989, str. 71.

⁴⁶ Touchard, Jean: La gauche en France. Seuil, Paris 1977, str. 318.

⁴⁷ UCRG (Union des clubs pour le renouveau de la gauche) Svaz klubů pro obnovu levice - tato formace vznikla na podzim 1965, oficiálně pak v únoru 1966 a sdružovala několik klubů. V březnu 1966 vstoupila do FGDS, v jejichž barvách představila své kandidáty ve volbách. V březnu roku 1969 se podílela na vytvoření nové PS. Nejvýznamnějším představitelem je Alain Savary.

⁴⁸ UGCS (Union des groupes et clubs socialistes) Svaz socialistických skupin a klubů - založena byla v září 1967 nespokojenými členy PSU, kteří žádali účast na vytvoření jednoty socialistů. Původně měla UGCS jen

vlastní rozhodovací pravomoci a její činnost ústila z dohody formací, které jej tvořily. Nebyla zastoupena zvláštní organizací, individuální příslušníci se nemohli účastnit na životě federace a byli zbaveni vlivu, pokud nepříslušeli k nějaké organizaci.

Vzhledem k povaze svého vzniku je pochopitelné, že FGDS neměla z počátku žádný jasně stanovený program. Jednalo se spíše o seskupení nekomunistické levice, bez jednotného vedení, jejímž základním cílem bylo spojení sil před prezidentskými volbami a navázání kontaktů s komunisty. Doplňkovými cíly byla obměna stylu a vytyčení nového směřování levice, vytvoření stabilní opoziční síly rozšířené o aliance, posílené rekrutováním nových bojovníků a podpora novými vrstvami voličů.⁴⁹ FGDS byla „především prostředkem, který dovoluje vytvořit jednotnou dynamičnost a vyvolat syntézu nových socialistických sil a přínos velkých stran, obzvláště SFIO, která je posílána na cestě k obnově.“⁵⁰ Po úspěchu v prezidentských volbách došlo ke snahám prohloubit efektivitu FGDS a v červenci 1966 byl vydán detailní program, úspěšné legislativní volby vyvolaly potřebu zesíleného jednání s komunisty.

Jednání týkající se struktur strany byla dlouhá a obtížná. Při pokusech o jejich reformy nebyly strany ochotné vzdát se vlastní autonomie ve prospěch původní federální organizace, navíc s Mitterrandem v čele. Mollet nehodlal přistoupit na možnost, že by v rámci fúze musel odstoupit z vedení strany a přenechat osud socialismu v rukou současného předsedy FGDS. Kluby naopak odmítly úplné sloučení podle návrhů SFIO, respektive založení nové strany, protože se bály ztráty významu a podřízení se nejsilnější straně. Výsledkem tedy nebyla plánovaná přeměna, ale naopak zachování poměru vnitřních sil ve prospěch tradičních organizací, zejména hlavní socialistické formace. Nicméně však bylo však zajištěno, aby nejpočetnější organizace SFIO sama nemohla mít většinu a k prosazení svých zájmů potřebovala podporu některé další strany federace.

Vzhledem k tomu, že neúspěch po bouřlivých událostech roku 1968 byl přičítán FGDS a především jejímu předsedovi Mitterrandovi, tak tato formace ztratila svoji důležitost a postupně přestala fungovat. Její význam je ovšem nezanedbatelný - Francouzská komunistická strana PCF byla znovu začleněna do národního života a pokusy o přeorientování SFIO směrem ke změně stylu a politiky konečně získaly reálné rozměry. Navíc

prozatímní vedení, po vstupu Jeana Poperena, vyloučeného z PSU, se toto politické uskupení stalo skutečnou stranou. V dubnu 1968 strana přistoupila k FGDS. Většina členů Unie se připojila k „nové“ PS na druhém zasedání ustavujícího kongresu v Issy-les-Moulineaux v červenci 1969, v listopadu 1969 se strana přeměnila Asociaci socialistických studií, výzkumu a informací.

⁴⁹ Hurtig, c. d., str.41.

⁵⁰ Joxe, Pierre: Parti socialiste. Epi, Paris 1973, str. 23.

se představily nové politické osobnosti s jasnou vizí a bylo jen otázkou času, kdy bude myšlenka spolupráce levicových sil znovu nastolena a dotažena do konce.

3. CIR - Dohoda republikánských institucí

Jak již sám název hnutí napovídá, původně se nejednalo o politickou stranu v tradičním smyslu. V červnu roku 1964 François Mitterrand sjednocuje asi padesátku klubů a levicových hnutí a společně s Charlesem Hernu zakládá CIR. Nazítří oznámení kandidatury svého předsedy na prezidentský úřad se CIR stává součástí FGDS, získává struktury a přeměňuje se na skutečnou politickou stranu. Základní myšlenka, která formace spojila, byla dvojitá: popření „gaullistického státního převratu“ spolu s osobní mocí a obava z přizpůsobení se novým institucím. Nejednalo se o klasický socialistický proud, ale spíše převládal republikánský levicový proud, poznamenaný silnou podporou sociální spravedlnosti a předvídající rozchod s kapitalismem.⁵¹ CIR byla strana kádrů a spíše než širokou stranickou základnou vynikala osobnostmi, věrnými spolupracovníky Mitterranda, kteří po kongresu v Épinay obsadili ve straně klíčové posty.

Politická orientace strany prodělala citelný ideologický vývoj, poznamenaný zejména jasným posunem doleva po roce 1968. Tento vývoj je doprovázen významným obnovením kádrů strany a změnou strategie, aliance s radikály byla nahrazena užší jednotou založenou na přísnější ideologické platformě.⁵²

CIR je ovšem významná z jednoho důvodu, a to napojením na svého předsedu Mitterranda. Bez něj by strana byla bez reálných šancí prosadit se. Nedisponovala velkým počtem příslušníků, ale spíše naopak. Nicméně vztah s předsedou byl reciproční, bez stranické opory by nebyl schopný zrealizovat své ambice, bez význačných a schopných osobností by nedokázal znovu sjednotit socialistický proud a vybudovat z něj v krátkém období nejsilnější politickou stranu v zemi.

Osoba François Mitterranda je velice zajímavá, neboť se mu podařilo dokončit to, o co se na levici snažili jiní už od šedesátých let. Nicméně by bylo velmi zjednodušené mluvit o něm jako zázraku, který stranu vytvořil. Sjednocení je totiž dílem několika podstatných faktorů a Mitterrand je jen dokázal využít ve svůj vlastní prospěch. Přestože byl nestravitelným politikem pro řadu představitelů socialistických klubů a stran, tak měl

⁵¹ Pfister, Thierry: Les socialistes. Albin Michel, Paris 1977, str. 18.

⁵² Loschak, Danièle: La Convention des Institutions Républicaines. F. Mitterrand et le socialisme. Presses Universitaires de France, Dossiers Themis, Paris 1971, str. 38.

neuvěřitelnou výhodu z roku 1965, kdy se mu podařilo přesvědčit voliče a svým charismatem téměř vyhrát prezidentské volby. Tento okamžik je klíčový pro jeho další kariéru. Přestože ve svém působení na politické scéně udělal řadu chybných kroků,⁵³ které mu vynesly kritiku, tak se profiloval jako schopný vůdce a prokázal obrovské politické schopnosti. Podívejme se však proč zrovna tento muž, svým původním politickým vyznáním vzdálený od socialismu,⁵⁴ se nakonec stal přijatelný pro většinu socialistických proudů a pro řadu socialistických osobností, které často samy aspirovaly na nejvýznamnější pozici v nově se uspořádávší Socialistické straně.

Jak již bylo řečeno, tato otázka je poměrně složitá, k jejímu zodpovězení je třeba vzít v úvahu události na nekomunistické levici v období předcházejících kongresu v Épinay a samozřejmě osobu jejího předsedy Guy Molleta, případně jeho nástupce v čele nové strany Alaina Savaryho. Guy Mollet byl předsedou strany přes dvacet let a během této doby kolem sebe vytvořil okruh věrných přívrženců, měl podporu velké socialistické bašty, nicméně jeho vedení bylo silně zkompromitované a v podstatě jednou z podmínek obnovení strany bylo i vytvoření nového vedení, jehož směřování by bylo odlišné od toho předchozího. Jeho následník Alain Savary sice nepocházel z jeho nejbližšího okolí, nicméně názorově si byli blízcí a vzhledem k podpoře od Molleta v podstatě spolupráce nebyla překvapivá. Došlo tedy jen k pouhému vytvoření zdání novosti, což řadu členů rozhodně nemohlo uspokojit. Přesto byla z počátku kandidatura Mitterranda na předsednictví ve straně pro některé neočekávaná,

⁵³ Mitterrand působil v řadě vlád, svoji touhu po účasti na vládě projevil v době neúspěšné vládní politiky Molleta a narodil od jiných osobností z vlády nevystoupil. Zapojen byl do řady afér, např. v roce 1959 tzv. Aféra zahrad Observatoře, kdy měl nastrojit pokus o atentát sám na sebe. Přičítán mu je neúspěch FGDS, stejně jako snaha o převrat během krize de Gaulla (viz dále).

⁵⁴ Mitterrand pocházel z buržoazního a katolického prostředí, které na něj mělo zásadní vliv a ovlivnilo jeho hodnoty. V Paříži vystudoval práva a politologii. Během války byl vězněn, po útěku se zapojil do odboje. Po válce se přiklonil ke středolevové formaci UDSR, jejíž se stal předsedou. V průběhu čtvrté republiky se jedenáctkrát účastnil na vládě. K obratu k socialismu došlo v polovině šedesátých let, nejprve v roce 1964 vytvořil CIR, 1965 pak FGDS. I vzhledem k jeho okolí je považován spíše za republikána než za socialistu, jeho hodnoty byly spíše republikánské jako osobní svobody, jeho náklonnost k demokracii a parlamentarismu. O jeho politické příslušnosti a zejména o upřímnosti jeho náklonnosti k levici se značně pochybovalo. Podstatnými rysy jeho politické kariéry je ambicióznost a nenávisť vůči de Gaullovi. Generál mu však změnou institucí přihrál obrovskou možnost a PS pak prostředek, jak naplnit touhu po moci. V roce 1969 Mitterrand publikuje *Ma Part de Vérité*, kde vysvětluje jeho cestu k socialismu. Pro něj se socialismus stal spravedlností. Připouští, že se nenarodil na levici, ještě méně jako socialista. Jak říká, mohl se stát socialistou šokem z myšlenek a skutků, na univerzitě nebo během války. Nepříslušel ani k politickému uskupení, které ho mohlo postupně formovat k jeho ideologickým disciplínám, přijal jednoduše stranu pro její spravedlnost takovou, jak ji cítil, váhajíc angažovat se pro ni, někdy pokoušen obrátit se k ní zády. Dochází ke konstatování, že „socialismus představuje jedinou odpověď“ na problémy současného světa. Zajisté není socialismus podle mnohých jasná myšlenka. Každý nicméně chápe, že se jedná o volbu, která vede ke skoncování současného systému, kde peníze jsou králem, kde vlastnictví výrobních prostředků stanovuje politickou moc a kde to ostatní není než zdání. Socialismus znamená chopení se kolektivně lidského osudu sebou samým a naučení se zodpovědnosti.“

Mitterrand, François: *Politique 1, 1938- 1977*. Éditions Rencontre, Paris 1977, str.186 a 218.

samotný Savary mu nabízel spíše podíl na výkonu moci, ale rozhodně mu nehodlal přenechat svůj post a nejdůležitější rozhodování.

Období před sjednocujícím kongresem v Épinay bychom mohli definovat podle několika významných událostí, které významně zasáhly do politického života páté republiky. Díky nim totiž došlo k podstatným změnám, které otřásly celou zemí a tím pádem bezpochyby ovlivnily i dění na levici. Zmínit bychom měli bezpochyby co do významu zcela bezprecedentní prezidentské volby v roce 1965, dále pak bouřlivé události roku 1968 a další prezidentské volby následující po odstoupení generála de Gaulla z úřadu. Každý z těchto mezníků totiž přinesl do politického zápasu nový prvek, který ovlivnil další průběh formování levice a jejího politického směřování.

Prezidentské volby v prosinci 1965

Přestože se jedná o období, které nespadá do námi zvolených sedmdesátých let, nelze jej opomenout a to ze zcela prostého důvodu. To, co se odehrálo v roce 1971, když vznikla jednotná Socialistická strana, bylo vlastně jen důsledkem událostí z konce šedesátých let. Jednalo se totiž o politickou hru aliancí a dohod, které byly často založeny na osobních či strategických důvodech. Právě v pořadí druhé prezidentské volby páté republiky to potvrdily. Jednoznačně byla tato skutečnost ovlivněna změnou volebního systému, poprvé se volilo většinovým způsobem ve dvoukolových přímých volbách. Pozice generála byla neotřesitelná, nicméně volby měly ukázat veřejné mínění a celkově stav levice. Do období prezidentských voleb spadá vznik FGDS dne 10. září 1965 spojením SFIO, CIR, radikálů a přičleněných klubů, protože „vrátit levici rovnováhu znamenalo vlastně vrátit rovnováhu demokracii. Slušelo se v první řadě vytvořit rozsáhlou politickou formaci, pružnou a moderní a vytvořit pevnou dohodu mezi touto novou formací a PCF.“⁵⁵ Důvodem sjednocení nekomunistické levice jsou právě volby, ovšem navržení jednotného kandidáta není úplně banální záležitostí. Podle výzkumů se zdá být vítězství de Gaulla ve volbách pouhou formalitou a levice hledá člověka, který by mu ho co nejvíce znepríjemnil a svým dosaženým výsledkem případně umožnil levici znovu se chopit politického kurzu. Příhodným kandidátem se jeví právě Mitterrand, projevující vůli sjednotit levici. Jak potvrzují jeho slova, stal se kandidátem „jenom proto, že všechny snahy, které mu předcházely, byly neúspěšné a že neexistoval kandidát levice a z ještě silnějšího významu kandidát sjednocené levice.“⁵⁶ Prokazuje však

⁵⁵ Mitterrand: Politique 1, str. 113.

⁵⁶ Mitterrand: Politique 1, str. 94.

politickou předvídavost a stanovuje tři podmínky svojí kandidatury: získá investituru SFIO a samozřejmě podporu UDSR⁵⁷ a radikálů, PCF nepředstaví svého vlastního kandidáta a Pierre-Mendès France se bude angažovat po jeho boku.⁵⁸ V podstatě jeho podmínkou nebylo nic víc a nic méně než být kandidátem celé levice.⁵⁹

Mitterrand se zdá být v tomto okamžiku vhodným kandidátem - základem jeho podpory byla absence protikandidátů. Kromě něj o se o prezidentský post chtěl ucházet také Gaston Defferre,⁶⁰ samotná SFIO pak navrhla jeho protikandidáta Maurice Faura, který se ovšem po potvrzení podpory Defferre Mitterrandovi své kandidatury vzdá. Zamíchat kartami se ještě snaží PSU, která nesouhlasila s Mitterrandem a pokouší se přesvědčit Daniela Mayera.⁶¹ Nakonec P. M. France otevřeně Mitterranda podpoří, apeluje na své straníky a žádá pro něj jejich hlasy. Ovšem zbývá ještě naplnit třetí podmínku - získat podporu komunistů. PCF věří, že prezidentská kandidatura pomůže procesu sjednocení levice, který by měl straně umožnit znovu začlenění do francouzské politické scény. Mitterrand již totiž zahájil vyjednávání s komunisty a na spojení s nimi byl připraven, protože podle něj „vše co přispívá k boji a vítězství proti režimu směřujícímu k diktatuře člověka a zřízení jedné strany, je dobré.“⁶² Pro Mitterranda totiž znovu začlenění komunistů do veřejného politického života a vytvoření jednoty levice představují základní podmínky pro porážku kapitalismu, režimu ztělesňovaného de Gaullem a dobytí moci. Projekt spojení levicových stran načrtnul už v roce 1959, po neúspěšném pokusu Defferre vytvořit politickou alternativu gaullismu unii středu

⁵⁷ UDSR Union démocratique et socialiste de la Résistance - Demokratický a socialistický svaz odboje. Strana vznikla v roce 1945 ke spojení odbojových skupin a následujícího roku byla přeměněna na levostředovou politickou formaci. Jednalo se malou stranu, za čtvrté republiky často doplňující parlamentní většinu, za což byla strana často odměněna ministerskými posty. V roce 1965 se účastnila na FGDS, následně strana zanikla a na jejím místě byla vytvořena CIR. Předsedou UDSR byl Mitterrand.

⁵⁸ Pierre-Mendès France byl členem PSU. Tato strana odmítla přijmout kandidaturu Mitterranda pro prezidentské volby a jeho spolupráce s Francem pro ně byla nechtěná, neboť s ním počítali jako se svým prezidentským kandidátem. Přesto samotný France velmi rád Mitterranda podpořil.

⁵⁹ Mexandeau, c. d., str. 343.

⁶⁰ Gaston Defferre představoval spíše pravicové křídlo strany a sám prosazoval strategii „velké federace“, tedy aliance socialistů a lidových republikánů bez spolupráce s komunisty. Svoji kandidaturu ohlásil 18 měsíců před volbami a původně měl podporu Mitterranda. Pro Guy Molleta však nebyl tento kandidát ani jeho strategie přijatelné, neboť pro něj představovali obrovské ohrožení ve straně a raději volil v jeho očích „menší zlo“, právě Mitterranda. Navíc samotný Mollet nechtěl kandidovat a nedokázal by přijmout možný vzestup nějakého svého spolustraníka, který by pro něj mohl představovat konkurenci ve straně. Mitterranda považoval za člověka osamoceneného, bez strany a tudíž „neškodného“. Další výhoda jeho kandidatury pro Molleta spočívala v otevření cesty směrem ke komunistům a zejména uspořádání vnitřních poměrů ve straně a zlomení náznaků možné vnitrostranícké opozice.

⁶¹ Daniel Mayer není přijatelný pro Molleta díky jejich vzájemné a dlouho trvající nevraživosti. Nakonec sám ustoupí a po nástupu do prezidentské funkce v roce 1981 jej Mitterrand „odmění“ přední funkcí.

⁶² Mitterrand: Politique 1, proneseno dne 28. září 63, str.86.

však nyní nastala vhodná příležitost k jeho realizaci,⁶³ v podstatě se mu nyní otevřela cesta k navržení úplně jinak směřující spolupráce levice.

Volby roku 1965 sice nepřinesly vítězství levice, ale poukázaly na dva podstatné faktory: v první řadě se projevila účinnost spojení levicových stran, strategie svazu levice se ukázala jako žádoucí, neboť voliči vyjádřili vůli vůči odklonu strany od centristických aliancí a levicový lid se při volbách konečně „rozpoznal“ a spojil. Navíc se projevila možnost porazit pravici za předpokladu, že již tolik oblíbený generál nebude stát v jejím čele. Samozřejmě nesmíme zapomenout na objevenou schopnost nekomunistické levice jednat jednotně ve společném zájmu. Z této bitvy vyšel Mitterrand vítězně i přes to, že se nestal hlavou země. Se získanými 45,5% ve druhém kole všem ukázal, že na rozdíl od jiných pochopil význam změny volebního principu prezidentských voleb a že je schopný využít této změny ve svůj prospěch. Prokázal své politické schopnosti a vůli sjednotit zdánlivě nesjednotitelné, získaný politický kredit mu v budoucnosti pomůže k ovládnutí strany socialistů. Navíc představoval jasný protipól Molleta, což uvítala řada straníků nespokojených s dosavadní linií, ale ocenil to i velký počet voličů. Nejenom, že se prezentoval jako „antigaullista“, ale byl i protiamerický a protievropanský a jasně u něj dominovala koncepce spojenectví s komunisty⁶⁴ a úplného rozchodu s centrem.

Události roku 1968

Dalším významným mezníkem je rok 1968. Dochází k přerušení celkového vývoje na levici poznamenaného navázáním bližších kontaktů mezi FGDS a PCF. Konkrétní podoby nabývají dohody těchto stran na konci roku 1966, kdy je mezi dvěma partnery uzavřena volební dohoda s výhledem na blízké parlamentní volby, následována oddělenými dohodami s PSU. Nicméně sblížování na levici je poznamenáno rivalitou uvnitř FGDS během výběru kandidátů pro legislativní volby v roce 1967.⁶⁵ Přesto FGDS zachovávala alespoň zdání jednoty, výsledky voleb byly pro stranu uspokojivé a vzdání se kandidatury ve prospěch výše umístěného člena do druhého kola fungovalo úspěšně.⁶⁶ Jednání mezi FGDS a SFIO se

⁶³Bergounioux, Alain; Grunberg, Gérard: *L'Union de la gauche et l'ère Mitterrand (1965 – 1995)*, str. 276.

⁶⁴Bezbağ, Pierre: *Histoire et figures du socialisme français*. Bordas, Paris 1994, str. 199.

⁶⁵V podstatě šlo o hlavní rivalitu mezi SFIO a CIR. Druhá zmíněná strana v době předcházejících voleb do Národního shromáždění neexistovala, nyní povzbuzena úspěchem svého předsedy v prezidentských volbách žádá přiměřený počet volebních okrsků ke kandidatuře. Naopak SFIO si snaží uchovat co největší vliv. Situace v departementech pak byla ještě horší.

⁶⁶Druhé kolo představuje pro levici úspěch, pravicová většina vytváří jen těsnou většinu jednoho křesla. FGDS získala celkem 117 poslaneckých křesel (z toho 15 mandátů pro CIR), komunisté obdrželi celkově 73 mandátů.

stupňují, v lednu 1968 kongres SFIO potvrzuje plány na „úplné sloučení“ obou formací pro následující rok.

Obliba levice roste zároveň s nespokojeností vůči de Gaullovi a jeho politice. Vzrůstá sociální napětí, zvyšuje se nezaměstnanost, moc se zdá být otřesena. Naopak na začátku roku 1968 vydává FGDS s PCF společnou „platformu“, náznak budoucí politické spolupráce. Základní společné body spočívají v omezení prezidentského režimu na pět let, zřízení vládního programu. Platforma mimo to počítá s hlubšími reformami v oblasti justice, legislativy a dalšími.⁶⁷ Dochází ovšem také k vyjmenování odlišných bodů, na nichž se strany neshodnou a které by měly být dále projednávány.⁶⁸

Plány na společné reformy jsou přerušeny studentskými nepokoji a událostmi v květnu a červnu 1968. Přestože se vlastně manifestovalo proti ekonomické politice vlády a špatné situaci na univerzitách a celkově ve vzdělávacím systému, tak nakonec dochází k obratu, kvůli radikalizaci levice je za viníka označena PCF a Mitterrand se stává hlavní obětí této změny. Nejenom, že je obviněn z osnování „převratu“,⁶⁹ ale mimoto dochází k rozdělení FGDS, jejíž strany v následujících legislativních volbách opustí vzájemnou spolupráci a bojují jen za sebe.⁷⁰ FGDS ztrácí více než polovinu svých křesel a pohromu zažívá zejména CIR, poslanecký post obhájí pouze předseda strany. Představitelé SFIO kromě Molleta žádají odstoupení předsedy FGDS z funkce, čemuž Mitterrand vyhoví. Přestože dočasně přichází o svoji prestiž, o vliv na levici a tedy o pracně získané plody svojí několikaleté činnosti, tak pro jeho politickou budoucnost zůstává významná především jeho strana CIR. Nejenom že mu vytvoří zázemí v tomto krátkém mezidobí, ale zejména na kongresu v Épinay v roce 1971 zformuje návrhovou většinu a stane se tak základem pro budoucí přeměnu a následné převzetí vedení v nové Socialistické straně.

Dalším přínosem pro budoucí uspořádání ve straně je Mitterrandova obliba u lidí. Právě v neúspěšném období po rozpadu FGDS se Mitterrand dostal mimo politický vliv a soustředil na diskuzi s Francouzi, při které projezdil celou zemi. Potvrdil své rétorické schopnosti a vybudoval si obrovský respekt. Naopak jsou přerušena jednání s PCF, obnovení

Právě díky disciplíně komunistů a jejich postoupení místa výše umístěnému kandidátovi pomohlo šesti představitelům CIR k získání mandátu.

⁶⁷Mitterrand: *Politique* 1, str. 152.

⁶⁸ viz Hurtig, c. d., str. 62- 67.

⁶⁹ Mitterrand totiž v proslovu 28. května 1968 navrhl, že by v případě odmítnutí referenda mohla být vytvořena prozatímní vláda, která by vyhlásila volbu nového prezidenta. Sám se ambiciózně prohlásil za možného vůdce prozatímní vlády a také kandidátem na prezidentský post v době. To vše proběhlo ještě v době, kdy Francie měla stále svého prezidenta a nebyla jasná žádná změna. Mitterrand byl obviněn z pokusu o puč a následně ztratil politický vliv.

⁷⁰ Mexandeau, c. d., str. 362.

volebních dohod bylo nežádoucí, komunisté jsou silně zdiskreditováni a dostávají se do izolace nejen vzhledem k domácím událostem, ale také kvůli jejich napojení na komunistickou stranu Sovětského svazu, jehož vojska v roce 1968 obsadila Československo. I přes přerušení vývoje socialistické jednoty však rok 1968 pro socialisty neznamenal úplnou ztrátu, naopak přínos květnového ducha je obrovský, objevují se nová témata poskytující socialistickému boji nový význam jako téma samosprávy, kvality života, kritika konzumní společnosti.⁷¹ Kromě toho se také projevila schopnost a možnosti mobilizace lidu, ale také efektivní spolupráce socialistických bojovníků.

Vznik Socialistické strany

Po květnových událostech došlo ve Francii k řadě změn. Na jaře roku 1969 prezident de Gaulle⁷² vyhláší referendum o reformě regionů a přeměně Senátu, které ovšem v dubnu pro generála skončí neúspěchem, a proto rezignuje na svůj post. Následné prezidentské volby zastihnou levici naprosto nepřipravenou a nejednotnou. Socialistická levice si ovšem uvědomovala nutnost společné akce, která jako jediná mohla levici přinést solidní volební výsledky. Navíc měli všichni v paměti úspěšné prezidentské volby z roku 1965, kdy jednotná levice po dlouhé době prokázala své schopnosti konkurovat pravici, díky společnému postupu se projevila možnost zvrátit její nepříznivý stav a získat podporu voličstva.

Nekomunistické levicové strany jednaly o způsobu vzniku nové strany. Z důvodu neúspěchu FGDS bylo rozhodnuto o vytvoření nové strany od základů a nikoliv o sloučení jednotlivých proudů. Příslušnost k nějaké ze zakládajících formací neznamenovalo automatickou příslušnost k nové straně, každý se musel zaregistrovat jako nový člen.⁷³ Nakonec byl stanoven i termín konání národního kongresu, který musel být kvůli uspořádání národního referenda přesunut na počátek května. Ještě před začátkem kongresu se projevíly neshody mezi stranami, zejména mezi CIR a SFIO, týkající se organizace národního kongresu a poté kampaně k referendu.⁷⁴ Výsledek referenda však přinesl změnu programu kongresu,

⁷¹ Joxe, c. d., str. 24.

⁷² Regionální reforma spočívala ve snaze o decentralizaci, měly být vytvořeny regiony. Vzhledem k tomu, že mělo dojít ke změně složení Senátu (změna jeho složení, upravení role jejího předsedy - v podstatě měl Senát ztratit svůj význam a stát se pouze poradním orgánem), tak musela být upravena Ústava. De Gaulle narazil na opozici reformy Senátu, pro jejíž odmítnutí hlasovalo 53% voličů.

⁷³ Hurtig, c. d., str. 69.

⁷⁴ První rozpor řešil rozdělení předsednictví kongresu - SFIO žádala pro své členy předsednictví první a poslední schůze, CIR pak předsednictví závěrečné, a tudíž nejvýznamnější schůze. Ve druhém případě CIR odmítla organizovat společně tiskovou konferenci, na které by se postupně vyjádřily všechny tvořící formace. Postoj CIR byl interpretován jako snahu Mitterranda mluvit jménem všech formací v rámci „nové strany“. Hurtig, c.d., str. 70.

kromě schválení deklarace principů nové strany měla jednání navrhnout kandidáta do uprázdněného prezidentského úřadu. Opět dochází ke strategické hře, zdatně zkomplikované předchozími událostmi. CIR jednoznačně trvala na jednotném kandidátovi levice, tímto kandidátem navíc nemohl být nikdo jiný než její předseda, který již jednou prokázal své kvality a schopnosti. Ostatní kluby byly této myšlence nakloněny a CIR nezbývalo než přesvědčit SFIO. Proto trvala na setkání vedení stran, aby na ni mohla učinit nátlak. SFIO totiž nebyla Mitterrandovi vůbec nakloněná, naopak pro ni byl absolutně nepřijatelný, vyčítala mu volební debakl z června 1968, jedním z důvodů však byla obava Molleta o omezení jeho vlivu na levici. Strana přišla se zajímavým řešením, protože si byla vědoma absence vhodného kandidáta, který by měl naději ohrozit gaullistického kandidáta Georgese Pompidoua, tak navrhovala svého člena Christiana Pineau, předurčeného ke stažení své kandidatury ve prospěch centristického kandidáta a bývalého předsedu Senátu Alaina Pohera. Situace se postupem času více a více komplikuje, neboť přibývá možných uchazečů o post hlavy státu. Zejména SFIO projevuje svoji slabost a nejednotu, protože část strany nehodlá podpořit svého člena, „kandidáta na kandidaturu“ Gastona Defferra,⁷⁵ který je ovšem i přes nesouhlas Molleta schválen. Levicový svaz chce hájit Alain Savary, navržený svojí stranou UCRG. Savary nezíská podporu u CIR ani u UGCS a obě strany se odmítnou účastnit v květnu národního kongresu v Alfortville, který měl za úkol vytvořit novou stranu. Rozklad levice je dokonán účastí dalších dvou kandidátů v prezidentském klání - Michela Rocarda za PSU a komunisty Jacquese Duclose.⁷⁶

Červnové prezidentské volby pro levici dopadnou podle očekávání hrozně,⁷⁷ navíc se zdá, že nebude možné dospět mezi nekomunistickými levicovými stranami ke shodě a nepodaří se ji spojit. Přestože kongres v Alfortville vytvořil „novou“ stranu, tak vlastně došlo jen k několika banálním povrchovým úpravám. Tato „nová“ strana je v již v bezprostředně následujícím období po kongresu otřesena v základech, řada regionů a federací nesouhlasí

⁷⁵ Kandidatura Defferra je obrovskou ostudou pro stranu a vypovídá o jejím bezúspěšném stavu. Představitelé strany se nebyli schopni dohodnout na jednotném kandidátovi strany, natož pak celé levice. Přestože Defferre není vybrán kongresem, aby se účastnil prezidentských voleb, tak nechá opakovat volbu a následně uspěje. Jedná se ve straně o bezprecedentní akt, ještě nikdy kongres neopakoval volbu.

⁷⁶ Komunisté jednoznačně odmítli kandidaturu v jejich očích příliš umírněného a proti komunistům zaměřeného Defferra, představujícího „návrat ke špatné politice z minulosti“, a sami představili svého kandidáta. Kandidatura Jacquese Duclose byla úspěšná díky dobře vedené kampani, snažil se záměrně nevyvolávat rozpory a podařilo se mu vzbudit zdání, že je kandidátem levice.

⁷⁷ Kandidatura Gastona Defferra pro socialisty představuje totální debakl, získává jen 5%, představitel PSU Michel Rocard získává 3,6% hlasů. Velmi dobrého výsledku však dosáhne reprezentant komunistů Duclos, a to 21,5% hlasů. Ve druhém kole se střetnou centrista Poher s gaullistou Pompidouem. Druhý zmíněný jednoznačně vítězí s 57,6 % hlasů.

s rozhodnutím strany ohledně volby uchazeče o post prezidenta.⁷⁸ Naopak hlavním přínosem kongresu je odmítnutí jakéhokoliv spojení s centrem a hlavní strategickou osou se nyní veřejně stává spojení s komunisty ve Svazu levice. Prezidentská volba navíc umlčela veškeré snahy o možný posun k centru, protože hlavní představitel pravicové frakce SFIO Defferre se po neúspěchu při nedávných volbách vyřadil z politické hry a naopak Mollet si upevňuje pozici. Druhé zasedání kongresu se konalo v červenci 1969 v Issy-les-Moulineaux a přineslo další zajímavé události významné pro Mitterranda a jeho ovládnutí strany v roce 1971. Aby došlo ke zdání novosti strany, byl zvolen nový předseda strany. Ačkoliv byla tato funkce přislíbena Pierru Mauroyovi,⁷⁹ stranickému muži číslo dvě, tak nakonec Mollet zamíchal kartami a předsedou nové strany se stal jemu blízký Alain Savary. Tato volba byla spíše nešťastná, nejenom že Savary do strany vstoupil teprve nedávno a neměl tedy početnější podporu, ale podle jeho spolustraníků nedisponoval potřebným charisma, kterým by dokázal zapůsobit na všechny odstředivé tendence ve straně. Navíc neúspěšný Mauroy jen těžce nesl porážku a vzhledem k tomu, že za ním stála velmi silná socialistická bašta v Nord, tak bude za nedlouho jasné, koho ze dvojice Savary-Mitterrand podpořit. Většina v nově vytvořené straně byla tvořena zejména „molletisty“ a členy UCRG Alaina Savaryho, zatímco menšinu představovali přátelé Defferre a Mauroye spolu s CERES. Toto rozdělení odráželo politickou volbu zkomplikovanou vzájemnými osobními vztahy - stoupenci svazu levice a obnovy se nacházeli v menšině, protože pro ně bylo nepřátelství vůči Molletovi nad všechny ostatní motivy.⁸⁰ V podstatě se už v tomto okamžiku rodí snahy o nápravu neúspěšné přeměny staré SFIO v novou PS.

Ve stejné době jako kongres v Alfortville probíhal i sjezd „mitterrandovské“ CIR v Saint-Gratienu, podle jehož rozhodnutí se strana odmítla zapojit do jakéhokoliv jednání s výkonnými orgány vzešlými z Alfortville. V bouřlivém projevu je ovšem Mitterrand opatrný, nesnaží se naznačit jakýkoliv kompromis, ale také nenavrhuje žádný postup, který by mohl situaci ještě zhoršit a dovést štěpení levice k totálnímu rozkolu,⁸¹ případně mu nadobro uzavřít dveře pro případná jednání do budoucna. Nakonec však k rozchodu přece jen dojde a jednání jsou přerušena.

⁷⁸ Poperen, Jacques: *L'unité de la gauche*. Fayard, Paris 1975, str. 244.

⁷⁹ Pierre Mauroy se už v šestnácti letech stal členem hnutí Socialistická mládež, v roce 1946 se stal jeho předsedou. Jeho velkým počinem bylo vytvoření národní federace klubů Léo Lagrange v roce 1951. Od počátku šedesátých let působil jako předseda významné socialistické federace Nord, dále pak od roku 1973 zastával post starosty Lille. V roce 1981 byl jmenován Mitterrandem na post premiéra. Jedná se o velice významného a schopného představitele strany, jehož pozice je ještě zvýrazněna jeho podporou ze strany významné socialistické federace Nord.

⁸⁰ Moreau, Jacques: *Les socialistes français et le mythe révolutionnaire*, str. 217.

⁸¹ Poperen, c. d., str. 236.

Výsledné politické usnesení nové PS, přijaté na kongresu v Issy-les-Moulineaux vysvětluje ideologii strany - její činnost by měla umožnit „překonat fázi ve výstavbě socialismu“ a „posunout zemi směrem k socialismu“. Dobyť moci pro stranu není hlavním cílem, může vykonávat velký vliv i v opozici, neboť „účast na vládě, založené na kompromisu bez nějakého principu, nezíská než neúspěch, ztrátu odvahy a deziluzi“. Strana si uvědomuje svoji slabost, že nemůže sama získat většinu voličstva. Proto „musí stanovit aliance, které jí umožní spolupracovat s ostatními politickými uskupeními vzhledem k překonání etapy socialistické výstavby.“ Zapovězena je však veškerá aliance s politickými silami představujícími kapitalismus a i středové formace, dialog s PC musí být veden bez úslužnosti.⁸²

Nově vzniklá strana sdružovala SFIO, UCRG a UGCS, bez účasti CIR.⁸³ Posledně zmíněná strana jen těžce nesla, že nebyla naplněna kandidatura jejího předsedy. Veškerá jednání s „nově“ vzniklou stranou byla bojkotována a CIR uraženě čekala na svoji příležitost. Musela však jednat rychle, na politické scéně nebyl prostor pro tři socialistické strany, navíc hrozilo nebezpečí, že se strana dostane mimo hru a dojde k upevnění socialistů na úrovni PS bez její účasti. Hledá řešení, snaží se navázat spolupráci s PSU i s PCF, ty ovšem jsou k jejím výzvám hluché. Nezbyvá tedy než ke sjednocení využít bázlivosti „nového“ vedení Socialistické strany (PS). V rámci PS nedošlo k žádným podstatným změnám, neproběhla žádná významná jednání, a přestože kongres zaznamenal zvýšení novátorského tlaku měnicího podstatu strany díky mladším a bojovnějším členům, tak skutečné vedení zůstalo téměř beze změny. Výsledek kongresu přinesl poměrně hodně hořkosti, nejen u významných osobností jako byl Mauroy a Defferre, ale i u Poperena a jeho okolí, jenž se sice nakonec druhého zasedání kongresu zúčastnili, ale nezískali účast na řízení strany, stejně jako mládež z CERES, která s nadšením doufala v obnovení a oživení strany. Nicméně novátorský tlak je díky nové mladé generaci všudypřítomný a i přes jejich neúčast na vedení strany dává tušit změnu do budoucna. Kromě snahy o rozchod s dosavadním vedením totiž vzniká obava o směřování strany a obnovu nových kádrů, což je pro stranu zásadní otázka. Příslušníci CIR a někteří bývalí členové SFIO viděli naléhavost nastítnit politické vyhlídky novému sociálnímu vření mládeže. Vliv květnových myšlenek byl ještě stále v myslích a hrozil tedy definitivní

⁸² Hurtig, c. d., str. 86.

⁸³ Na kongresu v Issy-les-Moulineaux byli přítomní i někteří členové CIR, jednalo se ale o jednotlivce, neboť oficiální stanovisko strany bylo odmítnutí kongresu. Stejně byla odmítnuta i jednání v období po kongresu, např. v Bagneux.

rozchod s novou generací ve prospěch extrémně levicových hnutí,⁸⁴ která mladým nabízela možnosti seberealizace. Strana však obnovení kádru potřebovala pro svůj další rozvoj, Mitterrand si to dostatečně uvědomoval, a proto mládeži a celkově omlazení strany přikládal velký význam.

Tento fakt CIR a jejímu předsedovi otevírá cestu, představovali totiž pro Savaryho a jeho okolí silnou konkurenci a mohli zvrátit poměry uvnitř strany. Kongres svým výsledkem velkou měrou Mitterrandovi napomohl při jeho budoucím souboji s molletisty v Épinay, nicméně nepřinesl žádné nové impulsy, nedodal straně tolik potřebné nadšení do nových bojů.

Mitterrand se snažil vzkřísit myšlenku zaniklé FGDS. Jedná se o strategický pokus, jehož výsledkem nemá být jen unie socialistů s komunisty, ale také účast radikálů ve sjednocujícím hnutí levice. Radikální aliance by totiž měla vytvářet souměrnost s komunistickou aliancí, podle švédského modelu socialismu.⁸⁵

⁸⁴ Melchior, Eric: *Strategie et ideologie du Parti socialiste (1971-1983): L'impossible adéquation*. Thèse pour le doctorat en science politique. Université de Rennes I. Faculté de droit et de science politique, Rennes 1993, str. 107.

⁸⁵ Popper, c. d., str.283.

TŘETÍ KAPITOLA

Kongres v Épinay-sur-Seine 11. - 13. červen 1971

Přestože byla v květnu a červenci 1969 uspořádána dvě zasedání Národního kongresu, který měl za úkol vytvořit jednotnou stranu a nastolit společnou strategii, tak „nová“ Socialistická strana i přes veškeré snahy nesjednotila všechny socialistické levicové strany a kluby a zůstalo otázkou času, kdy dojde k dalším jednáním. Stranou zůstala „mitterrandovská“ CIR a vzhledem k narůstajícím obavám strany, že zůstane mimo dění na nekomunistické levici, narůstá touha setkat se se Socialistickou stranou a vyjednat podmínky obnovení socialistické levice.

Nelze ovšem říci, že „nová“ strana zůstala neaktivní a nevyvíjela snahy při hledání nové strategie. Významný je především **Plán socialistické akce**, téměř rok připravovaný Denisem Cépèdem, který byl po řadě střetnutí a konfrontací následně zdokonalen a přijat Mimořádným národním kongresem v červnu 1970.⁸⁶ Jedná se o ucelený dokument, definující strategii a program Socialistické strany. Kromě otázky vztahů socialistů s ostatními stranami se zabývá vzájemným ovlivňování čtyř oblastí problémů jako programové návrhy, sloučení s CIR, vztahy s PCF, taktika pro obecní volby v roce 1970.⁸⁷ Objevuje se zde i definice politické smlouvy, která v podstatě ohlašuje dohodu z června 1972, většina z těchto návrhů bude obsažena ve Společném programu přijatém v březnu 1972. Plán předvídá, že „sjednávající vytvoří vládní program, obsahující znárodnění, vymezující podmínky kolektivizace monopolů, špičkového průmyslu a dodavatelů zboží a služeb hromadně placených, poškozujících socializaci znárodněných společností, zkušeben samosprávy, začínající nezvratnou přeměnu k socialismu.“ Politické podmínky politické a programové dohody s PCF jsou vyjmenovány velmi přesně: „PS odmítá uzavřít dohodu s politickými organizacemi, které se nezavážou k ustavičné kontrole vlády demokraticky zvolenými uskupeními a které se nevzdají uchýlení se k síle, obzvláště k politickému policejnímu aparátu, aby se udržely u moci; které nepřipustí pluralismus stran, svobodu syndikátů a respektování jejich práv, zejména právo na stávku pro dnešek a navždy“.⁸⁸ Podle plánu by měla politická a programová dohoda záviset na ideologické debatě.

⁸⁶ Joxe, c. d., str. 25.

⁸⁷ Obecní volby v roce 1970 levici přinesly poměrně slušné výsledky, představovaly naději do budoucna.

⁸⁸ Poperen, c. d., str. 297.

Se svým projektem se představuje i CIR. Její **Sociální smlouva** analyzuje principy a podmínky socialistické přeměny společnosti. Zajímavý je ovšem fakt, že mezi oběma dokumenty jsou velmi slabé odlišnosti. Zřetelná je snaha vést obě odlišné tendence ke sloučení.

Na přelomu let 1969 a 1970 dochází k pomalému navázání rozhovorů mezi CIR a „novou“ Socialistickou stranou, zastoupenou Mauroyem, který ve spolupráci obou formací vidí příležitost ke zvrácení stavu v PS, nicméně před svými spolustraníky ji prezentuje jako nutnou podmínku ke stabilizaci nekomunistické levice před uzavřením dohod s komunisty. Nebylo by, podle něj, vhodné vyjednávat ve stavu slabosti a roztržitého, což by nahrávalo komunistům a jejich možným požadavkům. Ve straně není v tomto bodě shoda, příslušníci federace Nord vzhledem ke své averzi vůči komunistům souhlasí, naopak někteří představitelé strany vidí v rychlém vyjednávání s PCF možnost zlomit odpor CIR,⁸⁹ které by pak mohli snadněji diktovat své podmínky.

Na začátku ledna dává Mitterrand předsedovi PS na vědomí, že jeho strana odmítá vrcholná jednání, výsledek má přinést kongres, podmínky uspořádání kongresu mají být vzájemně pečlivě projednány. Řada členů PS není spolupráci s Mitterrandem příliš nakloněna, Řídící výbor strany dokonce musel o možnosti jeho pozvání na kongres PS jednat. Výsledkem spojení pravicové frakce strany a části sjednocující levice proti Molletovi a Savarymu je vstupenka pro CIR na kongres socialistů.

V květnu roku 1970 dochází k postupnému uvolňování napětí mezi Savarym a CIR, předseda PS pozval Mitterranda a jeho stranu k setkání na červnový kongres do Épinay.⁹⁰ Savary si uvědomoval zesílené snahy o sjednocení, tlak na stranu z vnějšku i zevnitř a přišel se zajímavým řešením, že by si mohl s Mitterrandem rozdělit úkoly při cestě k jednotě.⁹¹ To, že by jej mohl předseda CIR na jeho postu nahradit, si nepřipouštěl a spíše viděl možnost ve vzájemné spolupráci a případně v rozdělení vedoucích funkcí. Na kongresu byl Mitterrand poměrně dobře přijat, nicméně Mollet chtěl vyjádřit svůj nesouhlas a ostentativně opustil sál. Všudypřítomná vůle jednoty a obnovy však dává tušit brzkou změnu na nekomunistické levici.

Již v říjnu 1970 Mitterrand představuje svoji strategii ve svém slavném projevu v Château-Chinon, ve kterém si klade základní otázku - „Jak můžeme dospět ke svrhnutí [parlamentní] většiny?“ Odpověď je závislá na dvou podmínkách - na levicovém svazu a na

⁸⁹ Poperen, c. d., str. 284.

⁹⁰ Nejedná se ještě o „Kongres jednoty socialistů“, ale o kongres Savaryho PS.

⁹¹ Mexandeau, c. d., str. 374.

vnitřní rovnováze levice.⁹² Jedinou hnací silou je právě Svaz levice, ovšem nejenom jako volební strategie, ale zejména jako strategie „do hloubky“, tedy svaz mas, socio-profesních skupin. Bez vnitřní rovnováhy levice by nedošlo k vytvoření Svazu levice a levice by nebyla většinová. Mitterrand argumentuje zejména silou PCF, která jako jediná strana levice dokázala odolat krizi a která by mohla dosáhnout zisku 30% hlasů ve volbách. „V tomto okamžiku by došlo ke spojení všech, kteří zpochybňují komunistickou společnost, tedy i socialistů, a tím bychom se našli ve společnosti, kde je socialismus ztracen.“ Navíc poukazuje na ztrátu socialistického „území“ ve prospěch komunistů. „Vnitřní rovnováha levice naprosto spočívá na jediném bodě, na organické jednotě socialistů. Jedině organická jednota socialistů vyváží levici, umožní úspěšný levicový svaz a tedy vrátí levici většinu.“⁹³ Mitterrand chce porazit současnou většinu na všech úrovních, a aby k tomu mohlo dojít, vyzývá všechny levicové politické organizace, aby se sešly co nejrychleji, aby mohla být vytvořena „národní delegace pro socialistickou jednotu“. Navrhuje, aby tato delegace měla kolem 12 až 15 členů, a netrvala na žádných požadavcích týkajících se jejich ustanovení, neboť „od okamžiku, kdy je každý zástupce všech, nezáleží na počtu jedněch a druhých. Každý zastupuje společnou naději“. Mitterrand pro národní delegaci žádá, aby v době svého mandátu žila vlastním životem se sídlem, organizací, vlastním denním harmonogramem, aniž by musela žádat povolení, a aby sdělila výsledky svých prací do poloviny února. Ve svém projevu se vrací k myšlence neúspěšné Federace z konce šedesátých let a rád by vytvořil demokratickou a socialistickou frontu. Nejprve však musí dojít ke sjednocení socialistů a pak navázání kontaktů s demokraty. Tento projev je považován za počátek nové etapy sjednocení socialistických sil.

Na konci roku 1970 je tedy vyslovena myšlenka na spojení CIR s PS a potvrzena u obou partnerů. Na základě jednání mezi oběma stranami dochází k vytvoření delegace o 21 členech,⁹⁴ které předsedá Nicole Questiaux. Dne 26. ledna 1971 komise zveřejňuje své výsledky - na základě dohody bude v červnu 1971 uspořádán kongres socialistické jednoty v Épinay-sur-Seine. Problém delegace nastal v případě rozdělení osazenstva kongresu, neboť Socialistická strana si nárokovala 70 000 příslušníků, CIR požadovala celkové přisouzení 10 000 příslušníků, nicméně nikdo nepochyboval o nadnesenosti čísla, které neodpovídalo

⁹² Proslov Mitterranda v Château-Chinon, říjen 1970. Fond François Mitterrand.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Delegace PS čítá 10 členů (4 blízcí Molleta, 2 od Defferra, 1 od Savaryho, Mauroy a jeden jeho, Poperen), 7 CIR, 3 mluvčí nových členů, předsedkyně.

skutečnému stavu.⁹⁵ Jednalo se o Mitterrandovu taktiku, jak zabránit jeho možné porážce na blížícím se kongresu.⁹⁶

Dne 9. května 1971 se v Bondy konal národní informační den, na kterém národní delegace pro jednotu socialistů stanovila počet zástupců na kongresu v Épinay - celkově se ho mělo účastnit 1000 delegátů rozdělených mezi různé jednotlivé kategorie, z nichž bylo 800 socialistických zástupců, 100 zástupců CIR a 100 zástupců nových členů. Právě noví členové vyvolali ve straně obavy, že by mohli změnit poměr sil ve straně a spojit se s CIR. Kromě toho pak národní delegace vyzvala ke společnému uspořádání přípravných kongresů v květnu 1971 ve všech departementech, na kterých měly být zkoumány a diskutovány různé texty předložené blížícímu se „sjednocujícímu“ kongresu. Tyto departementální kongresy měly vyústit v ustanovení zástupců každého z departementů držícího mandát, rozdělených na základě politické orientace. Došlo také k určení minimálního počtu zástupců z každého departementu podle vzájemné situace PS a CIR, nicméně v každém departementu měli noví členové účast na kongresu „jednoty“ zajištěnou. Klíčem k ustanovení účastníků kongresu byla zvolena průměrná základna, tedy jeden zástupce na 90 příslušníků departementu, ve výjimečných případech pak měli noví členové z departementu právo být zastupováni jedním zástupcem za 20 členů. Konání departementních kongresů bylo stanoveno na období 23. května až 6. června 1971. Všechny volby kongresu měly být vykonány mandátem. Každý příslušník nové strany, a to jak člen PS nebo CIR, nebo i když nepatřil do žádné z těchto formací, měl mít právo na mandát. V praxi to znamenalo, že ne všichni členové měli osobní přístup na departementní kongres, nicméně byli reprezentováni zástupci, navrženými v průběhu lokálních setkání, a tedy nositeli jejich mandátu.⁹⁷

Souboj návrhů

Zahájení kongresu proběhlo v mimořádně euforické atmosféře. Účastníci si uvědomovali významnost a dějinnost setkání, jeho jasným cílem bylo vytvoření jednoty socialistů, shromáždění všech socialistů v jedné organizaci. Kromě definování budoucí strategie nově sjednocené strany měl kongres za úkol stanovit nové struktury a stanovy strany, dále pak navrhnout a zvolit kandidáty do centrálních orgánů.

⁹⁵ Poperen, c. d., str. 320.

⁹⁶ La France socialiste 1969 - 2005. Histoire documentaire du Parti Socialiste. Tome 4, 1969 - 2005. Éditions Universitaires de Dijon, Dijon 2006. (textes réunis et présentés par V. Chamberlhac, M. Dury, T. Hohl et J. Malois), str. 202.

⁹⁷ France socialiste, c. d., str. 197.

V průběhu kongresu mezi sebou soupeřilo šest návrhů. Přestože panoval všeobecný souhlas s budoucí strategií – Svaz levice socialistů s komunisty, tak měl kongres obrovský význam. V první řadě zde byly zastoupeny všechny podstatné levicové nekomunistické formace, tentokrát i CIR, a výsledkem mělo být vytvoření jednotné Socialistické strany s jasně stanoveným směřováním strany. Konečně došlo k pořádnému promíchání sil, původní „molletovské“ vedení ztratilo svoji převahu a síly byly více méně vyrovnány. O to byl zajímavější průběh kongresu a zejména byl nedočkavě očekáván výsledek - jaké bude složení nového vedení strany? K jakým změnám bude strana nakloněna? Kromě hlavního návrhu Savary-Mollet se o hlasy účastníků kongresu ucházel návrh Defferre-Mauroy, dále Mermaz-Pontillon, Poperen, CERES a nakonec Objectif 72. Finálně se na kongresu střetly dvě „levicové“ koncepce, jejichž představitelé se považovali za obhájce původního francouzského socialismu. Nikdo z nich neobhajoval revisionismus, reformismus či spolupráci s pravicí. Naopak obě strany chtěly alianci s komunisty.⁹⁸

Právě největším rozdílem mezi návrhy se stala míra spolupráce s PC. Přestože byla spolupráce s centristem jednoznačně odmítnuta, tak vyvstala otázka, na jaké úrovni by měly být uzavřeny dohody. V prvním případě šlo o hlubší partnerství, tedy podepsání politických dohod, a v návaznosti na ně pak uzavřít volební aliance, ve druhém případě pak omezená spolupráce pouze na základě volební aliance, případně společného vládního programu.

Bylo by mylné domnívat se, že výsledek kongresu byl rozhodnut až v Épinay. Jednání v přísném utajení probíhala ještě před jeho zahájením. Kongres totiž představoval spíše hru aliancí a politické strategie než ideologický souboj, který byl nakonec zatlačen do pozadí. Nicméně i přes jednání předcházející kongresu však nikdo neměl vůbec nic jisté, porážka dosavadní většiny byla považována za nepravděpodobnou, Mitterrand rozhodně nevystupoval v roli budoucího předsedy strany. Jeho snahou tedy bylo zvýraznit témata očekávaná většinou delegovaných, zejména mluvit o rozchodu s minulostí, svazu s komunisty, odmítnutí aliance s pravicí. Samozřejmě se snažil potlačit kontroverzní témata a zavděčit se co největší skupině příslušníků strany. Zejména otázka ideologie byla odsunuta do pozadí, Mitterrand byl zkušený politik a dokázal dostatečně manévrovat. Důraz klade na patriotismus strany a snaží se minimalizovat témata, která oddělují CERES od názorově odlišného bloku Nord-Bouches-du-Rhône a naopak jim na oplátku nabízí obnovu strany a platformu, která je schopná je sblížit, ale především přináší příležitost podílet se na fungování strany a na vytváření její oficiální politiky.

⁹⁸ Bergounioux, Grunberg: *Le long remords du pouvoir*, str. 258.

V průběhu konání se do jednoznačné opozice postavily návrh předsedy strany Savaryho a Defferra, ke kterému se připojil návrh představený Pontillonem a Mermazem, tedy z CIR. Jak již bylo řečeno, Mauroy cítil obrovskou křivdu vůči Savarymu a samozřejmě vůči Molletovi z dob volby nového vedení strany, stejně tak Defferre, zejména z doby jeho kandidatury na prezidenta v roce 1969. Naopak oba se sblížili s Mitterrandem a jejich vzájemná podpora byla jistá. Mitterrand takto získal silné spojence, protože ve straně bylo hlavním pravidlem, že se nedá ve straně vyhrát a získat většinu bez podpory alespoň jedné ze tří velkých socialistických bašt.⁹⁹ Pomyslným jazýčkem na miskách vah se stala CERES, která taktéž podpořila Mitterranda a rozhodla o výsledku. Stejně jako v případě Defferra a Mauroye i CERES byla zklamána z vedení Savaryho, zejména z jejich vyloučení z účasti na vedení po kongresu v Issy-les-Moulineaux, což velmi těžce nesli. Navíc se CERES z tohoto nového spojení snažila vytěžit co nejvíce, kromě podílu na řízení strany se její hlavní představitel Chevènement stal hlavním tvůrcem budoucího programu strany a zasáhl tak nevídaným způsobem do života nové strany.

1. Návrh „Savary-Mollet“

Představovat tyto dvě osobnosti není nutné. Směřování tohoto návrhu nepřináší žádnou zásadní změnu a jedná se spíše o konzervativní uchování tradic, hájí věrnost principům přijatých na kongresu v Issy-les-Moulineaux. Základním požadavkem bylo vybudování strany uvnitř, zpochybnění role leaderů a naopak posílení demokratické moci od základů. Aby byla strana silná a akceschopná, tak by měla mít pevnou organizaci, vnitřní struktury by se měly široce otevřít a rozvinout v daném prostředí a zmapovat potřeby a problémy v oblasti. Oba představují spíše levostředovou frakci strany, v minulosti inklinovali ke spolupráci s pravicí, nyní se jasně postavili na stranu spojení s komunisty.

Politická strategie předvídá jasnou politickou linii, spočívající ve vytvoření silné a účinné levice, která by mohla konkurovat a zejména porazit a nahradit současnou vládní většinu, a tím pádem „podniknout hlubokou přeměnu společnosti s výhledem na vytvoření podmínek přechodu k socialismu.“ Centrismus je podle Savaryho „aritmetická neschopnost, je to bod nula sociálních změn.“ Následně dodává, že je „v našem poslání být ve vztahu

⁹⁹ Jedná se o federace Nord, Bouches-du-Rhône a Pas-de-Calais. Poslední zmíněná je zastupována Guy Molletem, což znamená, že jeho podpora byla silná, měl za sebou velké množství oddaných spolupracovníků a bojovníků.

s PC.¹⁰⁰ Nicméně na základě aktuální situace je navrhován pouze společný vládní program s komunisty a nikoliv celková politická dohoda. Existují prý stále značné odlišnosti v řadě oblastí jako zahraniční politika, koncepce mezinárodních stavů, ale také fungování demokratického režimu. V oblasti ideologie je rozdílnost úplná, a proto by strana neměla ustoupit ze dvou zásad - koncepce rovnosti a fungování demokratického režimu a pokud nedojde v této otázce k dohodě, tak by nemělo dojít k uzavření vládního programu. Jedná se o jedinou a podstatnou otázku, která požaduje odpověď od komunistů ještě před zahájením jednání o vládním programu, ostatní mohou být vyřešeny v průběhu dalších vyjednávání.¹⁰¹

Vypracování společného programu mezi oběma levicovými partnery tedy pro tento návrh není za daného stavu vzájemného vyjednávání ještě aktuální, nejprve je potřeba naleznout nezbytné záruky pro nový režim, který by měl být společně s komunisty nastolen. Prvním krokem by mělo být okamžité znovunavázání již zahájeného rozhovoru a nastolit otázky fungování demokracie. Pokud dojde k dohodě, tak přejít následně k diskuzím o vládním programu celé levice.¹⁰² Nicméně návrh zdůrazňuje, že vládní program nemůže být chápán jako „osamocená“ dohoda, ale naopak jako důsledek politické dohody o zásadních věcech, výsledná dohoda musí být podřízena podpoře voličů.

2. Návrh „Defferre-Mauroy“

Bylo již řečeno, že tato dvojice představuje ve straně opozici Savaryho a Molleta a taktéž byly zmíněny důvody vzájemné nevraživosti. Defferre, starosta Marseille a hlavní leader federace Bouches-du-Rhône, zastupuje modernistickou pravicovou frakci strany a jeho návrhy v minulosti směřovaly k vytvoření spolupráce s centristy. Mauroy reprezentuje sociální demokracii z federace Nord, která představuje spíše ideologické otupení SFIO.¹⁰³

Předtím, než dojde k vyjednávání s komunisty a zejména k podepsání společného vládního programu, tak návrh žádá, aby byla strana obnovena, posílena a restrukturalizována. Prvním krokem by tedy mělo být sjednocení socialistů, vytvoření mocné, jednotné a účinné PS. Dále by strana měla navázat kontakty s radikály, případně demokraty odmítajícími kapitalistický režim a společně by měli vytvořit širokou socialistickou a demokratickou frontu, která by dokázala účinně čelit mocnější PCF, se kterou by za současné situace nemohl být navázán privilegovaný dialog. Za vzor účinného spojení levicových nekomunistických

¹⁰⁰ Savary, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹⁰¹ Jean- Pierre Cot, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹⁰² Guy Mollet, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹⁰³ Melchior, c. d., str. 102.

stran je kladena Federace demokratické a socialistické levice z poloviny šedesátých let, která dokázala sjednotit nekomunistickou levici a získat úspěch ve volbách. Svaz levice je tímto návrhem sice přijímán, nicméně musí být postaven na rozumných politických základech a bez výhrad.¹⁰⁴ Základní a vůdčí silou rovnovážné levice by měla být právě pevná Socialistická strana, bez které by levicová politika, ale stejně tak politika celé země zůstala zablokovaná. Levice totiž potřebuje pomoc PCF k porážce pravice a při vytváření levicové vlády v zemi, ovšem levice dominovaná komunisty nemá žádnou šanci dosáhnout na moc.¹⁰⁵ Návrh odmítá vytvoření, případně účast na vládě, která by neaplikovala socialistický program.¹⁰⁶

Kromě společného vládního programu s komunisty je v daném okamžiku, tedy před ukončením vyjednávání, odmítnut i společný parlamentní postup, nicméně společná vyjádření k některým otázkám v Parlamentu jsou přijatelná.¹⁰⁷ Dialog je však otevřen.

V oblasti ideologie je návrh spíše neurčitý, není na ni kladen velký důraz. Základem je zachování věrnosti principům socialismu, odmítnut je jakýkoliv dogmatismus. Zásadní podmínkou rozvoje člověka a zániku kapitalistických struktur je rozchod se současnou společností. Způsoby, jakými jej lze dosáhnout, jsou revolucí a reformou

3. Návrh „Mermaz-Pontillon“¹⁰⁸

Návrh pod tímto názvem vyjadřuje stanovisko Mitterrandovy strany. Tento návrh se snaží minimalizovat témata, která by mohla zabránit podpoře ze strany CERES. Nejzajímavější se nám může jevit skutečnost, že sám předseda CIR nepředstavil svůj návrh, ale spíše takticky vyčkával v pozadí, čekal na svoji příležitost, v podstatě jen vyjádřil svoji podporu tomuto návrhu.

Základem návrhu jsou dva cíle: vytvořit struktury přizpůsobené politickému boji a celková a koherentní strategie.¹⁰⁹ Východiskem kongresu by mělo být rozhodnutí o pokračování veřejného dialogu s PCF, za podmínky, že debata o podstatných věcech nebude přerušena. Bez uspokojujících odpovědí na fundamentální otázky nebude vedena žádná diskuze o vládním programu, protože příprava a vedení společných akcí k udržení rozhovoru s komunisty nestačí.¹¹⁰ Mitterrand na cestě k jednotě navrhuje tři taktiky, první počítá

¹⁰⁴ Chandernagor, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹⁰⁵ Pierre Mauroy, , projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹⁰⁶ Defferre, , projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹⁰⁷ Gérard Jaquet, , projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹⁰⁸ Robert Pontillon, významný představitel SFIO, člen Řídícího výboru, následně ve stejné funkci v PS.

¹⁰⁹ Mermaz, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹¹⁰ Albert Gazier, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

s aliancí určitého počtu liberálních politických rodin, považujících nutné bojovat proti fašistickému a komunistickému nebezpečí. Podle druhé taktiky má dojít k vytvoření bloku proti největšímu nepříteli - UDR a jeho centristickým spojencům, ve spolupráci s umírněnými elementy, radikály a liberály. Poslední taktikou je Svaz levice.¹¹¹ Ten by ovšem neměl být pouhou volební aliancí, ale měla by být, v blízké budoucnosti po vyřešení sporných bodů, uzavřena politická dohoda mezi partnery rovnocennými jak v právech, tak i povinnostech.

Za současné politické situace není dohoda jen s PCF dostačující a k zajištění většiny pro socialistickou frontu by měla být uzavřena aliance i s radikály. Jasná politická strategie spočívá ve Svazu levice, který je strategií všech těch, kteří se hlásí k socialismu. Je třeba, aby se potvrdil jednotný postup partnerů, vyrovnal se poměr sil na levici a vytvořila se demokratická a socialistická fronta jako jediná možnost dodat svazu nový význam. Návrh nepovažuje společný parlamentní postup a program stran jako podmínku pro vytvoření jednoty dělníků, ale naopak podle něj představuje jen předčasnou variantu vládního programu.¹¹² Ideologický dialog s PCF není vítaný, upřednostňovány jsou konkrétní akce, programy, neboť přestože je samozřejmě významný, tak představuje zásadní problémy, a stejně nic zásadního v krátké době nevyřeší. Kromě ideologických rozdílů se objevují mezi oběmi partnery i hluboké programové neshody. Zejména řešení rozporů v oblasti záruk fungování socialistické demokracie se musí stát integrální součástí politické dohody.¹¹³

V tomto návrhu se objevují zcela konkrétní návrhy levicové dohody, měla by být uzavřena na dobu pěti let, během kterých by mohla provést nezbytné strukturální reformy.

4. Návrh „Poperen“

Jean Popere představuje levicové křídlo strany. Politická kariéra tohoto muže byla poměrně dlouhá a zajímavá. Šestnáct let by členem Komunistické strany, ze které přestoupil na počátku šedesátých let do PSU, z níž ho po sedmi letech vyloučili. Založil proto svoji vlastní stranu UGCS, která se společně s CIR odmítla účastnit kongresu v Alfortville, nicméně v Issy-les-Moulineaux již byla přítomná a podílela se na vzniku „nové“ Socialistické strany. Právě spojenectví s CIR v době kongresu v Alfortville mohlo Mitterranda směřovat k možné spolupráci s Poperenem v Épinay, nicméně nakonec nebyla navázána žádná významná jednání.

¹¹¹ Mitterrand, François: Politique 1, str. 218.

¹¹² Robert Pontillon, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹¹³ Claude Estier, na kongresu v Épinay, strojový přepis.

Narozdíl od jiných návrhů se plán Poperena a jeho příznivců jednoznačně vymezuje proti demokratické a socialistické frontě, která podle nich není vhodná strategie, a naopak žádají vytvoření pouze socialistické fronty k nastolení socialistického systému. Strana by měla zůstat sama sebou a vyhledat alianci se silami, které chtějí stejně jako oni nahradit kapitalismus, nezbytností je aliance s PCF.¹¹⁴ Důvodem je totiž charakter strany, která je stejně jako PS zástupcem významné části dělnické třídy a snaží se definovat třídní boj. Bez jednoty většiny pracujících totiž ve Francii není možné zavést socialismus.¹¹⁵

Tento návrh je poměrně militantní, základem je společná akce na podporu pracujících tříd. Snahou návrhu je vytvoření mocné a silné strany, která by se stala pro pracující nástrojem jejich akce. Měla by totiž spočívat na sociální základně, rozvinout činnost ve spolupráci s bojovníky levice, s různými skupinami včetně odborů a ve všech úrovních boje, tam kde francouzská společnost existuje, tedy nejenom na politické úrovni.

Jednání k PCF by měla být zahájena bez předběžného dialogu, nicméně k uzavření dohod je nutné splnit určité podmínky, oba partneři by měli přinést vzájemné garance. Vyjednávání o vládní smlouvě by mělo být podřízeno odpovědím na určitý počet otázek, bez nichž by podepsání bylo nemožné, stejně tak pak nalezení dohody o základních principech vládní činnosti. Nicméně je třeba co v nejkratší době hledat s levicovými partnery možnosti smlouvy, která by levici umožnila vládnout Francii a představit většině francouzského lidu skutečnou socialistickou alternativu. Mělo by se jednat o smlouvu o vládní činnosti, z jedné strany by měla zahrnovat programová jednání, ale nejprve by se mělo dospět k dohodě na otázkách netýkajících se ideologie, ale spíše vedení vlády mezi socialisty a komunisty.¹¹⁶

5. Návrh „CERES“

CERES, neboli Centrum socialistických studií, výzkumu a vzdělání bylo založeno v roce 1966 a jedná se o extrémně levicové marxistické křídlo Socialistické strany hájící sblížení s PCF, v čele s Jean-Pierre Chevènementem. Stejně jako Defferre a Mauroy, i návrh CERES v podstatě vystupoval v opozici vůči Molletovi a Savarymu. Už od kongresu v Issy-les-Moulineaux se představitelé návrhu nacházeli v konfliktu s hlavním vedením strany, neboť nedošlo k naplnění jejich ambicí.

¹¹⁴ Chazot, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹¹⁵ Poperen, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹¹⁶ Garel, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

I tento návrh, na kongresu prezentovaný pod heslem „Jednota-obnova“, požaduje navázání rozhovorů s PCF o obsahu vládního programu, jeho uzavření je podmíněno odpovědí komunistů na zásadní otázky. Nicméně by se mělo jednat o celku vládního programu a nikoli jen o jeho částech. Nelze totiž oddělovat ideologii a program, právě odlišnosti a shody rozvíjejí společný program. Tímto způsobem lze také působit více na PCF, korigovat její chování. Svaz levice tomuto návrhu připadá jako jediné možné řešení, protože díky němu může PS, jako nejdynamičtější a nejdemokratičtější organizace levice, přilákat voliče centra či masu dělníků tradičně z nouze volících pravici, a kterým se Komunistická strana oproti ní jeví jako zkosnatělá.¹¹⁷ Podmínkou navázání kontaktů je však, stejně jako u dalších návrhů, vyrovnaní sil mezi komunisty a socialisty. Monopol jednoty by se neměl nechat komunistům a naopak mocná, militantní, masová PS by se měla stát motorem celé levice. Totiž existence silné, demokratické strany, těšící se podpoře mas, je jedinou základní garancí vztahu s PCF. Kromě toho by se strana neměla omezovat jen na volební aktivity, ale měla by se stát „militantní organizací“, která umožní účastnit se a řídit sociální boje. Hlavním cílem obhájců tohoto návrhu je socialistická přeměna společnosti většinovým shromážděním lidu, které by se mělo uskutečnit kolem dvou stran, které mají největší vliv na dělnickou třídu.¹¹⁸ Spolupráce s radikály je žádoucí jen v rámci celého svazu levice.¹¹⁹ Ideologický dialog mezi komunisty a socialisty je potlačen, rozdíly vycházejí z přirozenosti obou stran, a proto by nebylo v dané době možné dojít k dohodě.

Vládní smlouva by se neměla týkat jen okamžitých, ale i dlouhodobých vyhlídek. Podle návrhu by se mělo počítat s horizontem sedmi let pro působení strany ve vládě, neboť je třeba věnovat dělníkům a pracujícím příležitost, která by je připravila na skutečné převzetí zodpovědnosti, na kterou dnes nejsou připraveni.

PS by podle nich měla být stranou mas a tříd a měla by se vyvarovat návratu k sociální demokracii.

6. Návrh „Objectif 72“

V pořadí poslední návrh, pod názvem „Nový život“, je co do významu spíše zanedbatelný. Spojili se v něm neorganizovaní noví členové kongresu, aby představili svoji vizi budoucnosti strany. Názorově se velmi přiblížili návrhu CERES a spojili se následně do

¹¹⁷ Wolf, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹¹⁸ Chevènement, projev na kongresu v Épinay, strojový přepis.

¹¹⁹ Blanc, na kongresu v Épinay, strojový přepis.

návrhu nazvaného: „Jednota a obnova pro revoluční socialismus, pro Nový život“. Na základě spojení pak došlo k začlenění „neorganizovaných“ do CERES.

Také zástupci tohoto směru žádali obnovení strany a vytvoření jednoty socialistických sil na základě společného vládního programu s komunisty. Svůj speciální návrh předložili proto, že v těch ostatních jim chyběla nějaká témata - zejména pro ně není podstatné předběžné vyjednávání s komunisty, nebránili by se okamžitému a bezpodmínečnému uzavření vládního programu s komunisty.

Význam kongresu

Výsledkem kongresu bylo spojení protichůdných proudů, Mitterrand získal vítězství díky paradoxní alianci tradičních stoupců otevření se středu a přívrženců společné akce s komunisty.¹²⁰ Přestože tito spojenci neměli téměř žádné shody v politické orientaci, tak je dokázal sjednotit odpor proti molletismu¹²¹ a snaha ukončit vedení skupiny, která stranu ochromila. Zajímavá je tedy otázka strategie Mitterranda, protože samozřejmě delegáti kongresu zastupovali poměrně rozmanité spektrum příslušníků strany, proto jsou navrženy dva odlišné návrhy - jeden pro významné pravicové hodnostáře a „antimolletisty“ označený osobami Defferra a Mauroye, druhý pak pro představitele z CIR a pro mladé zástupce, lačníci po obnově, podepsaný Mermazem, ke kterému se přidal Pontillon, aby získal hlasy ze SFIO.¹²² Naopak Jean Poperen a jeho návrh byl spojením Mitterranda s pravicovou frakcí Defferra a Mauroye zklamán, a proto zvolil pro něj přijatelnější variantu a spojil se se stávajícím předsedou strany Savarym, podle něj méně antikomunistickým.¹²³ Zajímavá je také podpora projevená Molletovi od bývalých odštěpených členů SFIO Roberta Verdiera, Pierra Bérégooye, neboť v podstatě díky jeho osobě a jeho politice byli tito mužové nuceni, stejně jako Alain Savary, opustit na konci padesátých let jim drahou SFIO. Nicméně nakonec se všichni shledali ve stejném názorovém bloku, odmítajíce Mitterranda jako dobrodruha bez morálky a přesvědčení.¹²⁴

Neměli bychom ovšem opomenout otázku disciplíny delegátů jednotlivých federací, protože bez ní by nebylo možné hrát tuto hru aliancí. CIR byla téměř stoprocentní, problémy mohly nastat ve velkých federacích, zejména v Nord, kde postavení Mauroye nebylo úplně

¹²⁰ France socialiste, c. d., str.196.

¹²¹ Dupin, c.d., str.65

¹²² Kergoat, Jacques: Histoire du parti socialiste. Édition La Découverte, Paris 1977, str. 78.

¹²³ Phillipe, c.d., str. 136.

¹²⁴ Kergoat, c.d., str. 80.

nejpevnější. Právě díky nejistotě v chování delegátů nebyl výsledek zcela předvídatelný a nic nebylo předem rozhodnuté, přestože byla jednání započata již v období předcházejícím kongresu.

Rozhodující výhodou Mitterranda byla jasná a důvěryhodná strategie pro stranu, stejně jako jeho politický kredit získaný v prezidentských volbách v roce 1965. Musel zvýraznit témata očekávaná většinou delegátů, mluvit jazykem rozchodu s kapitalismem, odmítnutí spolupráce s pravicí a samozřejmě navrhnout úspěšnější alternativy. Otázka ideologie strany zůstala v pozadí, už z výsledků je zřejmá snaha Mitterranda neuzavřít se mezi tradiční opozicí pravice a levice. Závěrečný text předložený předsedou CIR k volbě vysvětluje, že „dialog vedený s komunisty nesmí být vedený na základě nepřesných témat ideologické debaty. Bude se zakládat na jasných problémech vlády s úkolem zahájit socialistickou přeměnu společnosti.“¹²⁵

Kongres neumožnil jednomyslné rozhodnutí, které si většina funkcionářů přála, ale přinesl výchozí bod nové dynamiky, znak obnovy, volbu jasného směřování a bez dvojznačnosti - volbu Svazu levice. Odlišné body, které rozvíjely většinový návrh, nazývaný prostě návrh Épinay - veškerá strategie třetí síly byla vyloučena, dialog s PCF neměl být veden okolo ideologické debaty, ale naopak se měl týkat konkrétních vládních problémů s posláním zahájit socialistickou přeměnu společnosti.¹²⁶ Mytologie Épinay symbolizuje znovu nalezenou jednotu socialistů po rozptýlení období molletismu, tedy období upadání socialismu, a ohlašuje nový a úspěšný cyklus poznamenaný mocí jednoho muže, který se s ní ztělesnil.¹²⁷

Návrh Mermaz-Pontillon nakonec získal pouze 15% hlasů, Defferre s Mauroyem shromáždili celkově 30%, a vzhledem k tomu, že Savary společně s Poperenem obdrželi 46%, tak se pro předsedu CIR stala rozhodující podpora návrhu CERES s 8,5%.¹²⁸ Mitterrand tedy dokázal spojit dohromady necelých 54%, tedy 43 926 hlasů oproti 41 757 hlasům¹²⁹ a ovládnout stranu. V závěrečné volbě do Řídícího výboru Mitterrand a jeho blízké okolí obdrželo 43 křesel, Savary pak o sedm křesel méně.

Díky CERES Mitterrand získal většinu a chopil se ve straně moci. Pro budoucího předsedu byla podstatná skutečnost, že získal nejenom hlasy umírněného pravicového křídla bývalé SFIO, ale také marxistického levicového křídla CERES, které mu v podstatě umožnilo

¹²⁵ Kergoat, c.d., str. 78.

¹²⁶ Joxe, c. d., str. 29.

¹²⁷ France socialiste, c. d., str. 8.

¹²⁸ Bergounioux, Grunberg :Le long remords du pouvoir, str. 263.

¹²⁹ Výsledek hlasování, strojový přepis kongresu v Épinay.

posílit a především obnovit základy jednoty a zajistit si velmi výhodnou pozici leadera jednotné PS. Strana byla znovu založena „nalevo“, což jen potvrdilo snahy Mitterranda o nastolení nového kurzu, odlišného od dosavadního směřování strany. Kromě toho ovšem nový předseda strany dostatečně pochopil, že rozdílnost francouzského socialismu nemůže být zcela potlačena a že je třeba pokusit se o jeho sjednocení v rámci jednotné organizace.¹³⁰ To si samozřejmě uvědomovali i členové strany, a proto do čela strany hledali vhodného člověka, který by byl schopný sjednotit jednotlivé tendence a velmi odlišné osoby, být věrohodným prezidentským kandidátem a způsobilý zajistit volební unii s PCF, bez které by úspěch levice nebyl představitelný.¹³¹

¹³⁰ Bergounioux, Grunberg : Le long remords du pouvoir, str. 263.

¹³¹ Bezbakh, Pierre: Histoire et figures du socialisme français. Bordas, Paris 1994, str. 227.

ČTVRTÁ KAPITOLA

Komunistická strana ve vztahu se Socialistickou stranou

Vztahy mezi socialisty a komunisty sice byly částečně načrtnuty už v předešlých kapitolách, nicméně se jedná o záležitost natolik komplikovanou a ovlivňující oficiální politiku PS a samozřejmě i události v roce 1981, že je jim věnována celá následující kapitola. Po sjednocení socialistického proudu na kongresu v Épinay je totiž na řadě naplnění strategie výsledného návrhu, totiž navázání bližší spolupráce s PCF a vytvoření Společného vládního programu. V dějinách francouzské levice tedy opět dochází ke sjednocení dvou stran, jejichž cesty se rozešly na kongresu v Tours¹³² před více než padesáti lety.

V období páté republiky došlo k několika pokusům o společnou součinnost obou stran. První navázání rozhovorů byla započata v první polovině šedesátých let, když se naskytla možnost navrhnout společného kandidáta levice pro prezidentské volby v roce 1965. Postupné zlepšování vztahů mezi oběma levicovými stranami bychom měli chápat v širších souvislostech, zejména jako projev postupného slábnutí napojení francouzských komunistů na Sovětský svaz, ale také vnitřní proměnu PCF. Komunistická strana v roce 1968 jednoznačně odsoudila invazi vojsk zemí Varšavského paktu do Československa¹³³ a tím socialisty přesvědčila o změně politického kurzu, neboť právě napojení na Sovětský svaz bylo jedním z důvodů kritiky strany, a základní podmínka pro navázání společného jednání a možné spolupráce s PS. Z tohoto období pochází významný dokument, tzv. Manifest z Champigny, ve kterém PCF poprvé upřednostňuje vlastní strategii v národním kontextu na rozdíl od „planetární“ strategie vnucované SSSR. Strana se nejprve snaží vyvinout vlastní akci v čele mas a za dobytí mas, spíše než rozvíjení aliancí. V následujících letech však vychází z izolace a přechází ke spolenectví v rámci levice. Důvodem těchto změn jsou nejenom faktory objektivní, jako období krize páté republiky či mezinárodní rozvoj, ale samozřejmě zejména změny vzájemných vztahů na levici, případně vnitřní poměry v PCF.

Změna nastává i na straně socialistů, jejichž předseda Mollet přerušuje svoji politickou podporu stávajícímu režimu generála de Gaulla a pomalu se obrací směrem k levici. Taktika Mitterranda při jeho kandidatuře v prezidentských volbách mu navíc prokáže dobrou službu,

¹³² Rozštěpení francouzské levice nastalo na kongresu v Tours v roce 1920. Došlo k němu na základě několika sporných otázek. Od této doby bylo spolenectví mezi oběma stranami navázáno v roce 1934 a 1944-45.

¹³³ Pro socialisty byly nepřijatelné i jiné činy SSSR - invaze do Maďarska, případně chování vůči Židům, žádali rezolutní odsouzení těchto aktů ze strany PCF.

neboť se tímto krokem ke komunistům může přiblížit a definitivně tak ukončit svoji podporu aktuálnímu režimu. Vzhledem k Mitterrandově značnému úspěchu a poměrně úspěšné mobilizaci levicového voličstva je patrná snaha ve spolupráci pokračovat a případně vyjednat podmínky pro další prohloubení jednání. Veškerý postup je zastaven v květnu 1968, z radikalizace mládeže je obviněna levice, tedy zejména PCF a na delší dobu je tato strana úplně z politické hry venku. Nicméně komunisté zůstávají v hledáčku socialistů, jejichž změna politické strategie najednou v PCF spatřuje jediného možného partnera pro sjednocení levice, a to nejen pro získání možnosti společně ovládnout volby do Národního shromáždění, ale zejména pro získání prezidentského postu. Významný posun směrem ke vzájemné spolupráci představuje kongres SFIO v Issy-les-Moulineaux, na němž byla schválena nová orientace strany, podle které „svaz levice vytváří normální osu strategie socialistů.“¹³⁴ Přestože na tomto bodě strana nebyla ještě zdaleka jednotná, tak se částečně projevila snaha o společný postup v obecních volbách v roce 1971. I přes to, že některé sekce odmítly spolupracovat s levicí a spíše směřovaly napravo, tak byl vytvořen mnohem větší počet koalic mezi socialisty a komunisty než v předchozích obecních volbách.¹³⁵

Komunistická strana Francie představovala až do roku 1973 nejsilnější stranu levice. Vzhledem k postupné unifikaci nekomunistické levice však neustále ztrácela právě ve prospěch PS, která tímto plnila své předsevzetí a snažila se zabrat „komunistické území.“¹³⁶ Tento fakt strana velmi těžce nesla a svaz obou levicových partnerů se postupně stává prostorem pro vzájemná osočování a nevráživost. Stručně bychom mohli období mezi léty 1972 až 1978 charakterizovat jako období střídavé spolupráce a střídavých vzájemných útoků, vztah kooperace se postupně změnil na relaci konkurenční. Rozdíly mezi partnery byly patrné už od počátku navázání jednání, strany se je v žádném případě nesnažily zamlčovat, naopak byly několikrát vzájemně načrtnuty a cílem bylo jejich vyřešení, případně nalezení nějakého kompromisu. Přesto se některé rozdíly ukázaly jako nepřekonatelné, a nakonec vyústily v rozklad levicového svazu.

Vzájemná jednání mezi PCF a PS byla samozřejmě vedena oficiální cestou a výsledkem bylo sepsání několika významných dokumentů. V prvé řadě bychom měli zmínit Společnou deklaraci mezi PCF a FGDS z února 1968. Jedná se o společnou platformu, význam není přelomový, nicméně zde jsou zmíněny společné body a naopak odlišnosti mezi

¹³⁴ Verdier, Robert: PS/ PC une lutte pour l'entente, str. 262.

¹³⁵ Vzhledem k tomu, že ještě nebyla uzavřena žádná závazná dohoda, tak nebyl určen ani jednotný postup. Přesto však byl patrný zájem vyloučit alianci s pravicí. Odmítnutí spolupráce s komunisty bylo patrné ve třech velkých městech - Lille, Marseille, Toulouse. Starostou Lille byl Mauroy, stejný post v Marseille vykonával Defferre, tedy představitelé spíše pravicové frakce PS.

¹³⁶ Kergoat, c.d., str. 80.

oběma partnery. Podobného charakteru je společná bilance obou stran z prosince 1970. Tyto dokumenty představujeme záměrně, poukazují nejenom na vývoj jednání, ale také na míru úspěšnosti pokračujících rozhovorů. Výsledný obraz není příliš uspokojivý, protože se ukáže, že dané rozpory jsou zásadní, nepodaří se je překonat a vyústí v rozchod levicových partnerů.¹³⁷ K vytvoření obrazu proměn vztahů mezi politickými spojenci bychom neměli opomenout dopis komunistů adresovaný delegátům kongresu v Épinay. Nejvýznamnější je však Společný vládní program, dokument, který byl vypracován na dobu jednoho legislativního období a jehož cílem bylo koordinovat spolupráci levicových stran, aby dokázaly dohromady ovládnout volby do Národního shromáždění a připravit zemi na přechod k socialismu. V rámci součinnosti obou stran samozřejmě nelze opomenout volby, které následovaly po uzavření programu, neboť se staly hlavním určujícím faktorem spolupráce, ale stejně tak i útoků a bezpochyby i rozpadu Svazu levice.

Společná deklarace mezi PCF a FGDS únor 1968

Zájem o navázání vzájemného spojení měla z počátku především PCF. Její jasnou snahou byl boj proti aktuálnímu „kapitalistickému“ režimu, ale bezpochyby zejména její návrat do politické hry. Základem spolupráce s PS (resp. se SFIO) měl být už v roce 1965 společný program, který podmiňoval podporu jednotného prezidentského kandidáta levice už od prvního kola voleb. Vzhledem k rychlé kandidatuře Mitterranda na tento post, a tedy odklonu od Defferra, který byl pro komunisty nepřijatelný, však bylo od této podmínky upuštěno, stejně jako byly zatlačeny do pozadí požadavky socialistů vůči komunistům. Jednotná levicová kandidatura tedy byla potvrzena i přes stávající rozdíly a bez uzavření politické dohody. Volební úspěch potvrdil vhodně zvolenou strategii a podnítil obě strany k prohloubení spolupráce. Přestože se PCF vrátila ke svému požadavku podepsání společného programu, tak jí nebylo ani tentokrát vyhověno. Došlo ovšem k uzavření jednání o volební spolupráci ve druhém kole voleb do Národního shromáždění. Komunisté nebyli s výsledky jednání úplně spokojeni, ovšem vzhledem k úspěšným volbám alespoň trvali na „žádném ustoupení z jejich základních stanovisek.“¹³⁸

Výsledkem jednání bylo podepsání „smlouvy“ v únoru 1968. Nejedná se o smlouvu v tradičním slova smyslu, ale spíše o potvrzení společné akce pro veřejnost. Deklaraci nelze přikládat historický význam, nicméně představuje názory obou partnerů v různých oblastech,

¹³⁷ Poperen, c.d., str. 338.

¹³⁸ Verdier, c.d., str. 252.

nezatajuje vzájemné odlišnosti, ale naopak na ně poukazuje, představuje možný výchozí bod pro další jednání.

První rozpor se objevuje v otázce institucí, komunisté odmítají Ústavu z roku 1958 a zejména hlásají kontrolu vlády Národním shromážděním, naopak socialisté žádají rozdělení moci legislativní a výkonné, vláda by měla být na Parlamentu nezávislá. Další nesoulad je v otázce znárodnění, FGDS navrhuje znárodnění obchodních bank a monopolního průmyslu jako ocelářství, ale případně také informatiku a farmaceutický průmysl. PCF jde ve znárodnění mnohem dál - veřejná kontrola financí je možná jen po znárodnění hlavních depozitních a obchodních bank a hlavních pojišťovacích společností. Mimo to považuje za nezbytné rozšířit znárodnění klíčových sektorů, tvůrců hlavního národního bohatství a sídlo monopolistické moci v oblasti elektroniky, letectví, letecké dopravy, ropy, jaderné energie, chemie, ocelářství, automobilového průmyslu. Problematická se jeví i otázka zahraniční politiky, socialisté by rádi vytvořili podmínky nahrazení vojenských bloků organizací kolektivní bezpečnosti a mírové spolupráce mezi národy. Příkladají velký význam evropské integraci a samozřejmě začlenění Francie do tohoto procesu, který by měl zaručit nezávislost Evropy s ohledem na dvě velké světové mocnosti a vytvořit prostředek ke zjednodušení vytvoření nové formy bezpečnosti schopné nahradit současný systém vojenských bloků a trvale přiblížit Východ a Západ. Taktéž se vyslovuje pro rozšíření prostoru současné Evropy přijetím Velké Británie do EHS. Naopak PCF se vyslovuje pro odchod Francie z Atlantického paktu, stejně tak odmítá supranacionální autoritu Evropského hospodářského společenství a naopak doporučuje, aby se Francie neuzavřela v rámci malé kapitalistické Evropy, ale spíše rozvinula ekonomické a technické vztahy se všemi zeměmi Evropy.¹³⁹

Bilance z roku 1970

„Společnou deklarací z 18. prosince 1969 se PS a PCF rozhodly zahájit rozhovory o základních podmínkách politické dohody. Ve stejnou dobu zhodnotily jako nevyhnutelné rychlé společné odpovědi levicových sil mocenské politice.“¹⁴⁰ Při srovnání bilance se Společnou deklarací z února 1968 nalezneme řadu shodných bodů, nicméně nyní mají větší rozsah působnosti. Původně se jednalo spíše o platformu společné činnosti levice, která měla nasměrovat na cestě k jednotě levice. Bilance předvídá uzavření „společné smlouvy“ na jedno

¹³⁹ Společná deklarace mezi PCF a FGDS z února 1968 je publikována v knize Hurtig, c.d., str. 62- 67.

¹⁴⁰ Premier bilan des conversations engagées entre le PCF et le PS, sur les conditions fondamentales d'un accord politique. Rapport de Georges Marchais au CC d'Ivry, 22 décembre 1970, str. 4.

legislativní období, kromě vzájemných závazků mají být strany spojeny smlouvou s voliči. Do jednání mají být pozvány i odborové organizace. Cílem partnerů je nahrazení stávajícího kapitalistického systému socialismem. Důvodem této přeměny je „uspokojení materiálních a intelektuálních potřeb, vytvoření podmínek k osvobození individua od politického, ekonomického, sociálního a kulturního útlaku.“¹⁴¹ Obě strany se shodují, že socialistická přeměna zahrnuje vytvoření společného vlastnictví výrobních prostředků a přeměnu a zrušení kapitalistického vlastnictví, plánovanou ekonomiku směřující k plnému rozmachu národních zdrojů a k uspokojení individuálních a kolektivních potřeb. PCF se však ve své činnosti inspiruje obecnými zákony výstavby socialismu založené na marxismu-leninismu. PS se na nic neodkazuje, socialistická přeměna je totiž spojena s respektováním práv jednotlivce. Na rozdíl od komunistů PS odmítá třídní charakter moci, potřebné k uskutečnění socialistické přeměny země.

Poměrně jednoduchá byla shoda na obecných principech vnitřní politiky, v podstatě v tomto bodě navazovala na Společnou deklaraci z února 1968. Po vzájemném vyjednávání obě strany našly řadu shodných bodů, ale i přesto zůstala řada odlišností. Principiální neshody sice zůstávají v řadě základních otázek, nicméně jsou vysvětlovány přítomností dvou stran, naopak řada otázek může do budoucna umožnit další sblížení.¹⁴² Prvním rozdílem je otázka alternace moci, tedy rezignace na účast ve vládě v případě, že by již strany nedisponovaly podporou svého voličstva. Tento požadavek hájí socialisté, naopak komunisté s ním v této době nesouhlasí. Nevyřešený zůstává i nadále problém zahraniční politiky, velmi zřetelné to je stále v oblasti pokračující evropské integrace. Strany se shodly na tom, že se bude „zahraniční politika nového režimu opírat o neoddělitelné principy národní nezávislosti, mezinárodní spolupráce a mírového soužití,“¹⁴³ nicméně pro socialisty jsou „národní nezávislost a respekt národní suverenity slučitelné s částečným upuštěním od suverenity u toho, co bylo svobodně odsouhlaseno většinou populace země.“¹⁴⁴ Naproti tomu komunisté se vyjadřují proti supranacionalitě, neumožňující lidu rozhodovat se podle národního zájmu. Navíc žádají odchod Francie z Atlantického paktu, což má pro socialisty smysl jen v případě zrušení obou navzájem soupeřících bloků a vytvoření bilaterální vojenské aliance v rámci každého bloku. Stejně tak se strany neshodnou ani v záležitosti Společného trhu, podle PCF jen zvýrazňuje regionální a strukturální nerovnosti francouzské ekonomiky, Francie by se v jeho rámci neměla izolovat v úzké spolupráci, ale naopak koordinovat svoji činnost se

¹⁴¹ Tamtéž str. 13.

¹⁴² Tamtéž str. 5.

¹⁴³ Tamtéž str. 10.

¹⁴⁴ Tamtéž str. 11.

všemi zeměmi. Pro socialisty EHS představuje příležitost pro rovnovážný rozvoj výrobních sil, ale také jako obrana proti pronikání kapitalistických sil do Evropy a zejména prostředek pro ekonomický rozvoj a možnost vzájemné ekonomické spolupráce. Na závěr bychom neměli opomenout obavy socialistů o zachování demokratického charakteru země, zvýrazňují garantování plurality stran, svobodu volby a námitky, kandidatury. Strany a organizace popírající socialistickou společnost se musí účastnit volebních porad, pořádaných ve všeobecných tajných a přímých volbách, za stejných podmínek jako strany přispívající k výstavbě socialismu.

Přípravy Společného vládního programu

Vzájemná vyjednávání o Společném vládním programu byla velmi komplikovaná a samotný program v podstatě představoval završení několikaletých snah o vzájemnou spolupráci. V období před sjednocujícím kongresem socialistů v Épinay byla jednání přerušena, strana zažívala vlastní problémy a spolupráce s komunisty byla odsunuta do pozadí. Nicméně rezolucí přijatou na tomto kongresu byla definována nová orientace PS spočívající v tom, že „strana zahájí rozhovor s PCF na základě vládního programu, jehož lhůty budou určené na mimořádné národní radě svolané na začátek března 1972. Dohoda bude uzavřena, když strana usoudí, že komunisté prokázali v jejich politické činnosti, stejně jako odpověďmi na položené otázky, odhodlání držet jejich závazky.“¹⁴⁵ Pro komunisty byl výsledek kongresu znepokojivý, nejenom, že se obávali jednotné a silné PS, ale také byli trochu skeptičtí vůči novému vedení, protože nově vzniklá většina se skládala ze zástupců departementů Nord a Bouches-du-Rhône, kteří nebyli spolupráci s komunisty nakloněni. Naopak zde docházelo k silným konfliktům mezi oběma stranami.¹⁴⁶

Brzy po ustavení nového Řídícího výboru PS byl znovunavázán kontakt,¹⁴⁷ nicméně podle výsledné rezoluce socialistického kongresu byla jednání o Společném vládním programu v podstatě odsunuta až na příští rok.¹⁴⁸ Obě strany tedy začaly pracovat na vlastních projektech. PCF v říjnu 1971 představila „program pro demokratickou vládu lidové jednoty“

¹⁴⁵ Verdier, c.d., str. 270.

¹⁴⁶ Viz poznámka pod čarou 135.

¹⁴⁷ Od počátku jednání PS zvýrazňuje charakter spolupráce, „program nemůže ani nesmí vytvořit chartu, nucenou levicovým politickým formacím. Bude tedy předmětem svobodné diskuze s těmi, kteří si to budou přát.“ Viz. Bulletin socialiste 24. 6. 1971.

¹⁴⁸ Tato skutečnost se PCF nelíbila, nepřipadalo jim vhodné zavrhnout veškerá dosavadní jednání, např. Bilanci z prosince 1970, na jejímž základě mělo být na rozhovory navázáno. Komunisty také popuzují otázky týkající se svobod a respektování národní svrchovanosti, na co už odpovídali. Připadá jim tedy, že socialisté činí krok zpět, brzdí vytvoření svazu levice. Viz odpověď PCF na dopis PS. Le Monde 16. 7. 1971. Fond F. M.

pod názvem **Změnit kurz**. PS pak odpověděla svým programem nazvaným **Změnit život** v březnu 1972.

První zmíněný program v úvodu uvádí, že úmyslem PCF je vést zemi k socialismu, prvotním cílem jejich akce je zřízení nové demokracie s obsahem politickým a ekonomickým, která bude etapou při cestě k socialismu. Prostředkem této politiky je uvedení „vlády lidové jednoty“. Aby se k ní dospělo, tak je PCF připravena hovořit s PS i jinými demokratickými stranami. Nicméně se v textu neobjevuje žádný odkaz na jednotu socialistů a komunistů ani na Svaz levice. Zvýrazňována je především role komunistů a svaz levice je načrtnut až po několika měsících jednání.¹⁴⁹ Ihned po zveřejnění programu vznikají mezi oběma stranami rozpory, vztahy se začínají opět komplikovat.¹⁵⁰ Přestože komunisté byli informováni o datu vydání socialistického programu, tak ten svůj vydávají téměř s půlročním předstihem, což je podle PS snaha o získání co největších výhod. Socialisté navíc využívají příležitosti a kritizují některé body programu komunistů.¹⁵¹

Práce na programu socialistů jsou zahájeny v červenci 1971, sestaveno bylo pět komisí pracujících kolem centrální skupiny, tvořené devatenácti členy zvolenými Řídícím výborem pod vedením J. P. Chevènementa. V říjnu 1971 byl Řídícímu výboru předložen detailní nástin programu, který obsahoval čtyři části - obecné představení, odkazující na určité hodnoty sociální demokracie, druhá část představuje nezměnitelná opatření levicové vlády v krátkodobém horizontu prvních tří měsíců po uchopení moci ve státě, třetí část zahrnuje dlouhodobá ustanovení vlády na dobu jednoho funkčního období. Na závěr je připojena technická příloha pro některé specifické oblasti, která by mohla získat formu návrhu zákona.¹⁵² Komisemi vypracovaný program byl v prosinci předložen Řídícímu výboru k projednání a poté poslán do federací a sekcí, diskuze tedy měla proběhnout nejenom na vrcholné úrovni, ale i uvnitř celé strany. Finální verze byla představena a následně přijata na Mimořádném národním konventu v Suresnes v březnu 1972 a program se stal základem pro diskuze s PCF týkajících se Společného vládního programu.

¹⁴⁹ Poperen, c. d., str. 359.

¹⁵⁰ Komunisté kritizují socialisty zejména za zvolení centristy Alaina Pohera předsedou Senátu. Kromě toho jsou socialisté tázáni na upřímnost a platnost Bilance z roku 1970. Pro socialisty tento dokument zůstává nadále aktuální, výchozím bodem by měla být jednání o sporných bodech.

¹⁵¹ Zejména se to týká míry znárodnění, pro PS je rozsah navrženého znárodnění „příliš široký a nereálný.“ V době jednoho legislativního období totiž není možné ovládnout tak veliký hospodářský sektor. Viz. Le Monde 10. 10. 1971. Fond F. M. O necelého půl roku později, v době přípravy socialistického programu, Mitterrand nepřijímá názor komunistů, že množství znárodnění by mělo odpovídat stupni dosaženého socialismu společností. Viz Le Monde 7. 1. 1972. Fond F. M.

¹⁵² Le Monde 25. 10. 1971. Fond F. M.

Bylo by ovšem mylné domnívat se, že vypracování socialistického programu bylo jednoduchou záležitostí. V určitých bodech proběhla velmi živá diskuze, strana se rozdělila na několik názorových proudů, většina vzešlá z kongresu v Épinay se střetla s menšinou na otázce reformy institucí,¹⁵³ významnější problém pak nastal v otázce samosprávy.¹⁵⁴ Kromě příprav programu byly řešeny podrobnosti spolupráce s komunisty, zejména metody vzájemného vyjednávání.

Finální verze socialistického programu obsahovala pouze dvě části - představení a okamžitá či nezvratná opatření. Jednalo se o řadu sociálních kroků, které měly okamžitě zlepšit životní podmínky pracujících, dále pak o opatření k rozchodu s kapitalismem a k zahájení cesty k socialismu, kroky jako znárodnění bank a finančních zařízení, stejně tak pojišťovacích společností a finančních holdingů. Kromě toho také znárodnění „neuralgických“ odvětví ekonomiky jako zbrojení, leteckého průmyslu, autorizovaných dálničních společností a také znárodnění čtyř obřích společností. Dále byly samozřejmě zahrnuty i otázky zahraniční politiky a další problémy. V podstatě strana zůstala v zásadních bodech na svých stanoviscích z předchozích období.¹⁵⁵

Svaz levice a Společný vládní program

Ještě před uzavřením společné spolupráce byla jednota levice narušena. Jednalo se o mistrovský tah prezidenta republiky Pompidoua, který na 23. dubna 1972 vyhlásil referendum v otázce rozšíření Evropských společenství.¹⁵⁶ Právě otázka integračního procesu v Evropě byla jedním ze základních rozporů mezi levicovými partnery a vzhledem k tomu, že v podstatě nebyla uzavřena ještě žádná závazná smlouva, tak se naskytla největší příležitost, jak levici rozdělit, zvláště když výsledek referenda neměl žádný zásadní význam pro budoucnost Evropy. Z počátku byla stanoviska obou stran dost rozpačitá, strany nebyly schopné najít společnou řeč¹⁵⁷ a spíše se navzájem napadaly, jednání tudíž ztroskotala. Socialisté již několikrát projevíli svoji náklonnost vůči integraci Evropy a nejraději by

¹⁵³ Oponentem Mitterranda byl zejména Mollet, kritizoval mimo jiné vypuštění návrhu „contrat de legislature“, předvídaného již vzájemnými dokumenty s PCF z let 1968 a 1970, týkajícího se povinného rozpuštění Národního shromáždění v případě ministerské krize.

¹⁵⁴ Plánovaný návrh J.P.Chevènementa přesahoval názor většiny zástupců strany, oproti návrhům si nakonec zachoval jen potvrzení, že by měla být samospráva nastolena v prvním pětiletém období socialistické vlády.

¹⁵⁵ Socialistický program Changer la vie. Fond F. M.

¹⁵⁶ Jednalo se o rozšíření o Velkou Británii, Dánsko a Irsko. Výsledek referenda však nebyl pro další směřování ES podstatný a zejména závazný, v žádném případě by další rozšiřování neohrozil.

¹⁵⁷ Mitterrand dokonce prohlásil, že se odmítnutí referenda (myšleno výběrem tzv. vote blanc, tedy prázdných hlasů) mohlo stát základem pro dohodu mezi komunisty a socialisty. Stanovisko komunistů v zásadě rozštěpilo PS, ve které zesílily hlasy proti spolupráci s komunisty.

v referendu vyjádřili své „ano“. Naopak komunisté postupné sjednocování evropských států do nadnárodního celku odmítali a jejich odpověď měla být „ne“. Socialisté si nejprve připadali rozhodnutím PCF dotčeni, protože oni sami učinili „obět“ a zvolili pro oba partnery přijatelné stanovisko, přestože by nejraději volili pro „ano“. Nicméně nakonec byla centrálními orgány PS zvolena jediná možná strategie, a to odmítnutí referenda pomocí tzv. prázdných hlasů, které v podstatě znamenalo zavrnutí aktuálního režimu. Vzhledem k názorovým rozdílům se referendum stalo příležitostí ke změření sil mezi levicovými partnery, stejně jako prostředek k boji proti pravici. Kampaně na podporu svých pozic vedly strany odděleně, pokračovalo vzájemné osočování. Výsledek znamenal úspěch zejména pro socialisty, neboť jejich výzvy ke zdržení se hlasování „vyslyšelo“ 46,6% přihlášených voličů, pro „ne“ hlasovalo jen 17,2% voličů, pro „ano“, tedy pro rozšíření ES se vyjádřilo 36,11% voličů.¹⁵⁸

Vzhledem k blížícím se legislativním volbám bylo třeba vztahy mezi levicovými partnery oživit, následně po konání referenda jsou tedy znovunavázána jednání, uzavření dohod je socialisty plánováno na červen. Podle komunistů měly být základem smlouvy garance, že zvolená levicová většina po volbách vytvoří levicovou vládu, muselo se tedy jednat o smlouvu pro pětileté legislativní období. I přes pokračující neshody a vzájemnou nedůvěru došlo nakonec 27. června 1972 k podepsání Společného vládního programu. Kromě dvou hlavních stran se k programu přidali 12. července 1972 radikálové,¹⁵⁹ a to i přes to, že někteří socialisté tomu nebyli příliš nakloněni.¹⁶⁰ V listopadu 1972 je navíc mezi PS a MRG vytvořen společný svaz UGSD¹⁶¹ zastoupený 19 radikály a 19 socialisty, a jehož hlavním cílem byla koordinace činnosti obou formací. Přestože obě velké levicové strany dokázaly nalézt shodu v řadě oblastí, tak přece jenom i nadále přetrvaly rozdíly v několika zásadních otázkách. Podstatná jsou tři témata, která rozhovorům dominovala - záruky svobod a demokracie, národní bezpečnost a evropská integrace.

¹⁵⁸Verdier, c.d., str. 272. Bylo by nepochybně zavádějící tvrdit, že všichni voliči, kteří se zdrželi hlasování, následovali výzvy socialistů. Nicméně tento výsledek musíme brát v úvahu a nelze mu upírat jeho význam.

¹⁵⁹MRG Mouvement des radicaux de gauche - Hnutí levicových radikálů. Situace radikálů na politické scéně je poměrně složitá, původní Radikální strana se rozštěpila v roce 1965 na otázce podpory prezidentských kandidátů. Jedna část podpořila centristického kandidáta Jeana Lecanueta a ta druhá naopak François Mitterranda. V roce 1972 levicové křídlo radikálů podporující Mitterranda zakládá vlastní stranu - Hnutí radikální socialistické levice v Robertem Fabrem v čele, která byla v roce 1973 přejmenována na Hnutí levicových radikálů.

¹⁶⁰Vytvoření dohody s radikály bylo řešeno na Národním konventu strany v červenci 1972, v podstatě se jednalo o vytvoření jednotné kandidátky těchto dvou stran již od prvního kola legislativních voleb. Socialisté byli v této otázce hodně nejednotní, Mitterrand v průběhu jednání dokonce pohrozil demisí na post předsedy strany. Le Monde 11. 7. 1972. Fond F.M.

¹⁶¹Union de la gauche socialiste et démocrate - Svaz socialistické a demokratické levice.

Legislativní volby 1973

Uzavření dohod mezi PCF a PS bylo nutnou podmínkou k zajištění společného postupu obou stran ve volbách do Národního shromáždění v roce 1973. Svaz levice bezpochyby doufal ve vítězství v legislativních volbách, že získá příležitost naplnit Společný program a vytvořit předpoklad přechodu k socialismu. Samozřejmě byly tyto volby chápány v mnohem širším rámci, představovaly nezbytnou podmínku pro opanování prezidentských voleb v roce 1976. Pro komunisty Svaz levice představoval zejména spolupráci stran s odlišnou organizací, nestejnou koncepcí světa a s různými názory na určité otázky. Nejednalo se o vytvoření nové jednotné strany, ale naopak měly zůstat zachovány odlišnosti mezi stranami.¹⁶² Stejně tak i pro socialisty je významná spolupráce levicových stran, a to i přesto, že si uvědomují rozdílnost partnerů, nicméně vzhledem k vnitřní jednotě PS se problémů nebojí. Kampaň pro volby do Národního shromáždění je pro první kolo voleb vedena každou stranou zvlášť (respektive socialisté byli spojeni s radikály), ve druhém kole je podpořen společný kandidát levice. Přestože se před volbami objeví kontroverzní témata,¹⁶³ tak se PCF i PS snaží budovat zdání jednoty a vzájemné dobré spolupráce. Socialisté chápou Společný program jako smlouvu levice s francouzskou veřejností, která se stane po volbách jejich soudcem. Hlavním úkolem obou nejsilnějších levicových stran je dodržet jednotu, socialisté zvýrazňují disciplínu svých členů, při porušení dohody budou tito straníci vyloučeni.¹⁶⁴ Nicméně i přes hlášanou jednotu se objevují v předvolebních projevech zástupců Svazu levice obrovské trhliny, předsedové tří partnerských levicových stran se nedokázali shodnout na základním bodu, a to na financování realizace Společného programu, zejména pak na zdroji těchto příjmů.¹⁶⁵

Naděje na vítězství levice ve volbách jsou obrovské, Mitterrand před volbami upozorňuje na neoblíbenost stran u moci, jejich ztrátu významu po odchodu generála de Gaulla z úřadu. Stejně tak i obhajuje možnou účast komunistů ve vládě bývalým prezidentem, který PCF uvedl k moci.¹⁶⁶ Levice před volbami zvolila taktiku útoku na prezidenta republiky Geogrese Pompidou, který podle jejich slov překračuje své pravomoci dané Ústavou. Snahou bylo bezpochyby poukázat na neúspěšnou politiku prezidentovy strany, která podle Mitterranda nezastupuje lid, ale spíše představuje „dominantní kastu“, pro níž je Francie spíše

¹⁶² Le Monde 3. - 4. 12. 1972. Fond F. M.

¹⁶³ Uspořádána je konference týkající se invaze vojsk Varšavského paktu do Československa. Je to na konci roku 1972. V podstatě komunisté tento krok ze strany socialistů odmítli, zdálo se jim to jako útok na ně.

¹⁶⁴ Le Monde 3. - 4. 12. 1972. Fond F. M.

¹⁶⁵ République de l'État 23. 1. 1973. Fond F. M.

¹⁶⁶ Le Monde 6. 2. 1973. Fond F. M.

vlastnictvím. Přes jednotnou politiku Svazu levice Mitterrand nezastírá jisté názorové rozdíly mezi PS a PCF, čímž se pokoušel naklonit si levicové voliče na svoji stranu. Komunisté ovšem nepřijali tento krok s nadšením, předseda strany Marchais byl zaskočen. Na konci února roku 1973, těsně před volbami, Mitterrand ještě přitvrdil a prohlásil, že největší šanci ke zrealizování má program jen díky nové a velké PS, neboť „většina Francouzů není připravena vložit důvěru v komunistický režim. Pokud ji levici prokáže, tak to bude kvůli tomu, že tam jsme my“.¹⁶⁷ Tato odvážná slova byla pronesena za velmi příhodných podmínek, podle předvolebních prognóz byla PS favorizována a měla získat větší počet hlasů než její levicový partner. Výsledky prvního kola ze 4. března pro levici nejsou dobrým znamením, neboť přestože PS obdržela 20,7% a její partner 21,4%, tak vzhledem k podpoře pravice centrem volby nevyhraje. Tyto prognózy se potvrdí 11. března ve druhém kole, v němž se projeví převaha pravice se ziskem 268 křesel, komunisté získají 73 a socialisté 102 křesel.¹⁶⁸

Reakcí na prohrané volby byly úvahy socialistů o změně vnitřních struktur strany, posílení pout s radikály a nakonec vytvoření strany pevnější a početně mnohem silnější. V následujícím období také došlo ke snahám o aktualizaci Společného vládního programu v určitých oblastech, zejména díky nově nastalé globální ekonomické krizi.

Prezidentské volby 1974

Již v březnu roku 1974 je zdravotní stav prezidenta republiky Pompidou vážný a začínají se objevovat spekulace o možných předčasných prezidentských volbách. Na otázku, jak by za těchto okolností levice reagovala, socialisté jednotně odpovídají, že by představili svého vlastního kandidáta, komunisté následně potvrzují výběr společného kandidáta levice. Dne 2. dubna 1974 skutečně Georges Pompidou umírá a již od 4. dubna komunisté žádají Mitterranda, aby se stal společným kandidátem levice. Ten se ovšem nechce stát rukojmím komunistů a vyčká si do 8. dubna, kdy je navržen mimořádným kongresem PS. Následně je představen jako společný kandidát levice.

Hlavním motivem prezidentské kampaně je zvýraznění ekonomické a sociální krize ve Francii, která je podle jeho názoru dílem současné vlády, přestože se objektivně jednalo o celosvětovou krizi poznamenanou ropným šokem. V programu levicového kandidáta bylo načrtnuto pět základních bodů, kterými byla charakterizována jeho politika: Francie

¹⁶⁷ Proneseno během předvolebních mítinků v Caen a Lisieux. La Croix 27. 2. 1973. Fond F. M.

¹⁶⁸ Borella, Vincent: Institutions et vie politique en France depuis 1945. Ellipses, Paris 2004, str. 53.

současnější (tedy aktivnější diplomacie), bratrštější lid, silnější měna, spravedlivější společnost a svobodnější lidé.¹⁶⁹ Spolupráce levicových stran byla během kampaně úspěšná, Mitterrand se snažil vyhybat se sporným tématům, nedocházelo k rozporům ani v případě sporných bodů jako NATO, evropská integrace. Levicový kandidát získal briskně obrovskou podporu nejenom od části PSU, ale také od odborových organizací - od CGT, která v roce 1972 podpořila Společný program, ale také od CFDT a FEN.¹⁷⁰

Výsledek prvního kola voleb 5. května je pro levici velmi uspokojivý, což je z velké části také zapříčiněno krizí na pravici, která šla do voleb rozdělená, a naopak levice již od začátku prokázala pevnou podporu svému společnému kandidátovi. Mitterrand získal 43,25%, pro levici výsledek představoval větší zisk než v celkově ve volbách do Národního shromáždění v předchozím roce, jeho oponent Valéry Giscard d'Estaing obdržel jen 32,60%. Vzhledem k situaci na pravici je výsledek druhého kola těžce předvídatelný, nicméně pravicovým stranám se podaří překonat nejednotu a novým prezidentem je 19. května těsně zvolen jejich kandidát s 50,80%, což bylo jen o 424 tisíc hlasů více, než dostal kandidát levice.¹⁷¹

Krize Svazu levice

V období následujícím po prezidentských volbách postupně dochází ke zhoršování vztahů mezi levicovými partnery. Komunistům se nelíbí vzrůst významu PS, začínají se obávat jejich možných úspěchů do budoucna, a proto socialisty veřejně atakují. Stejně jako v roce 1972 stále nemohou socialistům odpustit volbu Alaina Pohera předsedou Senátu. V tomto kroku totiž spatřují hrozbu odklonu PS od Společného programu a změny politické strategie ve prospěch spolupráce se středem. Hlavním problémem je ovšem rozšíření PS o skupinu bývalých členů PSU v čele s Michele Rocardem v roce 1974.¹⁷² Pro komunisty je těžce přijatelná spolupráce s politiky, kteří nepodepsali Společný program, a zejména PSU vždy nebyla nakloněna PCF a její politice. Obávali se toho, že PS nyní nabere úplně jiné směřování, neboť dosavadní politická linie nebude novými členy respektována. Socialisté se tyto útoky snažili zmírnit a s ohledem na obecní volby v roce 1977 hlásají důsledné dodržování Společného programu ze strany všech socialistických kandidátů, které bylo výslovně potvrzeno na národním stranickém kongresu. To ovšem příslušníky PCF rozhodně

¹⁶⁹ Předvolební program. Fond F. M.

¹⁷⁰ Verdier, c.d., str. 283.

¹⁷¹ Borella, c.d., str. 56.

¹⁷² Podrobněji se tím zabývá Pátá kapitola.

neuklidní, žádají vytvoření společné kandidátky Svazu levice již od prvního kola, protože ve městech, kde mezi sebou soupeří levicoví partneři, může docházet k vytváření „jednobarevných“ městských zastupitelstev, čímž nedochází k prosazování myšlenky Svazu levice, ale naopak každá strana bojuje za vlastní zisk.¹⁷³ Výsledky socialistického kongresu jsou navíc komunisty interpretovány jako „sklouznutí napravo“ s tím, že socialisté blokují společnou akci.

Útoky se stupňovaly a probíhaly nejenom prostřednictvím veřejných vystoupení, ale také na stránkách oficiálního stranického tisku. Naopak strategie zvolená socialisty je oprostěna od jakýchkoliv invektiv vůči levicovému partnerovi, snahou bylo uchovat si zdání celistvé a zejména důvěryhodné strany, která se stala obětí urážek a osočování společníka, nicméně snažící se spolupráci opět obnovit. Socialisté úpěnlivě trvali na dodržování dohod, protože jen za těchto okolností se mohli stát nejsilnější stranou levice a samozřejmě i v zemi, ale především díky většinovému systému potřebovali porazit pravicové strany, což nebylo možné jinak než díky pomoci komunistů. I přes řadu ujištění se situace nadále zhoršovala, v březnu roku 1975 se strany začaly napadat z nerespektování určitých bodů Společného programu, zejména jaderného zbrojení a mezinárodní bezpečnosti.¹⁷⁴ Tyto body byly jablkem sváru již v době podepsání programu, nicméně podařilo se nalézt částečnou shodu. Zejména otázka národní obrany byla v programu jen načrtnuta a předpokládalo se její doplnění a aktualizace, ke které ovšem vzhledem ke změně politické situace po předčasném úmrtí Pompidoua nedošlo. Vyústěním snah o vyřešení vzájemných sporů je dohoda o aktualizaci Společného vládního programu, na kterém trvají především komunisté. Podle Mitterranda by měla být zachována podstata programu, neboť „se nejednalo o katalog příležitostních opatření, ale předvídal strukturální reformy, které zůstávají aktuální.“¹⁷⁵

V listopadu 1975 však dochází k vyhocení situace, protože se socialisté dozvídají o zprávě předsedy PCF Marchaise Centrálnímu výboru strany z června 1972, tedy z doby podepsání Společného programu. V podstatě se jedná o text zaměřený proti PS, komunisté zmiňují své obavy ze vzestupu svého partnera, pochybují o upřímnosti politické spolupráce socialistů, kteří by mohli opustit po volbách Svaz levice a připojit se k pravici. Stejně tak jsou vedeny útoky proti některým návrhům předloženým socialisty jako Atlantická aliance a Evropská společenství, které podle komunistů znamenají připoutání socialistů k imperialistickému systému pod vedením USA. Zajímavé je na celém incidentu to, že zpráva

¹⁷³ Le Monde 20. 12. 1974. Fond F. M.

¹⁷⁴ Le Monde 18. 3. 1975. Fond F. M.

¹⁷⁵ Le Monde 17. 5. 1975. Fond F. M.

byla zveřejněna až tři roky po jejím přednesení a navíc v daném období nebyla žádná veřejná zmínka o pochybách vůči charakteru PS. Naopak na Národní konferenci komunistů v červenci 1972 byla vyvolávána přání o co nejsrdечnější spolupráci. Socialisté následně vydali vlastní zprávu, ve které se snažili analyzovat důvody k těmto útokům, ale také dobu jejich zveřejnění. Ze zprávy z června 1972 zejména vyvozují snahu o politickou obhajobu Společného programu, jehož vyjednávání bylo zdlouhavé a velmi náročné, na straně komunistů došlo k řadě ústupků¹⁷⁶ a bylo nutné přesvědčit Centrální výbor strany k jeho schválení. Zároveň však odmítají neupřímnost PCF, respektive jejího vedení, ale také zmiňují obavy této strany z moci svého politického partnera, stejně jako politický kalkul, neboť komunisté k dosažení většiny a tedy i obsazení vládních funkcí socialisty potřebují.

Celá aféra samozřejmě ovlivnila politické klima, komunisté trvali na svých pochybách o upřímnosti PS a argumentovali událostmi z období sjednocujícího kongresu v Épinay, kdy někteří socialisté nebyli nakloněni spolupráci s PCF. Svaz levice založený na Společném vládním programu však zůstává i nadále v platnosti, komunisté se snaží o aktualizaci programu, zejména žádají další znárodnění, tentokrát hutnického průmyslu. PS naopak hájí zachování celistvosti programu, a proto by souhlasili jen v případě, že by došlo k navržení zvláštního plánu, z něhož by obnova vycházela a na kterém by se partneři shodli. Pro socialisty je totiž znárodnění spojeno s demokratizací řízení na všech úrovních, s perspektivou samosprávy.¹⁷⁷

Kromě snah o obnovení programu se obě strany snaží zajistit si lepší výchozí pozici do dalších voleb, nedůvěra vůči politickému partnerovi je nyní u obou stran velmi silná. Obzvláště komunisté mají v úmyslu znovu získat dominantní roli na levici. Socialisté ovšem hodlají z krize na levici těžit, podle Mitterranda z konfliktních aliancí levicových stran většinou profitují socialisté.¹⁷⁸ Vzhledem k neustálým urážkám na obou stranách se předseda PS snaží vyjádřit celkové uspokojení s volebními preferencemi, které jsou podle průzkumů větší, než on sám předpokládal, a s velkými nadějemi očekává volby do Národního shromáždění v roce 1978, v nichž by se jeho strana měla stát nejsilnější v zemi. Ve svých předvolebních úvahách však zachází ještě dále, když tvrdí, že „Francouzi si nepřejí komunistickou společnost.“ V zápětí dodává, že „vítězství levice se stává možným, protože si

¹⁷⁶ Mitterrand ve svém projevu uvádí několik příkladů, např. snížení počtů průmyslových skupin ke znárodnění, dále pak zahraniční politiku země a zejména její účast na evropské integraci, bylo odmítnuto úplně odzbrojení, stejně jako zrušení jaderných zbraní. Le Monde 18. 7. 1975.

¹⁷⁷ Le Monde 23. 10. 1975. Fond F. M.

¹⁷⁸ Proneseno na sjezdu Socialistických stran v Elsenoru. Snahou Mitterranda bylo obhájit spolupráci s komunisty, za kterou byl kritizován. Aurore 20. 1. 1976. Fond F.M.

Francouzi přejí socialistickou společnost“, navíc „přijímají komunisty, aby byli začleněni na vládní úrovni do této struktury.“¹⁷⁹

Na počátku roku 1976 byl uspořádán XXII. kongres PCF, který ovšem nepřinesl žádné zásadnější změny, ve straně sice byly projeveny snahy o demokratizaci, nicméně kromě vypuštění výrazu „diktatura proletariátu“ ze stranické rétoriky nebyla navržena žádná další opatření. Mitterrand si však na adresu partnera neušetřil poznámku, že na kongresu dostatečně nechvalořčili společný program levice. Hlavním přínosem kongresu totiž byla myšlenka proniknutí do nových soci-profesních kategorií.

V březnu 1976 se konaly kantonální volby, které zajistily levici poměrně slušné výsledky, nicméně v zatěžkávací zkoušce Svaz levice neuspěl, projevil se důsledek krize, neboť společný program nebyl všude důsledně dodržován. Přestože kantonální volby nepředstavují pro politické strany nejdůležitější volby v zemi, tak poukazují na stav veřejného mínění a na volební preference. Nejvýznamnějšími volbami jsou volby do Národního shromáždění a následně pak departementální volby či volby do městských zastupitelstev. Legislativní volby byly plánovány na rok 1978 a o rok dříve se konaly volby do městských orgánů. Proto se kantonálním volbám přikládá v roce 1976 takový význam, zejména levice si tímto způsobem mohla ověřit, jak Svaz levice funguje a jakou má podporu ze strany voličstva. Troje volební konzultace jsou navíc chápány jako jedna velká volební kampaň trvající tři roky. V dubnu 1976 vydává Řídící výbor PS stanovisko k blížícím se obecním volbám, podle kterého se bude strana snažit vyjednat co nejlepší dohodu s PCF a radikály s výhledem na vytvoření společných kandidátních listin Svazu levice již od prvního kola volby, vyhrazují si ovšem ve sporných případech vytvořit pouze vlastní kandidátku. Tato formule umožnila socialistům možnost volby pro případ, že by v daném městě mohla být spolupráce s komunisty nevýhodná či nechtěná. V červnu 1976 je mezi levicovými stranami uzavřena smlouva žádající místní organizace, aby dospěly „k nejlepší možné shodě“, tedy vytvoření společných kandidátních listin od prvního kola, s možnými výjimkami. Socialisté se však za žádnou cenu nevzdávají ve prospěch komunistů, naopak od nynějška je pro stranu již otevřeně významnější vlastní úspěch, než v rámci Svazu levice.¹⁸⁰ Proto je také zvolena tato taktika, podle které by se měla bezpochyby prokázat úspěšnost PS již v prvním kole. Nicméně stále zůstává velmi žádoucí navázání kontaktů mezi členy levicových stran pro další spolupráci v následujících obdobích. V souvislosti s otevřeným konfliktem s PCF se socialisté snaží

¹⁷⁹ Aurore 6. 2. 1976. Fond F. M.

¹⁸⁰ La Croix 8.4.1976. Fond F.M.

utužit spojenectví především s dalším členem Svazu levice, s radikály, s jejichž pomocí mohou naplnit hlavní cíl pro legislativní volby 1978, a stát se tedy nejsilnější stranou v zemi.

Výsledky kantonálních voleb byly pro levici uspokojivé, zejména pro socialisty, komunisté však nedosáhli úspěchu, v jaký bezpochyby doufali. Přesto se však situace alespoň částečně a na chvíli uklidnila, byla nalezena dočasná stabilita. Za těchto okolností, rok před vypršením jeho platnosti, opět přichází PCF s návrhem na obnovení Společného programu, zejména v problematice zahraniční politiky, kterému je sice předseda PS nakloněný, ale jen částečně, bez hlubších změn, alespoň do doby, kdy bude program aplikován. Podle Mitterranda totiž představuje „rovnováhu mezi třemi politickými formacemi.“¹⁸¹ Diskuze o obsahu Společného programu ovšem zajímá také radikály, kteří by rádi upřesnili otázku znárodnování. Snahy o změny v levicovém programu pokračují i do roku 1977, nicméně bez podpory socialistů nemají šanci na úspěch. Ti totiž program nepovažují za pouhou smlouvu mezi třemi levicovými stranami, ale také především s lidem. Proto s ním nelze zacházet podle okamžitých nápadů, ale s ohledem na vnitřní rovnováhu programu.

Předvolební atmosféra se ovšem nevyhrocuje jen na levici, ale také v celostátním rámci, všeobecně se předpokládá, že levice má obrovskou příležitost vyhrát legislativní volby, což nahrává do karet zejména socialistům. V lednu roku 1977 totiž poprvé vyslovují myšlenku, že pokud by se jejich partneři nechtěli podílet na vládě, tak by ji sestavili klidně i sami, případně s radikály, neboť zůstávají věrní Společnému programu. Tento obrat je vysvětlován především váhajícími voliči, kteří z nepřátelství vůči komunistům odmítají volit levici a tedy i samotné socialisty.¹⁸² Slovník Mitterranda je v tomto případě spíše vítězoslavný, ve svých projevech bere výhru ve volbách do Národního shromáždění jako téměř jasnou věc a připomíná, že v případě dosažení „moci“ socialisté nepřijmou jakýkoliv „diktát“ ze strany komunistů.¹⁸³ Významnou událostí roku 1977 jsou březnové volby do obecních zastupitelstev, ve kterých se levice dokáže sjednotit ve 204 městech s více než třiceti tisíci obyvatel a jen v sedmnácti případech byla v prvním kole sestavena kandidátní listina jen socialisty.¹⁸⁴ Výsledky jsou pro levici velmi příznivé, podařilo se jí totiž překonat své zisky z předchozích voleb, ve městech nad třicet tisíc obyvatel socialisté obdrželi 2246 radních oproti 1261, stejně si polepšili komunisté z 1327 na 2230 členů zastupitelstva¹⁸⁵ a celkově se

¹⁸¹ Le Figaro 28. 6. 1976. Fond F.M.

¹⁸² Le Quotidien 10. 1. 1977. Fond F.M.

¹⁸³ Le Quotidien de Paris 7. 3. 1977. Fond F. M.

¹⁸⁴ Mezi nimi byl i Château-Chinon, ve kterém byl předseda PS starostou.

¹⁸⁵ Le Monde 29. 3. 1977. Fond F.M.

levice stala v zemi většinová, což dávalo jejím zástupcům poměrně slušné vyhlídky do voleb v příštím roce.

Rozpad Svazu levice

S velmi dobrými vyhlídkami do budoucna a samozřejmě s ohledem na brzké vypršení jeho platnosti, PS v dubnu 1977 konečně reaguje na trvalé snahy PCF o aktualizaci Společného programu. Pro socialisty obnovení spočívá ve zrušení již překonaných konjunkturálních návrhů a přizpůsobení ekonomických a sociálních opatření z roku 1972 pro rok 1977.¹⁸⁶ Podstatná se PS jeví zejména tři témata - svoboda, zahraniční politika a ekonomika. V prvním případě je snahou socialistů doplnit preambuli Ústavy o Chartu svobod k dohlížení na dodržování Helsinských dohod o svobodném pohybu lidí a myšlenek. Strana předpokládá, že problém při vyjednávání s partnery bude zejména v otázce zahraniční politiky, především v záležitosti evropské integrace a přijetí všeobecného hlasovacího práva pro volby do Evropského parlamentu. V ekonomických záležitostech strana trvá na míře znárodnování¹⁸⁷ stanovené v původním programu a navrhuje většinový podíl v soukromých společnostech, kterým stát poskytl úvěr.¹⁸⁸ Pro komunisty je přiznání rozsáhlých výsad Evropskému parlamentu nepřijatelné, stejně tak odmítají ústupky ve věci znárodnování, jak bylo stanoveno ve Společném programu, naopak by rádi, vzhledem k situaci ve třech klíčových sektorech - v automobilovém a ropném průmyslu a hutnictví, znárodnování rozšířili.¹⁸⁹ Radikálové ve svém postoji ohledně aktualizace žádají především definování soukromých a znárodněných podniků a trvají především na možnosti svobodného podnikání. Sporné body se od vzniku Společného programu nezměnily, kromě již zmíněných neshod zůstal rozpor v otázce národní obrany a nukleárních zbraní, fiskální a sociální reformy.

V květnu 1977 bylo uspořádáno vrcholné setkání předsedů tří levicových stran, jehož hlavním bodem jednání bylo obnovení Společného programu, nicméně opět nedošlo k žádným zásadním závěrům, všichni urputně trvali na svých stanoviscích. Byla alespoň ustanovena speciální komise po pěti členech z každé strany, která měla jednat nejenom o

¹⁸⁶ Le Quotidien 8. 4. 1977. Fond F. M.

¹⁸⁷ Otázka znárodnování se projevila jako zásadní problém. O její míře se vášnivě diskutovalo již v době podpisu Společného vládního programu, kdy komunisté více méně rezignovali na vlastní návrhy, což se projevilo v budoucnosti, neboť kdykoliv se naskytla možnost, tak se snažili tento sporný bod pozměnit ve svůj prospěch. V roce 1977 přišli s poměrně odvážným plánem na rozsáhlé znárodnování. Diskuze proběhly zejména o otázce, zda se jedná jen o devět mateřských podniků, nebo i o jejich dceřinné podniky, respektive jaké množství kapitálu by tyto mateřské podniky měly vlastnit, aby mohl být podnik znárodněn.

¹⁸⁸ L'Aurore politique 8. 4. 1977. Fond F. M.

¹⁸⁹ Le Quotidien 11. 4. 1977. Fond F. M.

změnách v programu, ale zejména pak řešit sporné body. Na konci července 1977 se koná poslední setkání komise, připravující aktualizaci programu, která nedokázala vyřešit fundamentální názorové odlišnosti, neboť socialisté a komunisté měli odlišný výklad Společného programu,¹⁹⁰ a tudíž se navzájem jen osočovali z jeho nedodržování. V září již radikálové nevydrží tlak a 15. září přerušuje a následně opouští předseda strany Robert Fabre společně s delegací MRG vrcholná jednání s tím, že rozhovory nesmí být vedeny tímto způsobem, mělo by se zejména jednat o průběhu a způsobu znárodnování a ne jen o jednoduchém stanovení jejich rozsahu. Po dalších snahách v následujících dnech je nakonec 23. září 1977 vyjednávání představitelů levicových stran přerušeno *sine die*.

Přestože PCF nechtěla být označována za viníka rozpadu Svazu levice, tak jím skutečně byla. Situace byla vyhocena do takové míry, že již nebylo jiné možné východisko. Můžeme se však ptát na její důvody, proč PCF raději zvolila neúspěch před kompromisem? Důvodů bylo jistě několik, jedním z nich byla bezpochyby nevráživost vůči PS, která ji sebrala část voličstva, a pokud by se komunisté podíleli na její vládě, tak by jí byli zajisté podřízeni, což by se projevilo v možném ohrožení komunistického voličstva. Při aplikaci Společného programu by najednou museli řídit řadu ekonomických i sociálních oblastí, stejně jako národních a mezinárodních odlišností, snížit ze svých stanovisek. Navíc se objevují i teorie, že Sovětský svaz nebyl nakloněn změně *statu quo* v Evropě, raději by viděl v čele země i nadále d'Estainga, což bylo nakonec i stanovisko vedení PCF.¹⁹¹

Legislativní volby 1978

Po rozpadu Svazu levice se vztahy nezlepšily a několik měsíců před volbami do Národního shromáždění je téměř jisté, že levice půjde do voleb rozdělená. I přes tuto skutečnost ukazovaly všechny předvolební průzkumy na vítězství rozštěpené levice. Samotná PS věřila ve svůj úspěch a Mitterrand v předvolebních projevech sliboval komunistům vládní ujednání v případě vítězství levice. Socialisté si uvědomovali, že jako samotná strana nemají vzhledem k většinovému systému šanci na úspěch, a proto se i nadále snažili navázat jednání s komunisty.

¹⁹⁰ Rozdílná interpretace je obzvláště patrná v klíčové otázce - znárodnování. Když PS přináší své poslední návrhy na aktualizaci programu, tak jsou pro PCF nepřijatelné, neboť nepřinášejí nic nového a že „text nestojí ani za to, aby se o něm diskutovalo“, tak naopak pro radikály je nepřijatelný proto, že překračuje rámec daný Společným programem z roku 1972.

¹⁹¹ Kergoat, c. d., str.82.

Po prvním kole dne 12. března došlo na levici ke zklamání. Přestože se jí podařilo získat většinu, tak výsledek 50,2% zaostal za předpoklady a nenabízel velký optimismus do dalšího kola. Levice se i přes obavy dokázala do druhého kola dohodnout na vzdání se kandidatury ve prospěch výše postaveného kandidáta PS či PCF, ovšem stejně postupovala i pravice, která nakonec politické rivaly porazila. Cílem dohody levicových stran bylo zejména „zajištění dynamiky lidového hnutí bojovníků a kandidátů přítomných ve druhém kole.“¹⁹² Strany si dohodu pochvalovaly a dokonce předvídaly možné obnovení Společného programu po volbách. Přestože byla levice favoritem voleb, tak nedokázala přesvědčit voliče o svojí upřímnosti a věrohodnosti, projevil se měsíce trvalých vzájemných útoků mezi PCF a PS. Ve druhém kole 19. března dosavadní vládní většina obsadila 291 křesel naproti 200 mandátům pro levici. Celkově bylo zvoleno 102 socialistických poslanců společně s 11 radikály a 86 poslanců za PCF.¹⁹³

¹⁹² Le Monde 16. 3. 1978. Fond F. M.

¹⁹³ Martin- Pannetier, c.d., str. 225.

PÁTÁ KAPITOLA

Socialistická strana v období po kongresu v Épinay

Kongres v Épinay zahájil nové období v dějinách Socialistické strany. Z kongresu vzešla většina vytvořila zcela nové vedení, zavedeny byly nové stanovy strany, ale především byla načrtnuta nová politická strategie, spočívající v navázání jasné spolupráce s PCF. Předsedou strany byl zvolen François Mitterrand, který dokázal nastartovat úplně nové období v dějinách Socialistické strany. Během této doby se totiž straně dařilo neustále zvyšovat své volební preference, postupně pokořila původně silnějšího levicového spojence a nakonec se dokázala stát nejsilnější stranou v zemi, přestože ještě nedosáhla na účast ve vládě. Po krátké krizi PS po prohraných volbách v roce 1978 však již o dva roky později Mitterrand završil svůj životní úkol a stal se nejmočnějším mužem v zemi.

Toto desetileté období však zažilo řadu zvrátů, ať již hovoříme o spojení socialistů s komunisty, které se nejprve vyvíjelo správným směrem a bylo poměrně úspěšné až nakonec vedlo k rozpadu a neúspěchu levice, tak samozřejmě nemůžeme opominout i události ve straně. PS se hodně vyvíjela, nejenom, že se zvětšovaly její volební preference, ale také její členská základna, geografické rozdělení, měnilo se vnitřní uspořádání strany, objevovaly se nové stranické osobnosti. Rozhodně nemůžeme říct, že by strana během sedmdesátých let stagnovala, naopak přinesla na francouzskou politickou scénu nové podněty, nová témata a po mnoha letech připravila pravici opravdovou opozici a důstojnou konkurenci.

Prvním významným krokem po vytvoření nové Socialistické strany bylo obsazení jejích vnitřních orgánů, Řídící výbor zvolil 16. června 1971 předsedou strany François Mitterranda, proti kterému se nepostavil žádný protikandidát. Podle nových stanov byl následně ustanoven proporčním způsobem Výkonný výbor, jehož 11 křesel připadlo nové většině Mitterrand-Mauroy-CERES a zbylých 10 křesel pak menšině Savary-Poperen.¹⁹⁴ Hlavním Mitterrandovým úkolem nyní bylo stranu sjednotit, neboť přestože dokázal vytvořit většinu na kongresu, tak neměl vůbec nic jistého. Nejenom že se nejednalo o nějakou ohromivou většinu, ale nebyla vůbec celistvá a důvodem jejího utvoření byly z velké části osobní motivy. Navíc se po kongresu objevily útoky bývalého předsedy strany Savaryho, podle kterého Mitterrand na kongresu nepředstavil „žádnou novou linii“.¹⁹⁵ Na nového předsedu tedy čekala ohromná práce, musel prokázat nejen politické, ale také vůdcovské

¹⁹⁴ Le Monde 18. 6. 1971. Fond François Mitterrand.

¹⁹⁵ Le Monde 16. 6. 1971. Fond François Mitterrand.

schopnosti. Představil sice svoji jasnou vizi, musel ji ovšem naplnit. Nezbyvalo jen začít vyjednávat s komunisty, ale provést také změny ve své straně. S tímto úkolem mu měl pomoci Pierre Mauroy, jemuž byla svěřena především koordinace uvnitř strany mezi novým vedením a staršími členy z původní SFIO,¹⁹⁶ které vzhledem ke své vysoké funkci v této bývalé socialistické organizaci znal.

Aby byl obraz Socialistické strany úplný, tak bychom samozřejmě neměli opomenout základní informace týkající se strany. Nelze se omezit jen na vztahy s Komunistickou stranou, ale měli bychom představit i vlastní vývoj strany v období započatém kongresem v Épinay až do jeho završení prezidentskými volbami v roce 1981. V této době se proměnil poměr sil uvnitř strany, což se často projevovalo právě na kongresech strany. Od roku 1971 se konaly čtyři kongresy sice menšího významu, než ten z Épinay, ale přesto na nich došlo k významným změnám. Nejprve byla potvrzena Mitterrandova z počátku spíše chatrná většina, později došlo ke změně složení a početního vzrůstu stranické většiny a nakonec vznikla nová opozice. Tato nová opozice a částečně také důvod k útokům na PS ze strany PCF byla důsledkem rozšíření strany v roce 1974, kdy po Socialistickém sjezdu vstoupili do socialistických řad Michel Rocard a Jacques Delors a jiní ex-členové PSU. Pro Mitterranda bylo toto přistoupení z počátku velmi žádoucím pozitivem, nakonec mu však uvnitř strany vznikla opozice, s níž bezpochyby nepočítal a která mohla ohrozit nejenom jednotu strany, ale i jeho zvolení hlavou státu.

Charakter „épinayské“ Socialistické strany

Jednou z prvních a významných Mitterrandových snah byl pokus o omlazení strany, o přivedení nové generace socialistů na národní úroveň politiky. V národním sekretariátu strany se nově objevilo pět z deseti členů mladších 42 let, což je do této doby naprosto nevídané. K omlazení došlo i mezi řadovými členy, nicméně tento trend byl započatý již dříve, v období rozpadu SFIO, kdy byla mladší generace zlákána vidinou změny a nadějí do budoucna. V roce 1973 představovali příslušníci strany mladší 40 let téměř 37% a s 23% byli zastoupeni členové mezi 40 a 50 lety. Na kongresu v Grenoblu v roce 1973 bylo téměř 58% delegátů mladších 40 let.¹⁹⁷ Jedná se tedy o čísla pro stranu velmi příznivá, protože tím prokázala atraktivitu pro mladé, dokázala přinést nová témata a zaujmout jasnou vizí, ale projevila tím především velmi účinnou mobilizaci sil.

¹⁹⁶ 4 schémas, str. 11.

¹⁹⁷ Bergounioux, Grunberg: Le long remords du pouvoir, str. 362.

Přestože nedošlo po kongresu v Épinay k prudkému nárůstu členské základny a okamžité změně fyzionomie strany, tak byla zahájena úspěšná etapa nových vstupů do strany. PS neustále ukazovala svoji energii a vůli po změně a hlavně jasné myšlenky, což bylo velmi lákavé. Období sedmdesátých let bylo v tomto směru velice úspěšné a množství příslušníků strany se téměř ztrojnásobilo. Počet členů se od roku 1970 do roku 1973 zvýšil ze 70 tisíc na téměř 108 tisíc. Do roku 1976 se členská základna vyšplhala až k 160-ti tisícům socialistů, nicméně vzhledem ke sporům mezi socialisty a komunisty byl tento rok stagnací a do dalšího roku se počet nezměnil. Naopak po úspěšných volbách do městských zastupitelstev vzrostl počet příslušníků o 20 tisíc během jednoho roku. Bohužel po prohraných volbách v roce 1978 se situace zhoršila a navrátila do stavu z roku předchozího. V roce 1982 po zisku prezidentského postu socialistickým kandidátem strana přilákala největší množství bojovníků - téměř 214 tisíc.¹⁹⁸

Se stranickým aparátem souvisí také struktura strany. PS je masovou stranou, pro kterou je poměrně zásadní role její vnitřní efektivity, zejména schopnost spolupráce a silné mobilizace. Aby mohla být co nejúčinněji koordinována činnost všech příslušníků, tak je strana vertikálně rozdělena na jednotky - nejnižší jednotkou je sekce, která původně sdružovala členy strany podle geografického hlediska. Jednou z několika novinek kongresu v Épinay bylo právě zavedení sekcí do podniků a univerzit, tedy nově i podle sociálně-profesního hlediska. Úkolem sekce je přijímání, propagování a vysvětlování hlavních myšlenek strany, v jejím rámci mají probíhat základní politická jednání o strategii strany. Vyšší jednotkou je federace, která sdružuje několik sekcí a *de facto* kopíruje územněsprávní rozdělení Francie na departementy. Jejím hlavním úkolem je fungování jako prostředník mezi základní stranickou organizací a národními orgány, do kterých podle své velikosti a počtu členů deleguje zástupce.¹⁹⁹

V souvislosti se členěním strany podle geografického hlediska je zajímavé zkoumat i volební preference podle jednotlivých oblastí, neboť zde v průběhu sedmdesátých let dochází k řadě změn, které bezpochyby ovlivnily i fungování strany. Od roku 1973 totiž struktura stranického elektorátu vykazuje dvojí pohyb - v tradičně silných oblastech je na ústupu, naopak ve slabě zastoupených oblastech posiluje. Kromě toho došlo k postupnému rozšíření vlivu strany do všech regionů, a to i těch, které byly ovládnuty jinými stranami.²⁰⁰ Tato změna

¹⁹⁸ Bergounioux, Grunberg: *Le long remords du pouvoir*, str. 361.

¹⁹⁹ Dossier formation no 1.

²⁰⁰ Největší pokrok byl v roce 1978 (oproti roku 1967) zaznamenán v Bretani (o 15,6%), Alsasku (o 11,5%), Lorraine (16%), Basse-Normandie (10%), území na Loire (11%), v Paříži (8%). Ysmal, Colette: *L'hypothèque communiste sur l'électorat socialiste*. In: *Revue no 277. Politique Aujourd'hui*, str. 7.

však nenastala jen na úkor pravicových stran, ale z velké části byla ovlivněna rozšířením PS o bývalé členy PSU, ale samozřejmě také v neprospěch komunistů.

Kongres přinesl nový způsob volby řídicích orgánů na všech úrovních, názorové proudy měly být zastoupeny podle principu proporcionality. Stejně tak byl zaveden další nezbytný prostředek pro správné fungování strany, nový stranický tisk, umožňující vyjádření názorů a aktivizaci příslušníků. Kromě vnitřního časopisu *le Poing et la Rose* byl zaveden týdeník *l'Unité*, měsíčník *Combat socialiste* či měsíčník *la Nouvelle Revue socialiste*. Snahou představitelů nového vedení strany bylo nejenom omlazení příslušníků, ale také jejich správné formování. Na základě návrhu předloženého Defferrem a Mauroyem bylo jednomyslně schváleno školení funkcionářů jako prioritní úkol pro stranu.²⁰¹

Kongres v Grenoblu 22. - 24. června 1973

Kongres v Grenoblu časově zapadá do období po pro levici prohraných volbách do Národního shromáždění. Přestože socialisté doufali v opanování voleb, tak k tomu nedošlo, nicméně již dokázali porazit levicového partnera a stali se po dlouhé době nejsilnější stranou na levici, ačkoliv tomu první kolo voleb vůbec nenasvědčovalo. Za těchto okolností se pak odehrává socialistický národní kongres, jehož přínos bude zejména pro Mitterranda velmi významný.

V první řadě se projevil rozvoj strany, nikdo z příslušníků strany nepochyboval o vhodně zvolené strategii, všichni svorně hlásali spojenectví s komunisty a radikály ve Svazu levice. Tato skutečnost je zřejmá i pro okolí, strana se jeví stabilizovanou, vnitřní výboje ustaly, první hlavní úkol Mitterranda je podle prvních náznaků splněn. Tuto skutečnost dokládají výše uvedené stavy členské základny.

Na kongresu byly představeny čtyři různé návrhy a je zde již vidět částečný pokrok od roku 1971. Dosavadní většina strany, respektive „většina většiny“ byla zastoupena kromě předsedy strany také „mužem číslo dvě“ ve straně Pierrem Mauroyem, ale také překvapivě jejich bývalým oponentem Alainem Savarym. Další návrh představila CERES, v tomto období spíše „menšina většiny“, která svými hlasy Mitterrandovi pomohla na předešlém kongresu. Menšina zastupující periodikum *Bataille socialiste - Socialistický boj* - měla ve svém čele Guy Molleta a poslední návrh vystihoval stanoviska Jeana Poperena a jeho spolupracovníků. V návrzích však nebyly žádné zásadní ideologické rozdíly, stejně tak nebyly

²⁰¹ 4 schémas, str. 9- 11.

významnější odlišnosti ani v jiných oblastech. Kongres měl za úkol potvrdit to, co bylo patrné, Mitterrand si během dvou let dokázal zajistit pevnější podporu, stmelit stranu. Naopak okruh přátel jeho největšího stranického rivala Guy Molleta se pomalu vytrácel, až nakonec za dva roky později na dalším stranickém kongresu v Pau úplně vymizel.²⁰² Myšlenky²⁰³ této menšiny totiž v porovnání s úspěšnými kroky většinového návrhu nemohly nikoho zaujmout, byly přežité a navíc zatíženy neúspěchem z minulosti. V této době se CERES začala odklánět od standardní politiky strany, přestože se podílela na vedení strany v sekretariátu, tak se chovala, jako by působila v opozici, což vyvolalo snahy o zeslabení jejího vlivu.

Dalším přínosem pro stranu se stalo přistoupení nových politických osobností do řídicích orgánů strany, z nichž významný je především Lionel Jospin. Jedná se o muže výborného vzdělání, předurčujícího jej na dráhu vysoce postaveného státního úředníka. Přestože byl jeho otec členem SFIO, tak mladý Jospin vstoupil na radu svého přítele Joxe až do PS z roku 1971. O dva roky později po kongresu v Grenoblu vstupuje do vysokých stranických funkcí, dokonce i do sekretariátu, kde získává na starost vzdělání.

Socialistický sjezd 12. - 13. říjen 1974

Socialistický sjezd je jednou z významných událostí s dalekosáhlými následky nejen pro vnitřní dění ve straně, ale samozřejmě i pro oficiální politiku strany. Nápad vzešel od Pierra Mauroye, nicméně Mitterrand mu byl velmi nakloněný a ostatně vzhledem k vývoji za poslední roky toto zasedání odráželo názory řady socialistů. Setkání totiž mělo vyšší poslání, došlo k rozšíření strany o některé příslušníky PSU. Spojení však rozhodně nebylo originální myšlenkou sjezdu, naopak vyústilo z delší vzájemné spolupráce mezi oběma stranami. Především Mitterrand musel být z počátku velmi potěšen, neboť získal ve straně další podporu proti možné, pomalu se rodící vnitřní opozici. Rocard,²⁰⁴ předseda PSU a výjimečně charismatická osobnost, totiž podpořil Mitterranda v nedávných předčasných prezidentských volbách a stejně tak byl s předsedou PS v bližším kontaktu v ekonomických záležitostech. Rocard se snažil zachránit potápějící se koráb, PSU totiž v nedávných legislativních volbách

²⁰² Recherche socialiste, no 12, str. 54.

²⁰³ Od dob vedení strany a kongresu v Épinay nedošlo k žádnému názorovému posunu, naopak Mollet hájil svoje tradiční konzervativní postoje, žádné změny, které by viditelně dokázaly rozvinout stranu.

²⁰⁴ Nejednalo se ovšem o úplnou fúzi dvou stran, neboť PSU jako celek odmítla na národní radě v Orleans na začátku října 1974 začlenění strany do PS a tím i její praktický zánik. Rocard a jeho spolupracovníci se najednou ocitli v menšině, byli nařčeni, že překročili svůj mandát, když jednali o sloučení, přestože to je ve výhradní pravomoci členů a ne jen vedení strany. Pro novou většinu se totiž nic nezměnilo od roků 1969 a 1971, kdy strana odmítla účastnit se na obnově PS. Organizátoři Socialistického sjezdu však nově vzniklou většinu vyloučí ze strany. Ysmal, c.d., str. 108.

úplně propadla²⁰⁵ a jedinou možností bylo projevit vůli po změně. Bohužel se mu to povedlo jen částečně, když do socialistických řad vstoupili jen jednotlivci, nicméně i tak se nejednalo o zanedbatelné množství, společně s ním se k PS připojilo téměř tři tisíce aktivistů. Stejně tak spojení získalo velkou podporu i v odborových organizacích, zejména v CFDT, a přestože i zde to byla záležitost více méně individuální, tak to bylo pro PS velmi výhodné. Přestože PSU považovala PS za ideologicky otupělou, a naopak PS měla částečné obavy z přílišného aktivismu PSU, tak mělo být toto spojení ku prospěchu obou formací. Setkání zástupců PSU, PS a CFDT probíhala delší dobu, nicméně po smrti prezidenta Pompidou nastala naprosto nová situace a bylo třeba vztahy ještě vylepšit, neboť do hry vstoupil boj o prezidentský post.

Přestože se Mitterrand nestal prezidentem republiky, tak zde zůstával stále aktivní zájem o rozšíření strany, nedošlo ještě k naplnění hlavního cíle a bylo ještě třeba pracovat na upevnění strany a co největším zisku nových hlasů. Nicméně přestože došlo k oživení PS a získání podpory v dalších oblastech a socio-profesních skupinách, tak v samotné straně nebyli všichni novému rozšíření nakloněni z několika důvodů. V první řadě existovaly obavy z možného narušení Svazu levice, neboť v PSU nebyli horlivými zastánci spojenectví s PCF, naopak k této straně měli řadu výhrad. Samozřejmě i na straně komunistů nepřijali rozšíření PS s nadšením, neměli s PSU dobré vztahy a navíc nevěřili, že dojde z jejich strany k dodržování Společného programu. Nemuseli se jím totiž cítit zavázáni, když jej nepodepsali. Největší problém se proto vyskytl u levicových frakcí PS, které žádaly větší spolupráci s komunisty a ne naopak zeslabování těchto vztahů. Stejně tak tomu bylo v případě odborů - CFDT byla konkurentem CGT, tedy odborové skupiny napojené na PCF. Další obava některých členů strany spočívala v převládajícím konfesijním charakteru nově příchozích.²⁰⁶

Mitterrand si byl tímto krokem velmi jistý, vzhledem k tomu, že měl ve straně jasnou většinu a straníci dodržovali disciplínu, tak pro tento okamžik shledával v Socialistickém sjezdu jen výhody. Kromě již zmíněné volební podpory v nových osobnostech našla strana tolik potřebné odborníky v ekonomické oblasti, jako právě Rocarda či Jacques Delorse.²⁰⁷ Jeho velkým snem bylo „znovu spojit socialistickou rodinu“.²⁰⁸ Nechtěným efektem tohoto spojení se ovšem naopak stala různorodost strany, která se projevila za nedlouho a přinesla Mitterrandovi horké chvílky, přestože si v daném okamžiku myslel úplný opak, a to i přes

²⁰⁵ Výsledky byly opravdu neradostné, strana získala pouze 2% hlasů, tedy o polovinu méně než v roce 1968, kdy získala alespoň 4%.

²⁰⁶ Mexandeau, c. d., str. 389.

²⁰⁷ Jacques Delors je významná osobnost známá především v evropských kruzích - Delors se stal jedním z nejvýznamnějších předsedů Evropské komise v jejich dějinách.

²⁰⁸ Bergounioux, Grunberg: Le long remords du potvor, str. 293.

neustálé připomínky ze svého nejbližšího okolí. Jádrem problému spočívalo ve spojení dvou stran s odlišným vývojem.

Kongres v Pau 31. ledna - 2. února 1975

Změna sil vzniklá po Socialistickém sjezdu se měla projevit na stranickém kongresu v Pau, konajícím se jen necelé čtyři měsíce po rozšíření strany, který představoval završení tohoto procesu rozšíření. Hlavním cílem PS bylo stát se nejsilnější stranou v zemi a již před kongresem Mitterrand poukazoval na jeho význam, zde mělo dojít ke sjednocení všech sil, a ne k jejich rozptýlení. Kromě toho očekával, že PS na kongresu získá pevné vedení, které bude stranu řídit, utvářet a formovat.²⁰⁹

Na kongresu byly představeny čtyři návrhy, z nichž dva byly pouze okrajové a nezasáhly do bojů o křesla v Řídícím výboru a v dalších řídicích orgánech strany. Jednalo se o návrhy Guy Molleta-Bataille socialiste, druhý text podepsaný Arturem Notebartem z departementu Nord vyjadřoval jisté výhrady vůči spojení s PCF a především nesouhlas s rozšířením PS o nové členy. Souboj se však rozhořel mezi zbývajícími dvěma návrhy představenými v prvním případě předsedou strany a ve druhém levicovým křídlem strany CERES.

Mitterrand považoval svoji pozici za neotřesitelnou, jeho návrh totiž zahrnoval řadu významných osobností z různých názorových skupin ve straně. Kromě svého blízkého spolupracovníka Mauroye a okruhu tradičních opor získal i podporu nově přistoupivšího Rocarda, ale také Savaryho a Poperena, kteří byli v Épínay v opozici. Druhý zmíněný byl ještě na kongresu v Grenoblu v menšině,²¹⁰ nyní již stál neochvějně na straně předsedy strany. Je zde tedy velmi patrný vývoj od ustanovení této strany v roce 1971, došlo ke změně a k přeskupení vnitřního uspořádání strany - původní většina se v Pau v podstatě rozpadla a byla nahrazena novou. CERES byla původně jazýčkem na miskách vah a napomohla Mitterrandovi při jeho ovládnutí strany, nicméně již v roce 1973 kritizuje oficiální politiku strany a její nedostatečnou spolupráci s PCF, v roce 1975 pak přechází do stranické opozice, neboť je pro ni směřování strany nevhodné, a navrhuje prohloubení vzájemných relací s komunisty. Tento postoj je zesílen zejména po roce 1974, kdy se vztahy obou levicových

²⁰⁹ L'Unité, leden 1975. Fond F. M. Bezpochyby byla kritika míněna vůči CERES, která kritikou vůči předsedovi a jeho způsobu vedení strany nešetřila. CERES se sama prezentovala jako levicové křídlo strany, žádala větší spolupráci s PCF a trvala i na ideologických diskuzích.

²¹⁰ Na kongresu v Grenoblu tento směr získal 5% hlasů, tento výsledek nebyl příliš uspokojivý. V Épínay byl výsledek rozhodně významnější, neboť obdržel více než 10%. Strojový přepis kongresu v Épínay.

stran zhoršily. Přesto však nejsou názory obou hlavních návrhů v Pau úplně odlišné, v podstatě se rozdělí především na zmíněné otázce spolupráce obou levicových stran v rámci Svazu levice. Podle CERES by strana měla vyvíjet více společných aktivit s komunisty již od základů. Na kongresu však zazní i hlasy zachování blízké spolupráce s CERES, zejména proto, aby nebyla strana oslabena při vyjednávání s PCF. Pro Mitterranda však již není podpora CERES potřebná, svoji většinu a tudíž kontrolu nad stranou má zajištěnou. Odmítá po neustálých útocích ze strany CERES najednou přátelsky vyjednávat a místo vytvoření závěrečné syntézy návrhů naopak raději volí zachování nezávislosti vlastního textu, a tedy odsunu představitelů druhého návrhu z účasti na vedení strany. Přestože se ještě o možném spojení jednalo, tak nebyl nalezen žádný kompromis a menšinový návrh zůstal v opozici. I přes jistý nesoulad Mitterrand rezolutně odmítl jakékoliv spekulace o možném rozdělení strany.²¹¹

Zastavme se na chvíli právě u CERES. Tato názorová tendence²¹² podpořila v roce 1971 na kongresu v Épinay Mitterrandův návrh, protože žádala podíl na správě strany a samozřejmě se jí zamlouval návrh na spolupráci s PCF. V následujícím období získala poměrně velký prostor na vlastní realizaci, její hlavní představitel Chevènement řídil vypracování socialistického programu, zástupci této levicové frakce byli zastoupeni ve Výkonném výboru strany. Co se týče regionálního zastoupení, tento proud měl nejsilnější pozice zejména v Paříži.

Problém s CERES spočíval zejména v tom, že tato názorová tendence se chovala jako strana ve straně, kromě vydávání vlastního periodika dokonce vybírala vlastní poplatky, aby měla vlastní rozpočet na výkon vlastní akce.²¹³ Ta ovšem spočívala v soustavné kritice oficiální politiky strany, což samozřejmě nemohla většina strany akceptovat, a to nejen z obav o narušení její činnosti, ale také z možného rozmachu CERES do budoucna.

V závěrečném hlasování návrh Mitterranda obdržel 68% hlasů, CERES pak nezanedbatelných 25,4%.²¹⁴ Další změnou, kterou kongres přinesl, je změna počtu hlasů v Řídícím výboru, kdy byl počet členů rozšířen z 81 na 131 členů, přestože nová menšina strany byla proti. Většina strany vedená předsedou Mitterrandem se již dříve snažila

²¹¹ Aurore 7. 2. 1975. Fond F. M.

²¹² Musíme odlišovat mezi výrazy myšlenkový „proud“ a názorová „tendence“. V prvním případě se jedná o pozitivní pojem, o názorovou odlišnost, druhý případ je naopak negativní a představuje odstředivou tendenci, snahu o co největší nezávislost na straně.

²¹³ Článek 4 statut PS zakazuje myšlenkovým proudům vlastní finanční prostředky, nesmí organizovat samostatné stáže ani semináře, žádný člen nesmí mimo stranu vyjadřovat opačné názory než jeho strana. Hlavní rozkol nastal po obecních volbách 1976, kdy se CERES snažila vytvořit vlastní projektovou kancelář, aby si mohla zřídit vlastní financování nezávislé na PS. Le Monde 17. 6. 1977. Fond F. M.

²¹⁴ Le Monde 4. 2. 1975. Fond F. M. CERES si oproti roku 1973 polepšila o téměř 4,5%.

minimalizovat vliv CERES na řízení strany, takže tento krok byl jistě velmi dobrým řešením. Navýšen byl i počet členů Výkonného výboru, z 21 na 27, zde už nová menšina zastoupená nebyla. Tímto byly učiněny významné kroky, kterými byla menšina zbavena vlivu, neboť pozbyla veškeré administrativní prostředky.²¹⁵

Kongres v Nantes 17. - 19. června 1977

Stejně jako předchozí tři kongresy Socialistické strany představuje i kongres v Nantes mezník v dějinách PS. V době jeho konání ještě nikdo neví o tom, co bude brzy následovat, přestože jsou vztahy s komunisty na velmi špatné úrovni, tak není o rozpadu Svazu levice žádný náznak. Naopak o skvělých výsledcích strany nikdo nepochybuje, což přináší do socialistických řad optimismus při očekávání blížících se voleb do Národního shromáždění. Ještě před jeho zahájením probíhala jednání mezi většinou a menšinou strany o tom, zda předloží na kongresu jednotný návrh, což CERES nejprve rezolutně odmítla. Hlavní námitkou byla existence čtyř hlavních rozdílů mezi oběma částmi a to v otázce Evropy, znárodnování, plánování, koncepce Svazu levice a vnitřního fungování strany. Stejně tak i značný počet představitelů většiny se vyslovil proti společné návrhové syntéze.²¹⁶ Kongres má totiž pro členy klíčový význam, podle jeho výsledků budou navrženi kandidáti do příštích legislativních voleb. Nakonec 7. května Řídící výbor zkonstatoval nemožnost nalezení dohody mezi oběma návrhy.

Před zahájením kongresu se dále diskutovalo o zavedení jistých vnitřních pravidel, které by umožnily přistoupit k určitým změnám ve straně v případě, že by po volbách došlo k vítězství socialistů a strana by se musela přizpůsobit novým podmínkám.²¹⁷ Příprava kongresu poukázala na nedostatky ve vedení strany, projevil se částečný „demokratický deficit“. Problémy s CERES vyvolaly snahu některých představitelů vedení strany zahájit diskusi o „demokratizaci“ strany, jedním z návrhů bylo vyhradit v socialistickém tisku prostor pro vnitřní diskusi ve straně, pro vyjádření svobodných názorů. Kromě toho bylo poukázáno na přílišnou přísnost vedení, ve kterém jsou jednotlivé názorové proudy potlačeny a je jim upřena možnost sebevyjádření. Tento postoj vedení totiž odrážel potřebu pevného sevření strany, přísného řízení, které by umožnilo stranu upevnit i za cenu omezení některých jejích

²¹⁵ Le Monde 12. 5. 1975. Fond F. M. Otevřený boj mezi většinou a menšinou se rozhořel ještě před kongresem, „názorová tendence“ CERES vyjádřila svůj nesouhlas s vyloučením z procesu rozhodování v PS.

²¹⁶ Le Monde 8. 5. 1975. Fond F. M.

²¹⁷ Jedná se neslučitelnost mezi vládními funkcemi a vysokými stranickými funkcemi - účast vládních představitelů ve vedení strany by nemělo být větší než 20%.

příslušníků. Dalším problémem se ukázala přísnost proporčního systému ve volbě Řídícího výboru,²¹⁸ při kterém dochází jen vzácně k obměně členů.

Socialisté před kongresem představují tři hlavní principy, na kterých je založena jejich činnost - kromě Svazu levice se jedná o samosprávu a třídní frontu. Poslední zmíněný bod má kromě strategického i taktický význam, neboť se PS v této otázce odlišuje od PCF, která zastává koncepci „dělnického předvoje“. Hlavním důvodem tohoto návrhu je změna sociální reality, dochází k ustavení nových tříd, které by měly všechny společně spolupracovat a vytvořit širokou alianci. Třídní fronta je spojena s rozchodem s kapitalistickým systémem. Svaz levice je pak jejím politickým vyjádřením do té míry, že směřuje ke sdružení pracujících.²¹⁹ Tato vyjádření bychom měli chápat jako jasné vyhranění se vůči komunistům, strana se snaží navrhnout před kongresem jasnou vizi, poukázat na vlastní sílu a ukázat svoji orientaci na široké voličské spektrum.

Hlavním tématem kongresu je vítězství ve volbách v roce 1978, především má odpovědět na otázku, zda je strana politicky připravena vykonávat vládní moc ve státě. Tento problém je bezpochyby spojen právě s rozdělením strany, zejména CERES žádá, aby proběhla jednání o povaze politiky, kterou by strana v případě vítězství vykonávala. Proto jsou navržena vyjednávání po jednotlivých sporných bodech, aby bylo jasné, zda je možné dojít k dohodě. Část strany, zejména z federace Nord, požadovala vytvoření „národní syntézy“ a ukončení rozdělení strany. Jednalo se zejména o politické rozdíly v otázce evropské výstavby, znárodnování, masových hnutí. Lze jen těžko přehlédnout společné rysy tendence CERES s politickým partnerem socialistů, kteří v této době stupňují svůj nátlak. Jednalo se o velmi složitou situaci, přestože CERES byla ochotna dojít k určitému kompromisu, tak panovaly obavy, že by mohla nakonec ztratit svoji osobitost a stejně jako jiné proudy se rozplynout v PS. Pro tuto názorovou tendenci však bylo strategické dohodnout se, protože vzhledem k blížícím se volbám a po jejich případném úspěchu by účastí v řídicím aparátu strany získala podíl na rozhodování ve straně, ale samozřejmě i na účasti při vyjednávání nové levicové vlády a následně na rozdělování pozic. Ze stejného důvodu však Mitterrand a vedení strany dohodu odmítli,²²⁰ navíc nehodlali nahrát komunistům, kteří by mohli CERES využít k nátlaku na PS.

²¹⁸ Na kongresu totiž každý návrh předkládá k textu ještě seznam kandidátů do Řídícího výboru. Podle výsledku závěrečného hlasování je proporčním způsobem zřízen Řídící výbor a následně pak ustanoven Výkonný výbor a Sekretariát strany.

²¹⁹ Le Monde 13. 6. 1975. Fond F. M.

²²⁰ Recherche socialiste, no 12, str. 63.

Před stranou ovšem vyvstal velký úkol, musela nalézt vnitřní rovnováhu, protože jen těžce by dokázala vládnout zemi, když by sama nedokázala opanovat vnitřní problémy. Samotný kongres nepřinesl žádné nové myšlenky, jeho zástupci však ohodnotili hlavní představitele strany za správné vedení akce strany v období následujícím po kongresu v Pau, což je vzhledem k velkému rozvoji strany během těchto dvou let pochopitelné. Navíc by necelý rok před parlamentními volbami nebylo úplně možné změnit hlavní iniciátory veškerého dění ve straně a narušit tak její akceschopnost. Na tomto kongrese byl pronesen slavný projev Michela Rocarda o „dvojí politické kultuře“ v rámci francouzské levice. Jedna, která byla dlouhou dobu dominantní je centralistická, nacionalistická, protekcionářská. Naopak druhá kultura je decentralistická, regionalistická, odmítající svébytnou nadvládu zaměstnavatelů či státu, upřednostňuje samosprávu společenství a je představovaná Socialistickou stranou.²²¹ Proslov reaguje na snahu o aktualizaci Společného programu, ale především poukazuje na „správnost“ socialistického programu a jeho 15 tezí o samosprávě.

Finálně kongres nepřinesl sjednocení strany, zůstala vnitřně rozdělená na dvě části, Mitterrand využil práva veta a zastavil vstup CERES do vedení strany. I přes to však strana vykročila neporušená směrem k parlamentním volbám v naději, že brzy završí svoji cestu k moci. Výsledkem kongresu bylo stanovení tří hlavních bodů jeho směřování - potvrdit pozici nejsilnější strany ve Francii, navrhnout řešení proti krizi a upevnit svoji identitu v rámci Svazu levice.

Kongres v Metz 6. - 8. dubna 1979

Tento kongres se od těch předchozích do jisté míry lišil, přinejmenším okolnostmi jeho konání. Přestože bylo vítězství socialistů v parlamentních volbách v roce 1978 považováno za téměř jistou věc, tak levice vzhledem k rozpadu Svazu levice a postoji PCF nakonec ztratila své preference a ve volbách zaostala za dosavadní vládnoucí pravici. Socialisté tedy zaznamenali neúspěch, ačkoliv PS potvrdila svoji pozici nejsilnější strany v zemi. Tato nově nastalá situace ovlivnila poměry uvnitř PS, vyvolala nové otázky, posílila ve straně odstředivé tendence a částečně ji rozdělila. Zbytek roku 1978 byl vyplněn vnitřními spory, nejistotou a obviňováním, samotný předseda se stal terčem útoků za neúspěšnou alianci s komunisty.²²² V této době naplno vypukla krize „mitterrandismu“, který nedokázal i přes

²²¹ Michel Rocard, projev na kongresu v Nantes, strojový přepis.

²²² Reakcí na útoky proti Mitterrandovi je „Provolání třiceti“, což bylo dílo jeho třiceti přátel. Kromě obhajování předsedy strany byla PCF kritizována za svůj postoj v nedávných volbách, ale tento dokument měl působit proti

řadu dílčích úspěchů splnit svůj hlavní cíl a porazit pravici. S tímto souvisí i vznik nového návrhu, představeného Michele Rocardem, podle kterého byla nutná otevřená diskuze k posílení jednoty strany a její schopnosti rozvíjet další aktivity. Nový návrh taktéž přinesl dva významné závěry - především strategie Svazu levice nebyla odmítnuta a ani by neměla být, stejně tak nedošlo ke zpochybnění předsedy strany. Nicméně kromě potvrzení linie započaté již na předchozích kongresech návrh přináší nové podněty, kritizuje jisté kroky oficiálního stranického vedení a navrhuje podstatné změny k urovnání problémů. V první řadě nesouhlasí s návrhem představeným Mitterrandem v otázce aplikace „svazu levice“, protože v něm není žádná zmínka o nově nastalé situaci a nejsou učiněny žádné změny pro možné nové uskutečnění svazu. Druhý sporný bod je v ekonomickém programu, neboť v takovém stavu, jak jej nyní většina strany představuje, je pro Rocard a jeho spolupracovníky nepřijatelný, neboť jinak se prezentuje pro voliče před volbami a jinak, levicověji, pro účastníky kongresu.²²³ Rocard chtěl dodat svému postoji význam, prokázat jeho oprávněnost a projevil vůli názorově se střetnout na kongresu s Mitterrandem.

Situace uvnitř strany je poměrně vyhrocená, před kongresem nedochází k žádnému předběžnému vyjednávání, které by dokázalo znepokojené příslušníky spojit do nějaké názorové syntézy, se kterou by předstoupili před delegáty sjezdu. Nicméně i přesto se návrh „B“ nevzdává a věří, že ke spojení dojde alespoň na kongresu.²²⁴ Nejprekvapivější na tom všem je, že tento text byl vypracován předními osobnostmi strany - kromě Rocard je podepsali Pierre Mauroy, Alain Savary a další. Diskuze ovšem probíhala i uvnitř regionů a na nižší stranické úrovni. Společným bodem vždy byla myšlenka sjednocení strany, které se zdálo významnější než kdykoliv jindy, a mělo k němu dojít právě v Metz.

Místo kongresu nebylo zvoleno náhodně, stejně jako místo předchozího kongresu bylo symbolické, tak i Metz, město postižené krizí hutnického průmyslu, mělo poukázat na solidaritu s pracovníky země a připomenout výzvu kongresu, tedy vyvedení strany z dvojí krize - krize země a Svazu levice.²²⁵ Na kongresu bylo nakonec představeno sedm návrhů, což bezpochyby korespondovalo s řadou nejrůznějších prohlášení z doby před jeho zahájením. V průběhu se však oddělí dva protichůdné zejména v otázce přeměny ekonomického režimu, přerušení kontinuity, dobytí politické moci.²²⁶ Zmíněna byla i otázka organizace strany, která byla v rámci její demokratizace otevřena již na kongresu před dvěma lety a následně částečně

rozkladným tendencím ve straně, převážně proti Rocardovi. Ten se ve svém návrhu tvrdě vyhradil proti tomuto „provolání“.

²²³ Pour le socialisme. Synthèse dans l'Unité et la Clarté.

²²⁴ Pour le socialisme. Synthèse dans l'Unité et la Clarté.

²²⁵ Socialisme 152, str. 189.

²²⁶ Socialisme 152, str. 191.

řešena v listopadu 1978, kdy došlo ke změně vnitřních předpisů strany. Systém kooptace příslušníků do řídicích institucí byl nahrazen přímou a nepřímou volbou členů strany. Michel Rocard jako představitel jednoho ze dvou hlavních návrhů navrhol, aby výsledek kongresu tradičně nerozdělil stranu na většinu a menšinu, místo syntézy měla být zachována jednota vedení. Naopak po několika letech mimo stranické vedení dochází ke sblížení CERES s návrhem představeným předsedou Mitterrandem, kromě výhrad v otázce Evropy, Svazu levice a organizace strany je podle CERES dohoda možná.²²⁷ Dalším překvapením kongresu bylo vystoupení Pierra Mauroye, který se názorově postavil na stranu Rocarda proti Mitterrandovi. Již od kongresu v Nantes byla pro Mauroye²²⁸ významná jednota strany, prioritou kongresu mělo být dosažení názorové syntézy. Poprvé od kongresu v Épinay však nehájil stejné stanovisko jako předseda strany, naopak se přiblížil ke svému příteli, a to především v otázce spojení s komunisty. V tomto bodě navrhuje především zahájení veřejné diskuse s PCF na aktuálních problémech, vytvoření platformy, rámcové smlouvy, která by zapojila celou levici.²²⁹

Závěrečná jednání byla zdlouhavá, nalézt dohodu ve všech pěti položených otázkách -
- spolupráce s komunisty, trh, ekonomický a sociální systém, Evropa a organizace strany -
- bylo nemožné, nicméně rozkol nastal především na posledním bodu. I přes názorové odlišnosti bylo zvýrazněno, že strana zůstává i nadále jednotná. Při konečném hlasování se podle předpokladů většinový návrh Mitterranda a jeho spolubojovníků rozšířil o CERES, se kterou byl v předchozích letech v opozici, ale také s proudem Gastona Defferra, což nakonec umožnilo vytvořit taktickou, ale rozhodně ne názorovou alianci. Naopak řadu let spolehlivý a naprosto loajální spolupracovník Mauroy přechází společně s Michele Rocardem do opozice. Poprvé po deseti letech se přátelé a velice blízcí spolupracovníci Mauroy a Defferre rozcházejí. Rocard při této příležitosti připomíná blížící se prezidentské volby a své ambice zasáhnout do těchto bojů, nicméně ujišťuje předsedu strany, že v případě jeho kandidatury na prezidentský post zůstane menšina disciplinovaná a bude respektovat oficiální stranické rozhodnutí.²³⁰

Výsledek hlasování o jednotlivých návrzích tentokrát po Mitterranda nebyl tak strhující jako na předchozích kongresech, nezískal absolutní většinu a musel se tedy spojit s CERES. Přesto nově utvořená většina strany obdržela vzhledem k poměrně velkému zisku

²²⁷ Chevènement, projev na kongresu v Metz, strojový přepis.

²²⁸ Největším zastáncem vytvoření názorové syntézy na kongresu v Nantes byly právě departementy Nord a Bouche-du-Rhône, tedy spolupracovníci Mauroye.

²²⁹ Mauroy, kongresu v Metz, strojový přepis.

²³⁰ Socialisme 152, str. 197.

mandátů téměř tři čtvrtiny křesel v Řídícím výboru strany a obsadila všechny významné stranické posty. Naopak z kongresu vzešla menšina utrpěla obrovské ztráty, což byla vzhledem k politickým zkušenostem a schopnostem těchto politiků především největší újma pro PS, v jejímž sekretariátu se již neobjevilo jméno Mauroy. Zároveň byly narušeny osobní vztahy předsedy strany a jeho neoficiálního zástupce do té míry, že při příštím hledání nového předsedy strany bude již podruhé v dějinách strany Mauroy nahrazen jiným kandidátem.²³¹ Situace vzniklá po kongresu v Metz řádně zamíchala se stranickými posty a ovlivnila i další dění ve straně. Veškeré síly se nyní soustředily na blížící se prezidentské volby v roce 1981.

Hledání nového směru

Za viníka neúspěchu v legislativních volbách byla označena PCF, pro socialisty bylo nyní nepřijatelné pokračovat ve zvolené strategii a realizace Společného vládního programu vyloučená. Přesto socialisté hodlali hlavní opatření programu zachovat, Mitterrand se dokonce vyslovil, že některá jeho opatření „zůstávají naším zákonem“.²³² Určité části se měly stát východiskem pro vytvoření nového „socialistického projektu“, který měl „vytyčit ambice francouzského socialismu pro následující desetiletí“.²³³ Speciální komisí byl vytvořen dotazník s 216 otázkami, který byl rozeslán do všech stranických sekcí a federací. Otázky se týkaly pěti hlavních témat - krize kapitalismu, práce, moci, volného času a zahraniční politiky. Stejně jako v případě socialistického programu v roce 1972, i tentokrát měly být výsledky jednání na nižší úrovni zpracovány do dokumentu, který měl být následně prodiskutován a doplněn v polovině února 1979. Vzhledem k náročnosti úkolu se jednání pozdržela a finálně byla přerušena narušením sil uvnitř PS po kongresu v Metz v dubnu 1979.

Vypracování programu se stalo příležitostí k dalšímu sporu mezi většinou a menšinou strany, když vedení stranyablokovalo jednání v Řídícím výboru, aby následně v červnu 1979 svolalo Národní konvent. Za nepřítomnosti menšiny byl představen návrh J. P. Chevènementa, skládajícího se ze tří částí - Pochopit, Chtít, Jednat. V červenci 1979 však nakonec došlo k setkání Mitterranda s jeho stranickými oponenty Mauroyem a Rocardem a doporučeně podle názorových proudů byla vytvořena speciální komise, která měla jednat o charakteru „socialistického projektu“. Diskuze byla zdoluhavá a velmi obtížně se hledala

²³¹ V červnu 1978 ještě Mitterrand uvedl jako svého nástupce právě Mauroye. *Le Monde* 22. 6. 1978. Fond F.M.

²³² *Le Quotidien de Paris* 2. 6. 1978. Fond F. M.

²³³ *Le Poing et La Rose*, únor 1981, str. 5.

shoda, v listopadu 1979 byl načrtnut základní dokument, pozměněný a doplněný původní text J. P. Chevènementa byl projednán v lednu 1980 Mimořádným národním konventem.

Význam tohoto projektu je zvýrazněn předsedou strany v úvodu, který byl sestaven na základě jeho projevu před Řídícím výborem v září 1979. Mitterrand se snaží poukázat nejenom na přínos socialistického dokumentu pro zemi, ale i pro stranu samotnou, která by měla v sobě znovu nalézt nové nadšení. „Prohloubení, dozrání, vytvoření perspektivy jsou požadavky, na které musí celá strana odpovědět, aby vystoupila na vrchol svých historických odpovědností a vyrazila do útoku“.²³⁴

Stejně jako původní návrh J. P. Chevènementa se i konečný dokument skládá ze tří částí. První z nich je nazvaná „Pochopit“, a to proto, že lze přetvářet jen pochopené. Jedná se o detailní pozorování světové situace. Kromě krize kapitalismu je zmíněna i krize hodnot a její důsledky. Uvedeny jsou nějaké příklady a důsledky těchto krizí, načrtnuty jsou i dějinné souvislosti. Zakončení této části však vyznívá velice negativisticky, neboť „Současná moc napříč bezbolestné narkóze sociálního celku nepřipravuje jen euthanasii Francii, ale celé demokracii.“²³⁵

Podle PS je třeba „Chtít“, neboť v prostředí nejistoty je třeba potvrdit hodnoty, bez nichž by nemohl být žádný projekt dokončen. V první řadě jsou uváděny hodnoty demokracie jako rovnost, svoboda, odpovědnost, ale i další spojené s krizí vědy, práce a politickou krizí. Hlavní prioritou socialistů je rozvrácení mocenských poměrů mezi třídami ve Francii. V tomto duchu je pak vysvětlována strategie Svazu levice i znárodnění ekonomicky dominantních skupin. Zmíněny jsou vztahy mezi lidmi a pohlavími, rodina, zaměstnání, věda, vzdělání, tedy tradiční sociální problematika, kterou je třeba rozvíjet s ohledem na ochranu člověka a jeho života. Význam je přikládám dějinám, protože pochopení minulosti je jediným prostředkem k osvobození budoucnosti.

Závěrečná část dokumentu poukazuje na potřebu „Jednat“, zmobilizovat veškeré síly a představuje jasné cíle strany a možnosti její činnosti. Pro socialisty je vydání tohoto plánu obrovskou příležitostí ke znovu vymezení předností, hlavním záměrem je stanovení obecného nástupu programu a následně do něj začlenit nové myšlenky. První prioritou je sociální vzrůst, vystoupení z krize kapitalismu. Jsou navržena i konkrétní ekonomická a sociální opatření: plná zaměstnanost, proměna pracovních podmínek, produkce a spotřeba lépe přizpůsobená skutečným potřebám, šetrnější společnost na energii i přírodní zdroje, respekt k životnímu

²³⁴ Socialisme 157, str.31.

²³⁵ socialisme 157, str. 35.

prostředí, vyrovnaní obchodních a finančních vztahů a snížení závislosti na zahraničí.²³⁶ Strana přikládá velký význam energetice, hájí umírněný rozvoj civilního jaderného programu. Druhou prioritou je převzetí odpovědnosti v podnicích, například vytvořením speciálních uskupení zaměstnanců s cílem ochrany jejich práv a možnosti vyjádření se. Třetí priorita spočívá v navrácení času a chuti do života lidem, čehož by se mělo dosáhnout vytvořením vhodných sociálních podmínek. Závěrečnou prioritou je role nezávislé a otevřené Francie ve světě. V oblasti zahraniční politiky dokument nepřináší žádné podstatné změny oproti názoru strany hájenému již od vypracování programu strany v roce 1972.

V závěru socialisté zmiňují nástroje projektu, vysvětleny jsou tři základní podmínky k jeho naplnění - role PS, oživení Svazu levice a samospráva spojená s třídní frontou. Podle prvního bodu je strana hlavním místem spojení vládní akce a lidového hnutí, její role spočívá ve vedení přebudování státu a přeměny společnosti. To ovšem předpokládá schopnost dosáhnout na vládní moc, která spočívá v oživení Svazu levice. Strana tedy i nadále počítá s komunisty, snahou socialistů je dodržování jejich zvolené strategie a přimět PCF k tomu, aby přezkoumala a opravila tu její. Volební strategie spočívá v třídní frontě, která by měla zahrnout oprávněné požadavky pracujících.²³⁷

„Socialistický projekt“ byl vytvořen na období osmdesátých let, k jeho prvnímu využití došlo krátce po sestavení, neboť se stal základem pro volební program předsedy strany v prezidentských volbách 1981. Kromě toho však představoval prostředek ke znovu sjednocení zástupců strany, a to i přesto, že se projevila řada odlišných názorů. Příslušníci sice hájili svá stanoviska, ale zároveň si uvědomili historický význam následujících voleb.

Prezidentské volby 1981

Období předcházející prezidentským volbám je pro PS velmi obtížné, uvnitř strany vládne skepse, strana je vnitřně rozdělená, spolupráce s komunisty nemožná. Pro všechny je ovšem výzva voleb zřejmá - prostřednictvím vítězství bude možné ovlivnit následující volby a tedy dosáhnout stranických cílů. V listopadu 1980 před Řídícím výborem Mitterrand ohlásil své rozhodnutí kandidovat na post prezidenta republiky. Všichni očekávali, jak se zachová Michel Rocard, který sice po kongresu v Metz projevil zájem ucházet se o prezidentský úřad, ale vyjádřil vůli respektovat stranickou nominaci. O kandidátovi, ale i o dalších podrobnostech prezidentské kampaně, měl rozhodnout Mimořádný kongres v lednu 1981, na

²³⁶ Socialisme 157, str. 38.

²³⁷ Socialisme 157, str. 43.

kterém se strana jednomyslně postavila za svého předsedu²³⁸ a ustanovila jej jednotným kandidátem PS. Bylo však rozhodnuto, že kandidát na prezidentský úřad by neměl zároveň vykonávat funkci předsedy strany, a proto navržený Mitterrand požádal o svolání Řídícího výboru, kde za svého nástupce doporučil svého „žáka“ Lionela Jospina. Nový předseda strany, blízký spolupracovník Mitterranda, byl zvolen jednomyslně, což svědčí o obrovském vlivu bývalého předsedy, ale také o snaze příslušníků Řídícího výboru pevně podporovat předsedu a zachovat jednotu před velmi významnou událostí. Ještě před pár lety by se předsedou strany bezpochyby stal Pierre Mauroy, nicméně vzhledem k událostem na kongresu v Metz a jeho odklonu od Mitterranda bylo zřejmé, že pro prezidentského kandidáta bylo žádoucí, aby jej nahradil někdo, jehož prostřednictvím by si zachoval vliv na dění ve straně.

Program pro blížící se volby byl představen pod názvem „110 návrhů pro Francii“ a vycházel především ze „socialistického projektu“. Přestože se nejednalo o vládní program, tak zde byla načrtnuta hlavní linie, podle které měl být vypracován program pro parlamentní volby, vyhlášené po rozpuštění Národního shromáždění v případě vítězství socialistického kandidáta v prezidentských volbách. Zároveň s návrhem socialistického kandidáta přichází PCF s nabídkou podpory Mitterranda, výměnou za ministerské posty v případě vytvoření socialistické vlády v následujících letech. Pro PS je ovšem tato komunistická strategie nepřijatelná, existuje řada témat, na která mají obě strany odlišná stanoviska, a tudíž pokud by mělo dojít k nějaké spolupráci, tak pouze po detailních jednáních předcházejících legislativním volbám. Prezidentský program se skládá ze čtyř hlavních témat: mír - Francie otevřená vůči světu; zaměstnání - sociální vzrůst ovládnutím ekonomiky; svoboda - odpovědné ženy a muži; Francie - svobodná a respektovaná země. První téma prezentuje názor PS a jejího kandidáta na mezinárodní situaci ve světě, zmiňuje odzbrojení a systém kolektivní bezpečnosti, ale taktéž aktivní zapojení Francie do evropské integrace. Druhé téma se soustředí na sociální opatření s cílem nového ekonomického vzrůstu a ekonomického oživení, ale také sociální spravedlnosti, energetického zajištění a zemědělství. V otázce svobody je zdůrazněno respektování zásad demokracie a lidských práv, nezávislého soudnictví, rovnosti mezi pohlavími, kvalitního zdravotnictví a školství. Poslední okruh se věnuje Francii a její identitě ve světě.²³⁹ Jak již bylo řečeno, tento program je spíše náčrtem

²³⁸ Mitterrand získal 83, 66% hlasů. Le Poing et la Rose, únor 1981.

²³⁹ Program „110 návrhů pro Francii“ byl publikován ve stranickém tisku. Le Poing et la Rose únor 1981, str.12-15.

témat, která jsou pro stranu významná a která měla být v případě legislativních voleb rozšířena a doplněna.

Význam prezidentských voleb v roce 1981 je nejenom pro PS, ale i pro celou zemi obrovský. Především došlo ke změně politického kurzu, pravicová vláda byla nahrazena levicovou, která hlásala nastolení socialismu v zemi. Podívejme se však na příčiny této změny, jak se socialistům podařilo získat většinu? Nejednalo se totiž o pouhé přesvědčení voličů o správnosti jejich programu, ale především došlo ke změně na politické scéně. V roce 1977 se sice rozpadlo spojenectví levicových stran a částečně PS rozštěpilo, nicméně právě rozchod s komunisty paradoxně přilákal řadu voličů. Zároveň ovšem nastal rozkol v pravicovém bloku, který vyvolal pro pravici ve volbách v roce 1981 stejný neúspěch jako byl v případě legislativních voleb v roce 1978 pro levici. Jednalo se o politický souboj, jehož výsledek byl více než kdy předtím ovlivněn řadou faktorů a neovlivnitelných jevů. Pomyslným jazýčkem vah se stal elektorát středu, který se odvrátil od Giscard d'Estainga a neumožnil mu obhájit prezidentský úřad. Při porovnání výsledků prvního kola prezidentských voleb v roce 1974 a 1981 je patrný ústup levice i pravice ve prospěch kandidátů strany zelených, nicméně ve druhém případě je pokles hlasů u Giscard d'Estainga a na levici ovšem u kandidáta komunistů. U d'Estainga je propad voličských preferencí postupný již od roku 1974 a to ve prospěch dalšího pravicového kandidáta a jeho rivala Jacquese Chiraca, objevuje se i početná neúčast ve volbách. Naopak Mitterrand si dokázal polepšit v prvním kole oproti volbám v roce 1974 v gaullistických,²⁴⁰ ale také v komunistických oblastech. Z prvního kola dne 26. dubna 1981 vychází s nejlepším výsledkem 39,2% dosavadní prezident, společně s ním do druhého postupuje i socialistický kandidát s 37,94% hlasy.²⁴¹ V Mitterrandův prospěch však ve druhém kole volili voliči kandidáta strany zelených, navíc po prvním kole volby vedení PCF vyzvalo své voliče, aby odevzdali svůj hlas zástupci levice.

Přestože oba kandidáti získali ve druhém kole další hlasy navíc, pro Mitterranda se vyslovilo více kandidátů, polepšil si o 5,9%, zatímco jeho politický soupeř jen o 0,9%.²⁴² V porovnání s minulými prezidentskými volbami, kde se střetli stejní kandidáti, si socialistický kandidát polepšil ve druhém kole především v oblasti gaullistické pravice, mírný ústup zažil v komunistických baštách, kde byla ve druhém kole silná neúčast. Dne 10. května

²⁴⁰ Problematika pravicových stran byla načrtnuta již v první kapitole. Prezident Valéry Giscard d'Estaing nebyl pokračovatelem politiky prvního prezidenta páté republiky. Stejně jako levice, ani pravice nebyla jednotná a projevovalo se to rivalitou obou stran - UDF i RPR. Pravicová vládní většina tedy nebyla homogenní a RPR se částečně nacházela v opozici. Proto když v roce 1981 došlo ke krizi na pravici, pro gaullisty nebylo úplně nemožné podpořit levicového kandidáta v neprospěch svého bývalého vládního partnera.

²⁴¹ Dossier de l'élection présidentielle. Str.25.

²⁴² Dossier de l'élection présidentielle, str. 26.

však dochází k historickému okamžiku, François Mitterrand je zvolen prezidentem Francie s 51,75% a vrací tak Valéry Giscard d'Estaingovi porážku z roku 1974, po 23 letech se levice dostává k moci.²⁴³

²⁴³ Borella, c.d., str.71.

ZÁVĚR

Prezidentské volby v roce 1981 odstartovaly čtrnáctileté období působení François Mitterranda v prezidentském úřadu. Nový prezident následně podle svých předchozích příslibů rozpustil Národní shromáždění a vyhlásil předčasné legislativní volby v červnu 1981, které pomohly jeho mateřské straně k vítězství a vytvoření socialistické vlády. Přestože strana získala většinu, tak přenechala čtyři ministerské posty představitelům PCF, aby prokázala svoji vůli sjednotit levicové síly. Počátek osmdesátých let byl tedy pro stranu velmi úspěšný, konečně dokázala naplnit svůj hlavní cíl, který vyhlásila na kongresu v Épinay před deseti lety. Přestože strana v minulosti napadala působení pravice u moci, její zneužívání moci, prezidentovy gigantické projekty, tak ani socialisté u moci nebyli bezchybní. Dopouštěli se stejných omylů jako jejich předchůdci, socialistická vláda nebyla příliš úspěšná. I přes živé diskuze se PS podařilo zrealizovat svůj program v oblasti znárodnování, byla provedena reforma pracovního práva, zrušen trest smrti, došlo k decentralizaci země. Obrovský neúspěch však představovaly ekonomické reformy, štedrá socialistická politika totiž zemi neuvěřitelně zadlužila a zvýšila nezaměstnanost. Nejprve Mitterrand zareagoval změnou složení vlády, v následujících legislativních volbách pak voliči vyjádřili svůj nesouhlas s novou vládou a strana prohrála a vyvolala tím první kohabitaci.

François Mitterrand dokázal zrealizovat svůj sen, ve funkci prezidenta republiky působil celá dvě volební období, tedy čtrnáct let až do roku 1995. Podařilo se mu povznést stranu do pozice nejsilnější strany v zemi, přinesl novou energii, novou naději. Mitterrand byl člověk nadaný mimořádným charismatem, který jeho předchůdci postrádali. V porovnání se Savarym, tedy člověkem sice morálně silným, ale nevýrazným, působil jako zjevení. Mitterrand tak navázal na významné osobnosti v čele strany - Jaurèse a Bluma. Přestože nebyl úplně přijatelný pro všechny a budil protichůdné vášně, tak byl nejlepším vůdcem, kterého strana v dané době měla. Nejenom že se již jednou osvědčil, ale měl i náklonnost lidu, byl oblíbený. Dokázal projevit jasné myšlenky a oslnivé vize. Épinay je spíše symbolickým mezníkem, nedošlo k zásadním změnám, ale byla především naplněna touha po něčem novém, všichni v „nové“ straně našli své místo, našli prostor pro sebevyjádření, straně se otevřela šance dalšího rozmachu, dokázala nabídnout jiná témata a příležitosti. Především pro mladou generaci se objevila nová perspektiva. O těchto slovech vypovídá atmosféra euforie, ve které se kongres odehrával. Objevilo se nadšení, Mollet a jeho okolí symbolizovali zastaralost a zkostnatělost strany, období jejího úpadku a nyní se objevil někdo, kdo neměl se

starou stranou nic společného. Mitterrand nikdy nebyl členem SFIO a nikdy nepředstavoval součást velkého kolektivu, ale naopak se vždy profiloval jako individualista.

Mitterrand nebyl ideolog, nikdy nepřikládal ideologii velký význam, naopak při spojování jednotlivých proudů umně tyto názorové odlišnosti opomíjel a rozhodně nezvýrazňoval. Stejně tomu bylo i při navázání spojení s komunisty, uvědomoval si rozdíly a diskuzi na tomto bodu nepřipouštěl. Tento postoj jistě souvisí s tím, že nebyl životním přesvědčením socialista, k socialismu se obrátil po životních zkušenostech a představoval pro něj spíše soubor morálních zásad. Ovlivnila ho nejenom bída 2. světové války, ale také hrůzy z Alžíru, uvědomoval si sociální nespravedlnost a nerovnost mezi lidmi. Socialismus mu navíc přinášel jedinečnou příležitost, jak se dostat k výkonu reálné moci, protože vzhledem ke změně politického systému neměl jednotlivec šanci nejenom na účast ve vládě, ale také na výkon nejvyšší státní funkce. K tomu byla potřeba pevná podpora silné strany, kterou si Mitterrand hodlal vytvořit. Změna politického systému pro něj znamenala výzvu, kterou on musel využít.

Dalším faktorem úspěchu se stalo spojení s komunisty. Jednalo se o velmi chytrý a strategický tah. Nejenom že PCF měla poměrně silnou a stálou voličskou základnu, ale navíc to byli právě komunisté, kteří socialisty o velkou část voličstva v minulosti připravili. Prvním krokem „nové“ PS tedy mělo být vydobytí zpět bývalých socialistických oblastí, ztracených ve prospěch PCF. Nicméně asi nejvýznamnějším faktorem spojení však bylo naprosté odpoutání se od stávající linie strany, spočívající ve spolupráci se středem. Mitterrand sice nebyl jediným obhájcem spojení s komunisty na kongrese, nicméně dokázal si zajistit strategickou spolupráci s některými členy strany, aby jeho návrh získal potřebnou podporu. To je tedy další rys Mitterrandova specifika, dokázal si vždy kolem sebe utvořit skupinu vlivných a schopných osobností, které mu pomohly v realizaci jeho plánů, naopak on těmto politikům dokázal projevit důvěru a představil jim zcela reálnou možnost přístupu k moci. Právě díky svému okolí se ovšem dokázal „nepohodlných“ spolustraníků také nekompromisně zbavit. Příkladem může být vyloučení CERES z výkonných orgánů strany a omezení jejího působení v Řídícím výboru zvětšením počtu jeho členů, ale samozřejmě by výčet mohl být mnohem delší. Nechceme podat taxativní výčet omezujících praktik předsedy a jeho přátel, nicméně celkový obraz by nebyl úplný bez poukázání na způsoby dodržování disciplíny a jisté prvky „diktatury“ jednoho muže a jeho bezprostředních kolegů. Zmínit musíme alespoň ještě jeden jeho oblíbeným způsob, jak dosáhnout toho, čeho chtěl - několikrát v průběhu výkonu nejvyšší stranické funkce Mitterrand pohrozil abdikací, pokud nebude vykonáno, co žádá. Všechny tyto způsoby však byly účinné a místo toho, aby byl

předseda svržen, tak mu naopak vzrostla podpora. Všichni si totiž uvědomovali, že i přes tuhý stranický režim je její předseda jako jeden z mála schopný socialisty dovést k politickému vrcholu.

Myšlenka na spolupráci s komunisty samozřejmě nevzešla až na kongresu v Épinay, hovořilo o ní již vedení původní socialistické strany SFIO, ale charakter společné činnosti byl naprosto odlišný, jednalo se o pouhou vzájemnou podporu a v žádném případě o nějaké spojenectví. Byly sice vypracovány jisté společné dokumenty, ale jejich charakter byl spíše popisný a omezoval se na výčet odlišností a společných bodů obou stran, což obzvláště komunisty rozhodně neuspokojilo. Po nástupu Mitterranda do čela strany se relace s komunisty posunula na jinou úroveň a to byl ten hlavní smysl. Hodnotit vztahy, případně spolupráci obou stran je poněkud složité, a to z několika důvodů. Každý z partnerů hledal od spojenectví něco jiného. Pro komunisty představovalo možnost, jak se dostat z politického vakua a zapojit se do politického dění v zemi, z něhož byli díky mezinárodní situaci vyloučeni. Socialisté potřebovali politického partnera, který by straně pomohl při vítězství ve volbách. Vztahy byly hodně napjaté, neustále se projevovaly názorové rozdíly v řadě témat, ale strany dokázaly úspěšně vykonávat vzájemnou dohodu, před volbami až do roku 1978 zachovávaly sjednaný postup. Především socialistům se tato disciplína velmi vyplatila. Nejenom že se strana vnitřně stmelila díky neustálým útokům ze strany komunistů, ale také prokázala voličům, že umí držet slib. Záhy se jí podařilo volebně porazit svého společníka, což nijak vzájemné vztahy nezlepšilo, ale spíše naopak je ještě zhoršilo. Komunisté začali soustavně svého partnera napadat z různých důvodů, zásadní problém nastal během aktualizace Společného vládního programu. Během jeho sepsání v roce 1972 byly požadavky komunistů hodně redukovány a strana to teď hodlala napravit.

Období, ve kterém Mitterrand působil v čele strany, mu přineslo další poměrnou výhodu. V sedmdesátých letech totiž došlo k vážné celosvětové hospodářské krizi. Samozřejmě se tato krize musela promítnout do oficiální politiky pravicové vlády a lidé na sobě toto zhoršení ekonomické situace museli pocítit. V tomto okamžiku se projevuje socialistická politika jako spásná. Navíc pravicová vláda byla u moci souvisle již od vzniku páté republiky a její činnost zaznamenala i řadu neoblíbených a neúspěšných kroků. Na voliče působila silná rétorika předsedy PS. Strana a její představitelé si zřetelně uvědomovali nutnost efektivní činnosti, především účinnou spolupráci členů strany již od jejích základů, na úrovni nejmenších stranických jednotek - sekcí. Proto došlo k jejich rozšíření, jednou ze změn kongresu z roku 1971 bylo právě zvětšení jejich působnosti z geografické i do socio-profesní sféry.

O vhodnosti zvolené taktiky na kongresu v Épinay sice vypovídají volební výsledky, nicméně již v průběhu desetiletého období, kdy Mitterrand působil jako předseda strany, se objevily jisté znaky úspěchu. V první řadě předseda strany prokázal své schopnosti před všemi svými stranickými kolegy. Ve straně se měnily poměry sil, ale především v předsedův prospěch. Na kongresu v Épinay sice dokázal získat většinu, ale jen těsnou. Na dalších kongresech se jeho pozice ustálila a upevnila. Prokázal své schopnosti a svoji vůli, ale také postupně upevňoval stranický aparát, což sice z jedné strany byla podmínka k posílení jeho pozic, ale na druhé straně to omezilo vnitřní demokratičnost strany. Za tento deficit byl Mitterrand kritizován a byl to také jeden z důvodů, proč mu vznikla vnitřní opozice. Když se strana v roce 1974 rozšiřovala o nové členy, tak byl Mitterrand hlavním aktérem. Jeho prioritním zájmem bylo nejenom rozšíření strany do nových geografických oblastí a do dalších socio-kulturních skupin, ale především si chtěl upevnit pozici ve straně, získat nové osobnosti a odborníky na ekonomii. Jednalo se ovšem o efekt krátkodobý, protože sice nově příchozí se ihned začlenili do řad věrných spolupracovníků předsedy strany a pomohli mu při vyrovnávání sil vůči CERES, nicméně po nějaké době se proti němu sami postavili. Navíc v době nejméně příhodné, a to po neúspěšných volbách v roce 1978 a před blížícími se prezidentskými volbami. Sám Mitterrand v době balancování uvedl přistoupení nových členů v roce 1974 za snad jediný politický akt, kterého litoval.

Stejně nepříjemným tématem pro bývalého předsedu PS byl rozpad Svazu levice, jehož uzavření bylo původně Mitterrandovým úspěchem. Teď se na něj naopak za neúspěch snesla vlna kritiky, byl viněn za to, že v komunisty vkládal obrovské naděje a ti nakonec socialistům přinesli nezdár v parlamentních volbách v roce 1978. I přesto se rozchod s PCF obrátil v jeho prospěch, protože přilákal centristické voliče, kteří rozhodli. Do bojů promluvily i spory mezi vládnoucími pravicovými stranami, které ve volbách proti sobě postavily vlastní kandidáty, a dokonce ani ve druhém kole voleb nespolupracovaly a voliči neúspěšného pravicového kandidáta z prvního kola raději podpořili Mitterranda. Levicovému kandidátovi ovšem věřil málokdo, podle předpokladů měl obhájit post dosavadní prezident. Právě rozštěpenost pravice však rozhodla o vítězi voleb, rozchod s komunisty pak dovršil socialistický úspěch.

Závěrem je nutno dodat, že ačkoliv tato práce není biografií François Mitterranda, tak pojednává o období, ve kterém byl plně se stranou ztotožněn. V tomto období mohl klidně říct: „strana jsem já“ a nebylo by to příliš nadnesené. Stejně tak by to ovšem mohla říct i řada jiných osobností, bez nichž by k vítězství v prezidentských volbách nikdy nedošlo. Strana

potřebovala Mitterranda a Mitterrand potřeboval stranu, zastoupenou řadou schopných politiků a straníků.

Bylo již řečeno mnoho, abychom si mohli troufnout zhodnotit působení Mitterranda v čele strany. Pro stranu to byl jednoznačně velký přínos, to nelze v žádném případě zpochybnit. Odhlédneme-li od jeho bouřlivého osobního života naplněného skandály a nebudeme-li jej hodnotit jako člověka, ale pouze jako politika, straníka, tak jej musíme bezpochyby ocenit za obětavost a píli, kterou věnoval své straně. Samozřejmě ne všechny jeho kroky byly vždy správné, dopustil se řady omylů, ale i přesto bylo jeho působení velmi přínosné.

SEZNAM ZKRATEK

CERES Centre d'études, de recherches et d'éducation socialistes - Centrum pro socialistická studia, výzkum a vzdělání.

CFDT Confédération française démocratique du travail - Francouzská demokratická konfederace práce.

CIR Convention des institutions républicaines - Dohoda republikánských institucí.

FGDS Fédération de la gauche démocratique et socialiste - Federace demokratické a socialistické levice.

MGR Mouvement de la gauche radicale socialiste - Hnutí radikální socialistické levice.

MRG Mouvement des radicaux de gauche - Hnutí levicových radikálů.

OURS Office universitaire de recherche socialiste - Univerzitní kancelář pro socialistický výzkum.

PCF Parti Communiste français - Komunistická strana Francie.

PS Parti Socialiste - Socialistická strana.

PSA Parti socialiste autonome – Nezávislá socialistická strana.

PSU Parti socialiste unifié - Sjednocená socialistická strana.

RPR Rassemblement pour la république – Sdružení pro republiku.

SFIO Section française d'Internationale Ouvrière - Francouzská sekce dělnické internacionály.

UCRG Union des clubs pour le renouveau de la gauche - Svaz klubů k obnovení levice.

UGCS Union des groupes et clubs socialistes - Svaz socialistických skupin a klubů.

UGSD Union de la gauche socialiste et démocrate - Svaz socialistické a demokratické levice.

UDF Union pour la démocratie française - Svaz pro francouzskou demokracii.

UDR Union pour la défense de la République – Svaz na obranu republiky.

UDSR Union démocratique et socialiste de la Résistance – Demokratický a socialistický svaz odboje.

UDT Union démocratique du travail – Demokratický svaz práce.

UNR Union pour la nouvelle république – Svaz pro novou republiku.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

1. Odborná literatura

Becker, Jean- Jacques; Candar, Gilles : Histoire des gauches en France (volume 2, Xxe siècle : à l'épreuve de l'histoire). La Découverte, Paris 2004.

Bergounioux, Alain; Grunberg, Gérard : Le long remords du pouvoir. Fayard 1992.

Bezbakh, Pierre: Histoire et figures du socialisme français. Bordas, Paris 1994.

Brière, Jacques: Vive la crise! Crise de la Société, crise du PCF. Le Seuil, Paris 1979.

Borella, Vincent ; Ramondy, Karine : Institutions et vie politique en France. Ellipses, Paris 2004.

Des poings et des roses. Le siècle des socialistes. Éditions de la Martinière, Paris 2005.

Dioudonnat, Pierre- Marie; Bragadir, Sabine: Dictionnaire des 10000 dirigeants politiques français. 1ère édition 1977-78. Sédopols, Paris 1977.

Fabre, Clarisse : Les Élections, mode d'emploi. Librio, Paris 2002.

Hurtig, Christiane: De la SFIO au nouveau Parti socialiste. Armand Colin, Dossier U2, Paris 1970.

Juquin, Pierre: Programme commun. L'actualisation a dossiers ouverts. Éditions Sociales, Paris 1977.

Kergoat, Jacques: Histoire du parti socialiste. Édition La Découverte, Paris 1977.

Kesler, Jean- François: De la gauche dissidente au nouveau Parti socialiste, ces minorités qui ont rénové le PS. Éditions Privat, Toulouse 1990, 471p.

La France socialiste 1969- 2005. Histoire documentaire du Parti Socialiste. Tome 4, 1969-2005. Dijon, Éditions Universitaires de Dijon 2006.

Lupták, Milan; Pána, Lubomír: Politické systémy v zemích Evropy. Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice 2007.

Mexandeau, Louis : Histoire du Parti Socialiste. Tallandier, Paris 2005.

Moreau, Jacques : Les socialistes français et le mythe révolutionnaire. Hachette Littératures, Paris 2003.

Pannetier, André- Martin: Institutions et vie politique française de 1789 à nos jours. LGDJ, Paris 1989.

Perottino, Michel: Francouzský politický systém. Slon, Praha 2005.

Pfister, Thierry: Les socialistes. Albin Michel, Paris 1977, 213p.

Touchard, Jean: La gauche en France. Seuil, Paris 1977.

Verdier, Robert : PS/ PC une lutte pour l'entente. Seghers, Paris 1976.

Winock, Michel : Le socialisme en France et en Europe. Seuil, Paris 1992.

Ysmal, Colette : Les parties politiques sous la Ve République. Montchestien, Paris 1989.

2. Studie

Belle, Gustave; Baras, Jean-Pol: Le congrès du parti socialiste français Nantes. In Socialisme. Bruxelles, č. 142, říjen 1977.

Denys, Christian- Metz 79: congrès du PS français. In Socialisme. Bruxelles, č.152, duben 1979, str. 189- 197.

Denys, Christian : Le projet du Parti Socialiste français : le socialisme des années 1980. In Socialisme. Bruxelles, č. 157, únor 1979, str. 29- 45.

Chapui, Robert: Le projet socialiste et l'enjeu de 1981. In Politique Aujourd'hui, č. 7- 8, 1979, str. 21- 34.

Charlot, Jean: Le double enchainement de la défaite et de la victoire. In Revue Politique et Parlementaire, č. 892, květen- červen 1981, str. 15- 29.

Lafon, François: Congrès 1946- 2003. In Recherche socialiste, č. 22, březem 2003, str. 68- 73. Le CERES par lui-même. Un dessein socialiste pour la France. Christian Bourgois éditeur, 1978. 281p.

Le Gall, Gérard: A gauche, toujours le rééquilibrage. In Revue Politique et Parlementaire, č. 873, březem-duben 1978, str. 33- 43.

Le Gall, Gérard: Du recul de la droite vers l'hégémonie du PS. In Revue Politique et Parlementaire. č. 892, květen- červen 1981, str. 29- 42.

Lefebvre, Denis: Le congrès de Grenoble. In Recherche socialiste, č. 12, září 2000, str. 49- 59.

Parodi, Jean- Luc: L'échec des gauches. In Revue Politique et Parlementaire, č. 873, březem-duben 1978, str. 9- 32.

Pfister, Thierry: Quand le centre penche a gauche. In Revue Politique et Parlementaire, č. 892, květen- červen 1981, str. 9- 15.

Strniska, Maxmilián; Hloušek, Vít: Francie a Monako.In: Politické strany moderní Evropy, Portál, Praha 2005.

Ysmal, Colette: L'hypothèque communiste sur l'électorat socialiste. In Politique Aujourd'hui, č. 7- 8, 1979, str. 5- 18.

3. Memoárová literatura

Joxe, Pierre: Parti socialiste. Epi, Paris 1973.

Mauroy, Pierre: Héritiers de l'avenir. Stock, Paris 1977.

Mitterrand, François: Le coup d'État permanent. 3. vydání, UGE, Paris 1993.

Mitterrand, François: Ma part de vérité. Fayard, Paris 1969.

Mitterrand, François: Politique 1, 1938- 1977. Éditions Rencontre, Paris 1977.

Mitterrand, François: Politique 2, 1977- 1981. Éditions Rencontre, Paris 1981.

Poperen, Jean: L'unité de la gauche. Fayard, Paris 1975.

Rocard, Michel: Parler vrai. Éditions du Seuil, Paris 1979.

Selingmann, Françoise : Les socialistes aux portes du pouvoir. Tome I. 1978- 1981. Édition Michalon, Paris 2005.

4. Studentské diplomové a dizertační práce

Melchior Eric: Strategie et ideologie du Parti socialiste (1971-1983): L'impossible adéquation. These pour le doctorat en science politique. Université de Rennes I. Faculté de droit et de science politique. Rennes 1993.

Sawicki Frédéric: La structure du Parti socialiste. Milieux partisans et production d'identités. Thèse pour le doctorat en Science Politique. Université Paris 1. Département de science politique. Paris 1993.

Fogacci, Frédéric: Le courant Rocardien et le Parti socialiste des Assises du socialisme (1974) au congrès de Metz. Mémoire de maîtrise d'Histoire, Université Paris IV, 1999 sous la direction de Jean- Pierre Mayeur.

5. Prameny

OURS, Article sur le Congrès du PS. Nantes. Juin 1977. In Socialisme. Bruxelles, no 142, octobre 1977, kód B4 65 DC.

OURS, Congrès de Metz. Pierre Mauroy. Motion B. Pour le Socialisme synthese, dans l'unité et dans la clarté. 7 mars 1979, F5 168 BD.

OURS, Convention des Institutions Républicaines. Paris 1968, kód E2 20 BD.

OURS, Document élaboré par le Parti Socialiste, février 1978. PS/ PC, quelques faits et dates. 10 mai 1977- 8 janvier 1978.

OURS, Dossier Formation no 1. L'action militante sur le terrain animation des sections et fédérations, kód B10 35 MM.

OURS, Dossier Formation no 2. L'identité du parti- front de classe, union de la gauche, autogestion, kód B10 36 MM.

Fondation Jean Jaurès, Fond François Mitterrand.

OURS, Les relations PS- PC. In Le Poing et la Rose, č. 40, duben 1975.

OURS, Livre blanc sur les conditions de création du nouveau parti socialiste, kód A4 73 GM.

OURS, Parti Socialiste- Changer la vie.

OURS, Pour le socialisme. Synthèse dans l'Unité et la Clarté.

OURS, PS Congrès de Metz. Clarifier pour unir. Avril 1979, kód F5 166 BD.

OURS, Résolution du Comité Directeur du 8 octobre 1977, kód F5 92 BD.

OURS, 4 schémas d'exposés pour les réunions de formation. Secrétariat à la Formation. PS 1973, 26p, kód D8 91 BD.

OURS, Texte de la résolution adopté par la CIR le 3 avril 1968, adressé à la FGDS, la SFIO et au Parti Radical. Paris 1968, 4p, kód D6 99 BD.

Marchais, Georges: Premier bilan des conversations engagées entre le PCF et le PS, sur les conditions fondamentales d'un accord politique. Rapport de Georges Marchais au CC d'Ivry, 22 décembre 1970.

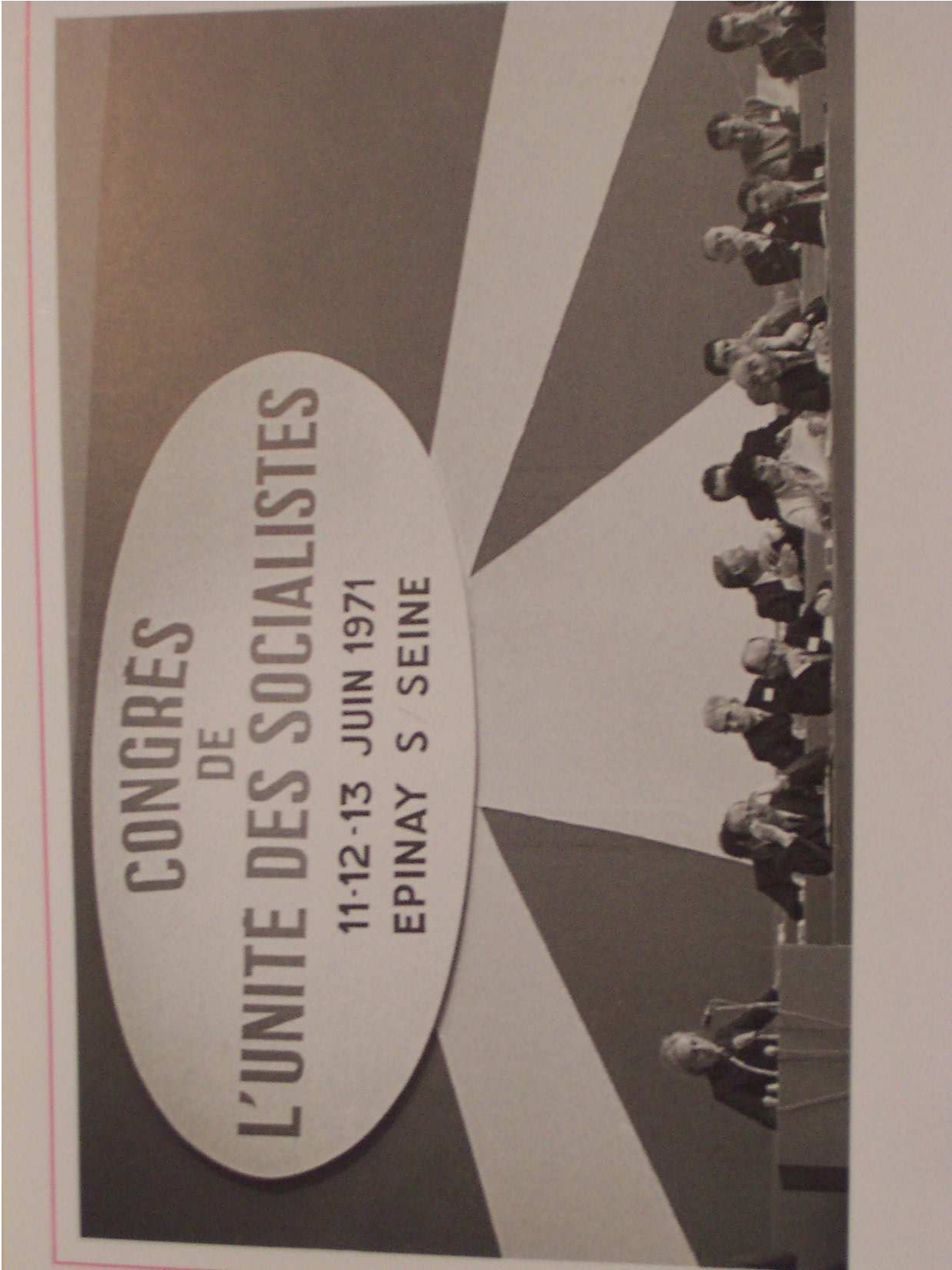
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

1. Kongres v Épinay. Des poings et des roses. Le siècle des socialistes. Éditions de la Martinière, Paris 2005, str. 200.
2. Prezidentská kampaň v roce 1974. Des poings et des roses. Le siècle des socialistes. Éditions de la Martinière, Paris 2005, str. 205.
3. „Společně s François Mitterrandem vytvoříme spravedlivější společnost“, kampaň před prezidentskými volbami v roce 1974. Des poings et des roses. Le siècle des socialistes. Éditions de la Martinière, Paris 2005, str. 208.
4. Pohlednice z prezidentské kampaně François Mitterranda před volbami v roce 1981. Des poings et des roses. Le siècle des socialistes. Éditions de la Martinière, Paris 2005, str. 211.
5. Po zvolení prezidentem republiky v roce 1981 François Mitterrand vzdává hold Jeanu Jaurèsovi v Pantheonu v Paříži. Originál fotografie umístěn v Pantheonu v Paříži.
6. Vývoj voličských preferencí PCF a PS v jednotlivých regionech v letech 1967, 1968, 1973 a 1978. Le Gall, Gérard: A gauche, toujours le rééquilibrage. In Revue Politique et Parlementaire, č. 873, březen-duben 1978, str. 39.
7. Obrázek č. 6. 8 představuje silnou voličskou podporu PS v letech 1958 – 1986. Naopak obrázek č. 6. 9 znázorňuje departementy se slabou podporou PS ve stejném období. Ysmal, Colette : Les parties politiques sous la Ve République. Montchestien, Paris 1989, str. 242.
8. Voličské preference socialistů v letech 1958 – 1986. Ysmal, Colette : Les parties politiques sous la Ve République. Montchestien, Paris 1989, str. 244.
9. Voličské preference komunistů v letech 1958- 1986. Ysmal, Colette : Les parties politiques sous la Ve République. Montchestien, Paris 1989, str. 234.

10. Kongres PS v Pau. Titulní strana měsíčníku *Le Poing et la Rose*, č. 36, leden 1975.

11. Kongres PS v Metz. Titulní strana měsíčníku *Le Poing et la Rose*, č. 80, březen 1979.

12. Pierre Mauroy. Titulní strana jeho knihy *Héritiers de l'avenir*. Paris, 1977.

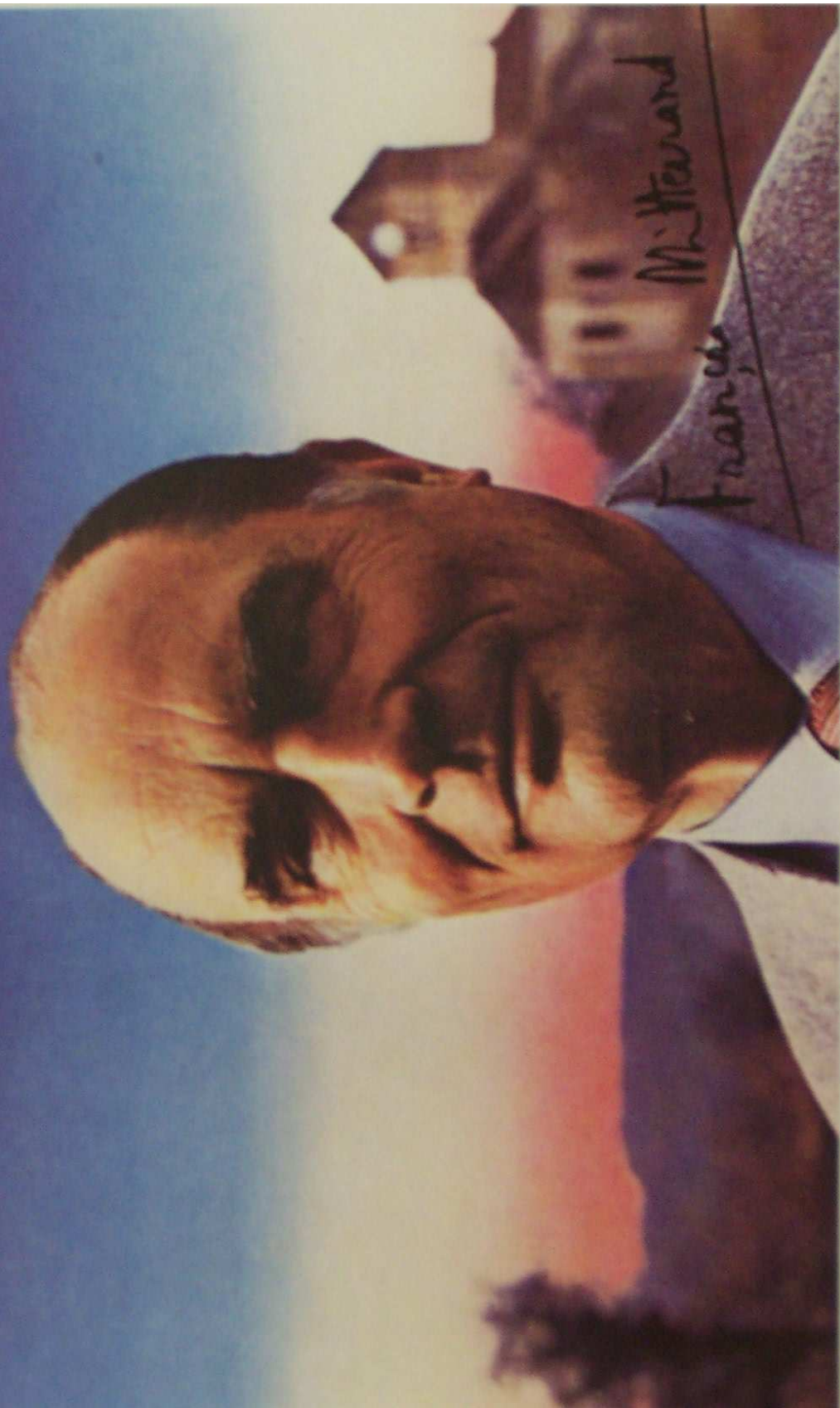

**Avec François Mitterrand
construisons ensemble une société plus juste.**

Mitterrand Président.

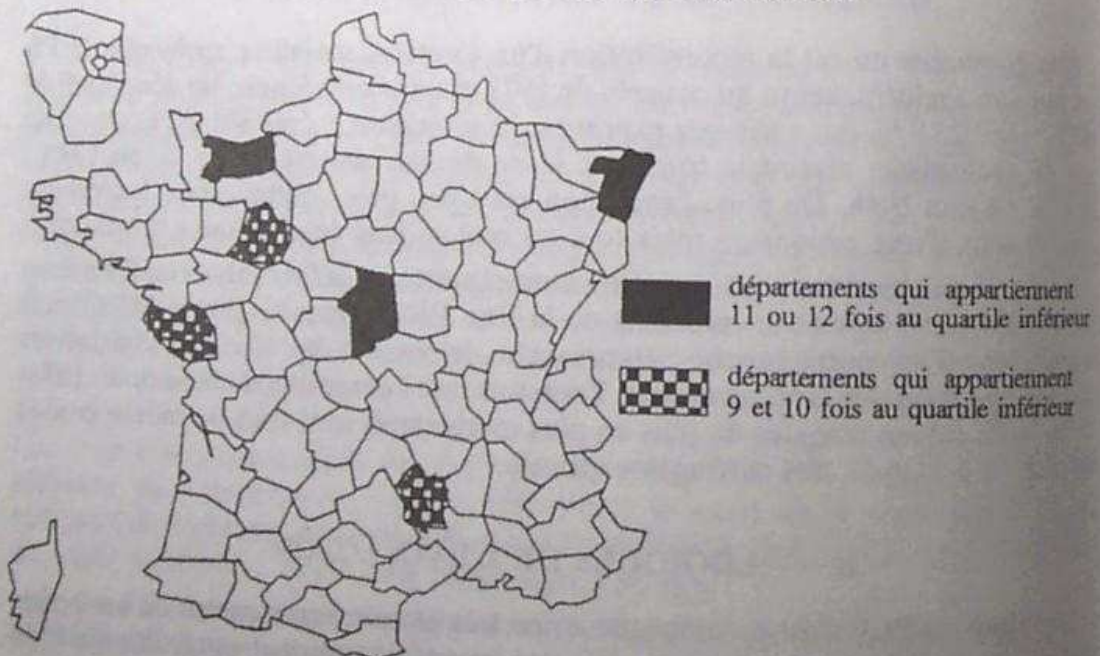

REGIONS	Nombre de Circonscriptions	Parti Communiste				Parti Socialiste et Radicaux			
		1967	1968	1973	1978	1967	1968	1973	1978
Nord Pas de Calais	37	26,6	24,9	27*	27,6	28	25	26,6	28,1
Picardie	15	27,5*	25,8*	28*	27,7*	18,8	16,7	18,6	21,6
Haute Normandie	14	26,3*	24,6*	25,7*	26,04	15,2	12,1	16,8	22,5
Basse Normandie	13	12,2*	10,1*	11,8	10,7	12,1	9,6	17,8	22,7
Bretagne	25	17,1*	15,6*	15,4	14,8	9,3	7,3	17,2	24,8
Pays de Loire	26	14*	10,8	11,9	12,1	13,6	14,6	19,1	24,5
Poitou Charente	14	19,6*	16,4	18	17,1	18,5	19,1	21,1	27,9
Aquitaine	24	17,6	15,5	17,5	18,1	27,2	26,5	26,4	30,7
Midi Pyrénées	22	16,4	14,3	16,2	17,9	30,2	30	31,6	34,1
Languedoc Roussillon	16	28,8*	25,2*	28,7*	27,7*	24,8	24,8	27,4	25,3
Rhône Alpes	42	21*	18,6*	19,7	18,8	16,6	15,8	20,9	25,1
Provence Côte d'Azur	28	27,6*	26,3*	28,2*	26,8*	22,1	17,5	23,6	21,8
Centre	20	21,9*	20,4*	21,4*	20,7	19,9	17	18,7	23,9
Limousin	8	31,3*	29,5*	29,8*	30,3*	29,1	26,5	25,3	24,5
Auvergne	13	20,4	18,9	20,2	19,2	28,6	24,8	24,4	27
Bourgogne	15	21,3	18,2	19,2	18,22	30	25,8	26	29,5
Franche Comté	9	15,1	12,1	14	14,8	26,8	23,4	27,4	30,8
Champagne Ardennes	12	23,3*	20,3*	22,4*	22,7	18,7	17,2	20,7	22,9
Lorraine	21	19*	15,4*	16,9	16,8	10,2	10,8	18,5	26,1
Alsace	13	9,1*	7,2	7,9	6,6	8,7	9	12,4	20,1
Région Parisienne	83	29,9*	26,5*	27,1*	23,5*	12,4	10,5	14,9	20,4
Corse	4	12,05	12,8	14,48	16,05	29,2	30,4	27,5	29

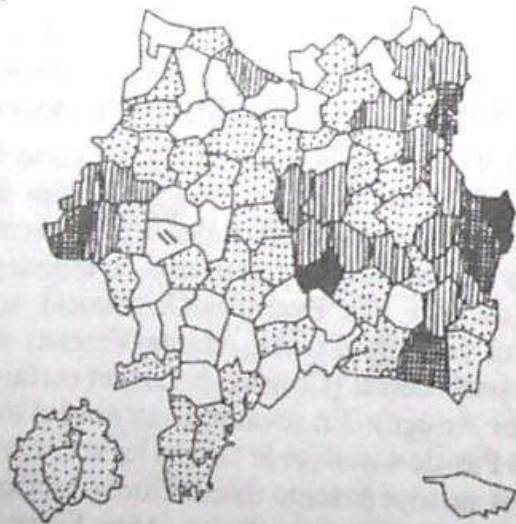
Carte 6.8
Zones de force du Parti Socialiste 1958-1986

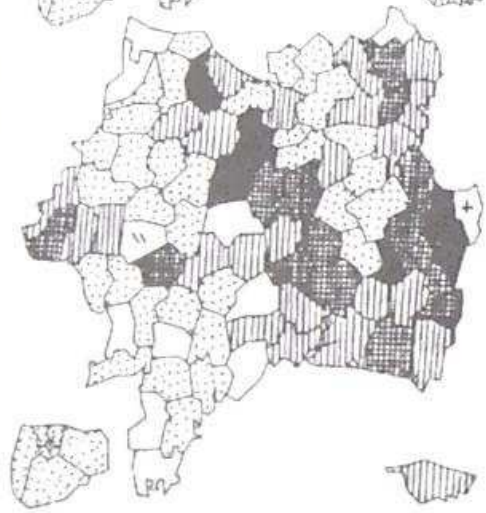
Carte 6.9
Zones de faiblesse du Parti Socialiste 1958-1986

Le vote socialiste 1958-1986 (en % des exprimés)

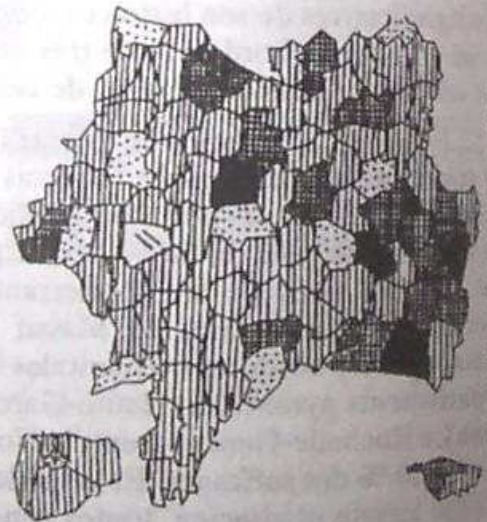
Carte 6.10 : SFIO en 1958

Carte 6.11 : FGDS en 1967

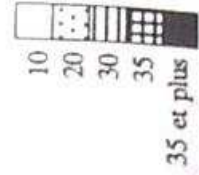
Carte 6.12 : UGSD en 1973

Carte 6.13 : PS et MRG en 1978

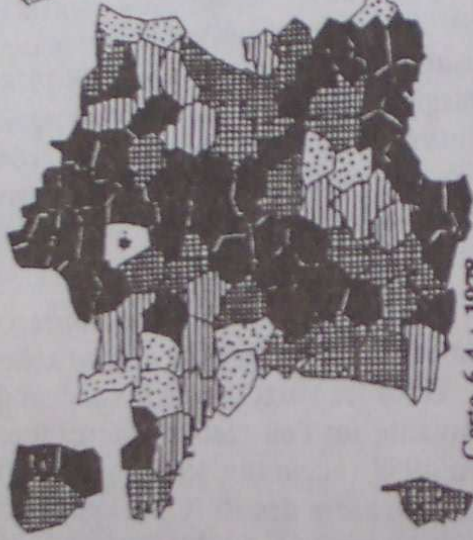
Carte 6.14 : PS et MRG en 1986

Le vote communiste : 1958-1986

Carte 6.3 : 1958

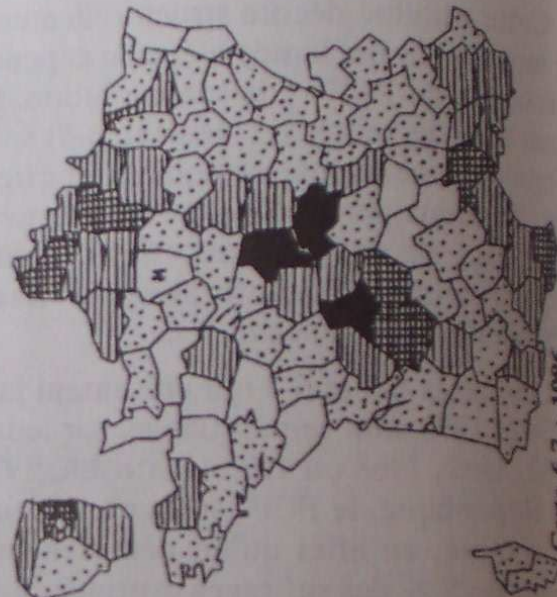
Carte 6.4 : 1978

Carte 6.5 : 1981

Carte 6.6 : 1984

Carte 6.7 : 1986

LE POING ET LA ROSE

12, Cité Malesherbes, 75009 Paris – Organe du Parti Socialiste

N° 36 – Janvier 1975 – 1 F

Motions et
Contributions

**CONGRÈS
NATIONAL
DU PARTI
SOCIALISTE**

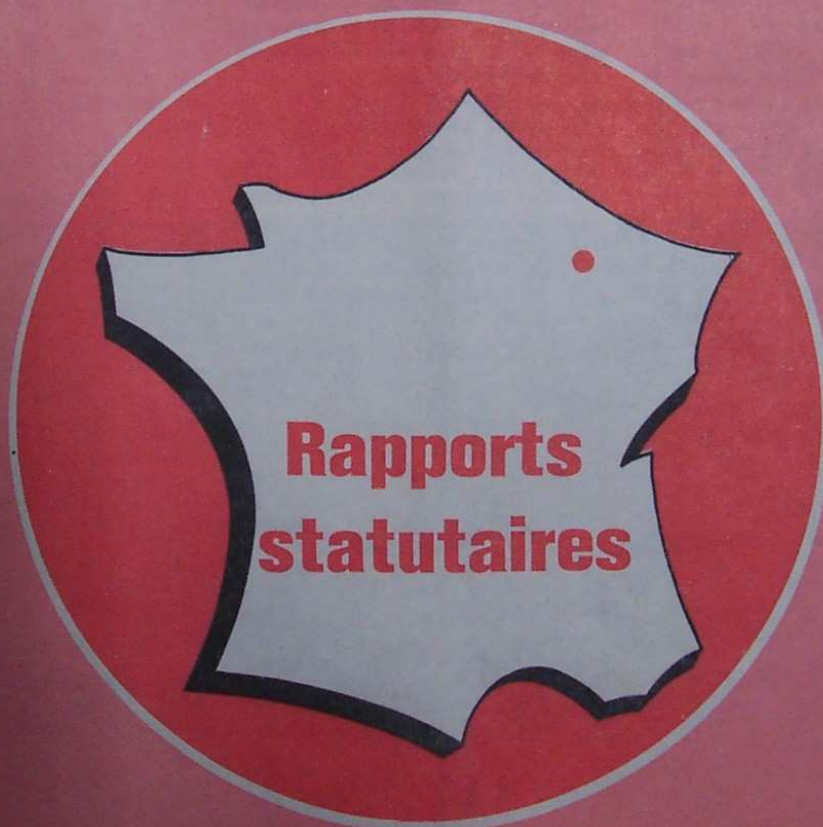
PAU : 31 janvier, 1er - 2 février 1975

LE POING ET LA ROSE

7 bis, place du Palais-Bourbon, 75007 Paris - Organe du Parti Socialiste - Mensuel - N° 80 - Mars 1979 - 3 F

METZ : CONGRÈS NATIONAL DU PARTI SOCIALISTE

Les 6 - 7 - 8 avril 1979

Pierre Mauroy

**Héritiers
de l'avenir**

La Naissance et la voie pour conquérir le pouvoir du Parti socialiste en France (1969- 1981)

A la fin des années 60, la France était en crise et la situation politique était très difficile. La chute de la IV. République et une démission de Charles de Gaulle ont posé une question sur le personnage d'un nouveau président de la République. Cette occasion signifie un grand moment pour les partis de gauche, parcequ'il devient évident que la SFIO est sous la direction de son premier secrétaire Guy Mollet très faible. Le choix d'un candidat de la SFIO pour les élections présidentielles n'est pas unanime et ce fait cause un grand échec. En 1969, la SFIO change son nom et son premier secrétaire mais le nouveau parti garde toujours des traits de la SFIO. François Mitterrand n'est pas content avec cette transformation insuffisante et il demande d'organiser un congrès pour établir un parti plus efficace. En juin 1971 le Congrès National se tient à Épinay-sur-Seine et il définit un but du nouveau Parti socialiste - devenir le premier parti en France. Pour atteindre ce but, le Parti doit être bien unifié et fort. L'accent est mis sur la coopération avec le Parti communiste français.

En 1972 le Parti socialiste et le PCF signent le Programme commun qui est surtout au profit des socialistes. Le Parti communiste français est discredité à cause de la situation internationale qui est marquée par la guerre froide. Élections après élections, le PS rattrape les communistes et devient un premier parti de gauche. En 1974, après la mort du président de la France Georges Pompidou, Mitterrand est un candidat unique de la gauche mais encore cette fois il est dépassé par Valéry Giscard d'Estaing. Les relations entre le PS et le PCF se dégradent, les communistes n'arrivent pas à accepter une baisse de leur importance et en 1977 l'union de la gauche est rompue. Les élections législatives en 1978 sont un succès pour le PS, mais pour l'instant, il n'est pas capable de gouverner le pays seuls. Les socialistes espèrent que les négociations avec les communistes pourront être rattrapées mais après la crise interne dans le parti, le PS choisit une nouvelle stratégie politique qui reste presque fidèle à celle signée avec les communistes. Les socialistes se préparent pour gagner un poste le plus important dans un pays- la présidence de la République. En 1981 le rêve de Mitterrand est achevé et pour les prochaines 14 ans il reste en tête de la France.

Les années 70 sont très importantes pour l'évolution du Parti socialiste, parceque pendant ce temps, le parti est devenu le plus puissant dans un pays. Le personnage de François Mitterrand joue un rôle clé, il savait réunir plusieurs tendances socialistes.